

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SINIFTA İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINI
ÖNLEMEDE ÖĞRETMENLERİN KULLANDIĞI
YÖNTEMLER

OSMAN SERTTAŞ

Denizli- 2016

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SINIFTA İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINI ÖNLEMEDE
ÖĞRETMENLERİN KULLANDIĞI YÖNTEMLER

OSMAN SERTTAŞ

Danışman
Prof. Dr. Hayrettin AKYILDIZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Bu çalışma, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Aslı TAYLI

Üye : Prof. Dr. Hayrettin AKYILDIZ (Danışman)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Emel SARITAŞ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 26/08/2016 tarih ve 30/28 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Şükran TOK
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Osman SEKTAŞ

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın her aşamasında zamanını, emeğini, desteğini esirmeyen, bilgi ve tecrübesinden yararlandığım çok değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Hayrettin AKYILDIZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın başlangıcından sonuna kadar hep yanımda olan, vaktini ve bilgisini benimle paylaşan Ar. Gör. Dr. Gül Özge TÜRKÖZ'e, her arayışında ve tıkanışında değerli görüş ve önerileriyle beni yönlendiren, titizlikle inceleyip hatalarımı düzeltmemi sağlayan Doç. Dr. Kazım ÇELİK ve Yrd. Doç. Dr. Emel SARITAŞ'a, veri toplama aracının uygulanması sürecinde yardımlarını esirgemeyen okul müdürüm Cemal YILMAZ'a, Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı tüm İlkokul yöneticilerine ve 1. Sınıf Öğretmenlerine, tezin şekil olarak yazılmasında yardımcı olan değerli arkadaşım Nejla MUTLU'ya, ayrıca yüksek lisans yaparken derslerime girerek bana katkıda bulunan tüm akademisyenlere teşekkürlerimi sunarım.

Başaracağıma inanan, ümitsizliğe kapıldığım zamanlarda en büyük destekçim ve hayatımdaki en güzel şansım sevgili eşim Betül SERTTAŞ'a, çalışmalarım sırasında bilgisayarın klavyesine rastgele basarak “Baba artık yeter, işini bitir. ” diyerek bana sürekli sitemlerine ileten ve benim dolayısıyla dinlenmemi sağlayan canım oğlum Sabri EGE SERTTAŞ'a, manevi destekleriyle yanımda olan annem ve babam, Zeynep ve Sabri SERTTAŞ'a, kardeşlerim Yakup SERTTAŞ, Şerife ARICI ve Figen ÖZKAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu süreçte bana yardımcı olan ve adını yazmayı unuttuğum herkese teşekkür ederim.

ÖZET

Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önlemede Öğretmenlerin Kullandığı Yöntemler

Osman Serttaş

Bu araştırmanın amacı, ilkokullarda görev yapan birinci sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının görülme sıklığını ve bu davranışlara karşı kullandıkları başetme yöntemlerini belirlemektir.

Araştırmanın evrenini, 2012-2013 eğitim öğretim yılı Denizli ili sınırlarında bulunan ilkokullarda görev yapan birinci sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemini; Denizli Merkez, Merkez Köy ve Kasabalarında bulunan 83 ilkokulda görev yapmakta olan, 450 1. Sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Keskin (2002) tarafından hazırlanan ve Tolunay (2008) tarafından araştırma için yeniden düzenlenerek oluşturulan “Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve kullandıkları başetme yolları” konulu yüksek lisans tezinde kullanılan anket formu kullanılmıştır.

Verilerin analizinde öncelikle elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Buna göre, elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenip parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Frekans (f) yüzde (%), aritmetik ortalama, bağımsız gruplar arası “t” testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey HSD (Tukey's Honestly Significant Difference Test) çoklu karşılaştırma testi hesaplarından yararlanılmıştır. Veriler .05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin sınıfta sırasıyla “sınıfta söz almadan konuşmak”, “sınıfa gürültüyle girmek çıkmak ve diğer öğrencileri itelemek” ve “sürekli arkadaşlarını şikayet etmek” davranışlarını gözlemledikleri, bu davranışlarla başetmek için en çok “sözle uyarma”, “ailesiyle görüşme”, “sınıf kurallarını hatırlatma” ve “öğrenciyle ders dışında konuşma” yöntemlerini kullandıkları belirlenmiştir. Bunun yanında öğretmenlerin yaş ve sınıfın sosyo-ekonomik durumuna göre istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklıkları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin cinsiyetleri ile kullandıkları başetme yöntemleri arasında da anlamlı bir fark bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İstenmeyen Öğrenci Davranışları, Sınıf Yönetimi, Disiplin

ABSTRACT

The Methods Of Teachers Use To Cope With Student Misbehaviours In The Classroom

Osman Serttaş

The aim of this research was to investigate the frequency of the students' unwanted behaviours that the first class teachers on the primary schools come across, and to clarify the methods they use to manage successfully.

The study was materialized in surveillance model. First class teachers who are on duty in primary schools, which exist in centre districts in Denizli, form the cosmos of this investigation. The study group consists of 83 primary schools and 450 first class teachers in Denizli in the 2012-2013 education year. In this research, the questionnaire that had been used before in master thesis which mentions about "Student misbehaviours that classroom teachers confront and the ways they use to cope with them" which was prepared by Keskin (2002) and was reorganized for data collection by Tolunay (2008) has ben used.

For analyzing data, firstly Kolmogorov-Smirnov test was used to test whether the obtained data had normal distribution. According to test results, it has been seen that the obtained data has normal distrubition. So, In the survey "scale with five degrees" was used, in the analysis of the data , the frequency (f) , percentage (%), arithmetic medium, independent samples "t" test, one-way analysis of variance (ANOVA) and Turkey HSD (Tukey's Honestly Significant Difference Test) comparative analysis tests were benefitted from.

According to the research findings, it was determined that teachers in the classroom , "speak without permission in class", "exit enter noisily class", "to complain about the constant companions" respectively observe their behavior. Besides that against the undesired student behaviors in classroom, teachers often used verbal warning, interviews with family, reminding the class rules and talk students outside of class strategies. It was identified that there are important differences age and socio-economic status of the class with the frequency of undesirable behaviors. Also, there was important difference between coping with student misbehaviours strategies and gender.

Key Words: Students Misbehaviours, Classroom Management, Discipline

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLOLAR DİZİNİ.....	xiv
GRAFİKLER DİZİNİ.....	xvi
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.1.1.Problem Cümlesi.....	6
1.1.2.Alt Problemler.....	6
1.2.Araştırmanın Amacı.....	7
1.3.Araştırmanın Önemi	7
1.4.Sayıtlar.....	8
1.5.Sınırlılıklar	8
1.6.Tanımlar.....	8
İKİNCİ BÖLÜM: ALANYAZIN TARAMASI.....	9
2.1. Sınıf Yönetimi.....	9
2.1.1. Sınıf Yönetimi Yaklaşımları.....	11

2.1.1.1. Geleneksel Yaklaşım	12
2.1.1.2. Tepkisel Yaklaşım	12
2.1.1.3. Önlemsel Yaklaşım.....	13
2.1.1.4. Gelişimsel Yaklaşım	14
2.1.1.5. Bütünsel Yaklaşım.....	14
2.1.2. Sınıf Kuralları	15
2.2. Disiplin.....	17
2.2.1. Disiplin Modelleri.....	19
2.2.1.1. Canter Modeli	19
2.2.1.2. Kounin Modeli	20
2.2.1.3. Glasser Modeli	20
2.2.1.4. Davranışçı Model.....	22
2.2.1.5. Öğretmen Etkinlikli Model.....	23
2.2.1.6. Ussal Sonuçlar Modeli	24
2.3. İstenmeyen Davranışlar	26
2.3.1. İstenmeyen Davranışların Eğitim Sürecine Etkileri	28
2.3.2. İstenmeyen Davranışların Nedenleri	30
2.3.2.1. Öğrenciye Dayalı İstenmeyen Davranış Nedenleri	30
2.3.2.2. Sınıfa Dayalı İstenmeyen Davranış Nedenleri	31
2.3.2.3. Öğretmene Dayalı İstenmeyen Davranış Nedenleri	32
2.3.2.4. Eğitim Programı Ve Öğretim Yöntemlerinden Kaynaklanan Nedenleri.....	33

2.3.2.5. Aileden Kaynaklanan Nedenler	34
2.4. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Kullanılan Stratejiler	35
2.4.1. İstenmeyen Davranışlar Karşısında Öğretmenlerin Kullandıkları Başetme Yöntemleri.....	36
2.4.1.1. Sorunu Anlamak	36
2.4.1.2. Görmezden Gelmek	37
2.4.1.3. Göz Teması Kurmak	37
2.4.1.4. Beden Dili İle Uyarma	38
2.4.1.5. Fiziksel Yakınlık.....	38
2.4.1.6. Dokunmak.....	38
2.4.1.7. Uyararak.....	39
2.4.1.8. Derste Değişiklik Yapmak.....	39
2.4.1.9. Sorumluluk Vermek.....	40
2.4.1.10. Soru Sormak	40
2.4.1.11. Sınıf Kurallarını Hatırlatma	41
2.4.1.12. Öğrenciyle Konuşmak	41
2.4.1.13. Yerini Değiştirmek	42
2.4.1.14. Okul Yönetimi, Aile Ve Rehber Uzman İle İlişki Kurmak	42
2.4.1.15. Ceza Vermek.....	43
2.5. İlgili Araştırmalar	44
2.5.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	44
2.5.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	56

2.5.3. Araştırmaların Genel Bir Değerlendirmesi.....	59
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	60
3.1. Araştırmanın Modeli.....	60
3.2. Araştırmanın Evreni.....	60
3.3. Araştırmanın Örneklemi	60
3.3.1.Araştırmaya Katılan Öğretmenlere İlişkin Bilgiler	61
3.4.Veri Toplama Aracı	62
3.4.2.Veri Toplama Aracının Uygulanması.....	64
3.5.Verilerin Analizi	65
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	66
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorum.....	66
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorum	80
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorum	83
4.3.1. ‘Cinsiyet’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma Sıklıklarına Ait Bulgular	83
4.3.2. ‘Yaş’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma Sıklıklarına Ait Bulgular	83
4.3.3. ‘Mesleki Kıdem’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma Sıklıklarına Ait Bulgular	85
4.3.4. ‘Mezun Olunan Okul’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma Sıklıklarına Ait Bulgular	85
4.3.5. ‘Sınıftaki Öğrenci Sayısı’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma Sıklıklarına Ait Bulgular.....	86
4.3.6. ‘Buldukları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumu’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma	86

113Sıklıklarına Ait Bulgular.....	
4.3.7. ‘Buldukları Yerleşim Yeri’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma Sıklıklarına Ait Bulgular.....	87
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorum.....	88
4.4.1. ‘Cinsiyet’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular.....	88
4.4.2. ‘Yaş’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular.....	91
4.4.3. ‘Mesleki Kıdem’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular.....	91
4.4.4. ‘Mezun Olunan Okul’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular.....	92
4.4.5. ‘Sınıftaki Öğrenci Sayısı’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular	92
4.4.6. ‘Buldukları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumu’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular	93
4.4.7. ‘Buldukları Yerleşim Yeri’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular	93
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	95
5.1. Tartışma	95
5.2. Öneriler	103
KAYNAKÇA.....	106
EKLER.....	114

EK A: Veri Toplama Aracı	115
EK B: Ölçek İzin Onayı.....	118
EK F: Özgeçmiş.....	119

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1.	Disiplin Modellerinin Özellikleri.....	25
Tablo 3.1	Değişkenlere Göre Örneklem Grubuna Ait Betimsel İstatistik.....	61
Tablo 3.2.	Beşli Değerlendirme Ölçeği Puan Sıralaması	63
Tablo 3.3.	Testin Ölçme Gücü	64
Tablo 4.1.	İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığının	66
Tablo 4.2.	İstenmeyen Öğrenci Davranışlarında Öğretmenlerin Tercih Ettikleri Başetme Yöntemlerinin Frekans Dağılımları.....	80
Tablo 4.3.	Öğretmenlerin En Çok Başvurdukları Yöntemler	82
Tablo 4.4.	Öğretmenlerin En Az Başvurdukları Yöntemler.....	82
Tablo 4.5.	Cinsiyet Değişkenine İlişkin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Anlamlılık Düzeyi.....	83
Tablo 4.6.	Yaş Değişkenine İlişkin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Varyans Analizi.....	83
Tablo 4.7.	Yaş Değişkenine İlişkin Tukey HDS Çoklu Karşılaştırma Analizi.....	84
Tablo 4.8.	Öğretmenlerin Yaşlarına Göre İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Varyans Analizi Sonuçları.....	84
Tablo 4.9.	Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Varyans Analizi Sonuçları.....	85
Tablo4.10.	Mezun Olunan Okul Değişkenine İlişkin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Varyans Analizi Sonuçları.....	85
Tablo 4.11.	Sınıftaki Öğrenci Sayısı Değişkenine İlişkin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Varyans Analizi Sonuçları.....	86
Tablo 4.12.	Buldukları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumu Değişkenine İlişkin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Anlamlılık Düzeyi.....	86

Tablo 4.13. Öğretmenlerin Buldukları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklıklarının İncelenmesi.....	87
Tablo 4.14. Buldukları Yerleşim Yeri Değişkenine İlişkin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Anlamlılık Düzeyi.....	87
Tablo 4.15. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Kullanılan Başetme Yöntemlerinin Anlamlılık Düzeyi.....	88
Tablo 4.16. Öğretmenlerin Cinsiyetine göre İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetme Yöntemlerinin İncelenmesi.....	89
Tablo 4.17. Yaş Değişkenine İlişkin Kullanılan Başetme Yöntemlerinin Varyans Analizi.....	91
Tablo 4.18. Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Kullanılan Başetme Yöntemlerinin Varyans Analizi.....	91
Tablo 4.19. Mezun Olunan Okul Değişkenine İlişkin Kullanılan Başetme Yöntemlerinin Analizi.....	92
Tablo 4.20. Sınıfta Bulunan Öğrenci Sayısı Değişkenine İlişkin Kullanılan Başetme Yöntemlerinin Varyans Analizi.....	92
Tablo 4.21. Sınıfındaki Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Durumu Değişkenine İlişkin Kullanılan Başetme Yöntemlerinin Anlamlılık Düzeyi.....	93
Tablo 4.22. Buldukları Yerleşim Yeri Değişkenine İlişkin Kullanılan Başetme Yöntemlerinin Varyans Analizi.....	93

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 4.1.	“Sınıfta söz almadan konuşmak” davranışının yüzdelerik dağılımları.	68
Grafik 4.2.	“Sınıfa gürültüyle girmek çıkmak, diğere öğrencileri itelemek” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	68
Grafik 4.3.	“Sürekli arkadaşlarını şikâyet etmek” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları	69
Grafik 4.4.	“Sürekli tuvalet izni istemek" Davranışının Yüzdelerik Dağılımları... ..	69
Grafik 4.5.	“Ders için gerekli materyalleri getirmemek" Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	69
Grafik 4.6.	“ Dersi dinlememe” davranışının yüzdelerik dağılımları.....	70
Grafik 4.7.	"Arkadaşlarına karşı fiziki ya da diğere biçimlerde zorbalık yapmak (bağırarak, üzerine yürümek, hükmetmek, saldırmak)” davranışının yüzdelerik dağılımları.....	70
Grafik 4.8.	“Diğere öğrencileri kızdırmak ve onlara sataşmak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları	70
Grafik 4.9.	“ Sınıfta sürekli dolaşmak, bir yerde uzun süreli oturamamak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	71
Grafik 4.10.	“İlgisiz davranışlarda bulunarak komiklik yapmaya çalışmak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları	71
Grafik 4.11.	“Öğrencilerin dikkatini dağıtıcı ses ve gürültü yapmak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	72
Grafik 4.12.	“ Sınıfı ve çevresini temiz kullanmamak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	72
Grafik 4.13.	“Verilen görevleri yapmamak (ödev, sınıf içi görevler vs)” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları	72
Grafik 4.14.	“ Ev ödevlerini yapmamak” Davranışının Dağılımlar.....	73

Grafik 4.15.	“Sınıf içinde koşmak, sıraların ve masaların üstüne çıkmak” davranışının yüzdelerik dağılımları	73
Grafik 4.16.	“ Kendi eşyalarına zarar vermek, uygun kullanmamak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	73
Grafik 4.17.	“ Yalan söylemek ” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	74
Grafik 4.18.	“ Temizlik ve görgü kurallarına uymamak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	74
Grafik 4.19.	“Arkadaşlarının eşyalarını izin almadan kullanmak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	75
Grafik 4.20.	“Arkadaşlarına asılsız ithamlarda bulunmak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	75
Grafik 4.21.	“ Kaba ve küfürlü dil kullanmak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları	75
Grafik 4.22	“Makul eleştirilere düşmanca tepki göstermek” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları	76
Grafik 4.23	“ Arkadaşlarına lakap takmak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.	76
Grafik 4.24	“ Başarısızlığından dolayı başkalarını suçlamak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	76
Grafik 4.25	“ Sınıfa geç gelmek, erken çıkmak veya izinsiz ayrılmak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	77
Grafik 4.26.	“ Derste oturup hiçbir şey yapmamak, konuyu ya da sorunun cevabını bilmesine rağmen derse katılmamak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	77
Grafik 4.27.	“ Nedensiz devamsızlık yapmak” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları	78
Grafik 4.28.	“Arkadaşlarının, sınıfın, öğretmeninin eşyalarına zarar vermek” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	78
Grafik 4.29.	“ Kopya çekmek veya çektirmek” Davranışının Yüzdelerik Dağılımları.....	78

Grafik 4.30.	“ Diğer öğrencileri ve öğretmenleri sözlü taciz ve fiziksel olarak tehdit etmek” Davranışının Yüzelik Dağılımları.....	79
Grafik 4.31.	“ Arkadaşlarıyla ders sırasında mesajlaşmak (kağıda not yazıp göndermek)” Davranışının Yüzelik Dağılımları.....	79
Grafik 4.32.	“ Hırsızlık yapmak” Davranışının Yüzelik Dağılımları.....	79
Grafik 4.33.	İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetme Yöntemlerinin Kullanılma Sıklığı.....	81
Grafik 4.34.	Öğretmenlerin Cinsiyetine göre İstenmeyen Davranışlarla Başetme Yöntemleri.....	90

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Araştırmanın birinci bölümünde, araştırmaya konu olan eğitim, sınıf yönetimi ve sınıfta karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili genel bilgiler, problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, önemi, sayılılar, sınırlılıklar ve araştırmada kullanılan tanımlara yer verilmiştir. Çeşitli araştırmalarda “istenmeyen davranışlar” kavramının karşılığı için “sorun davranışlar” kavramı kullanılmış olup bu çalışmada “istenmeyen davranışlar” olarak kullanılarak anlatılmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde, kuramsal çerçeve ve alanyazın taraması yapılmış; yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar amaç ve bulgular yönüyle kısaca özetlenmiştir. Bu araştırmaların sonuçları doğrultusunda genel bir değerlendirme yapılarak, yapılan araştırmayla karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın üçüncü bölümde; araştırmanın yöntemi, modeli, evreni, örnekleme, veri toplama aracı ve verilerin analizine yer verilmiştir. Dördüncü bölümde, sınıf öğretmenlerine göre sınıfta karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının sıklığı ve bu davranışlarla hangi başatma yöntemlerini kullandıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Belirtilen amaçlarla uygulanan ölçeğe ilişkin istatistiksel analizler ve alt problemlere ilişkin elde edilen bulgular; çizelgelerle, grafiklerle ve yorumlarla birlikte bulunmaktadır.

Beşinci bölümde araştırmada elde edilen bulgular ışığında ortaya çıkan sonuçlar, alanyazınla karşılaştırmalı olarak tartışılmış ve gelecek çalışmalara yön vereceği düşünülen önerilere yer verilmiştir. Araştırmanın son bölümünde, verilerin elde edilmesinde kullanılan kaynaklara yer verilmiştir. Ekler bölümünde de araştırmada kullanılan ölçek, ölçeğin uygulama izin onay belgesi ve araştırmacının özgeçmişini yer almıştır.

1.1. Problem Durumu

“Eğitim sözcüğüyle ilgili literatürde yapılan birçok tanımlamanın ortak yanı, eğitimin; istedik davranış oluşturma amaçlı etkinlikler bütünü olmasıdır. Öğretim ise öğrenmenin gerçekleşmesi için yapılan ön çabalardır. Bireylerin öğrenim düzeylerini diplomaları, eğitim düzeylerini ise davranışları göstermektedir” (Basar,1999, s.11). Örneğin, sigaranın sağlığa zararlı olduğunu bilerek içmeye devam eden ya da yerlere çöp

atmanın yanlış olduğunu bilerek yere pet şise atan insan, öğrenmiş ancak eğitilememiştir. Doğru davranışları hayata geçirebilmek için “Bilgiyi taşıırken nasıl kullanacağını bilen ve kullanan, nasıl öğreneceğini bilen, gerçek bilgilere ulaşarak bildiği gibi davranan, düşünerek yeni bilgiler üretebilen ve bunun ışığında sorun çözen insanlara ihtiyaç vardır” (Başar, 1999, s.12).

Eğitim-öğretim açısından donanımlı bir insan yetiştirmek ise, fiziksel ve içeriksel açıdan yeterli eğitim-öğretim ortamlarıyla (okul) olanaklıdır. Okulların yeterliliği, içinde bulunduğu ülkenin ekonomisi, nüfusu gibi özellikleriyle orantılı gelişir. Bu açıdan Türkiye, gelişmekte olan, genç nüfusu oldukça fazla olan bir ülkedir. Bu nedenle fiziksel ve içeriksel anlamda eksiklerle dolu okulların kalabalık sınıflarında eğitim öğretim hizmeti verilmeye çalışılmaktadır. “İlköğretim sınıflarında genellikle 30 ile 50 arasında öğrenci ile ders yapıldığı düşünüldüğünde, birbirinden farklı kültürlerden ve sosyoekonomik sınıflardan gelen değerleri, kişilikleri, gereksinimleri, olayları, tutumları, seçimleri ve çıkarları birbirinden farklı öğrenciler, aynı sınıfta istendik davranışlar kazanmak için bir araya gelmektedir. Bu kadar farklı özelliklere sahip öğrencinin aynı sınıfta herhangi bir sorun olmadan ortamı paylaşmaları oldukça güçtür” (Türnüklü ve diğerleri, 2001, s.12).

Bu konuya ilişkin örnek bir olayı aşağıdaki gibi aktarılmıştır;

“Öğretmenim!... Ali silgimi vermiyor!...”

“Öğretmenim Fatih kitabımı yırttı!...”

Dersin başından beri karşı karşıya kaldığım bitmek bilmeyen şikâyetler. İşlenen konuyla ilgilenmek yerine sürekli hem kendilerinin hem de arkadaşlarının dikkatlerini dağıtıyorlar. Arkada sıralarda oturan öğrenciler onları görmeyeyim diye birbirlerinin arkalarına saklanıyorlar. Devamlı başka şeylerle uğraşıp, sınıfta gürültü yapıyorlar ve uğultu hiç bitmiyor. Dersle ilgilen bazı öğrencilerle dersi işleyebiliyorum. Diğerlerinin derse katılmaya hiç niyetleri yok. Grup çalışmaları yaptırdığım zaman, her gruba sorular veriyorum. Bir gruptakiler istekle çalışarak hemen soruyu çözüyorlar. Diğer gruptakiler ise beklemeyip sıkılıyorlar. Diğer bir grup ise çalışmaya hiç başlamıyorlar bile. Bazılarının yerini değiştirmeyi düşündüm ama sonra alışıp ve her aman kendi isteklerine göre olsun isterler diye vazgeçtim. Öğrencilerimin sıra düzeninden bu sene Ayşe sorumlu. Fatma da temizlik kontrolünü yapmakla görevli ama ikisi de sınıf kurallarına uyulmadığını söylüyorlar. Suzan’ı yerlere çöplerini atarken yakaladım. Daha önce de bunu yapmıştı. “Her zaman bunu yapıyorsun, çok ayıp” diye uyardığımda bana ukalca bir tavırla cevap vermesin mi? “Ne zaman atıyorum ki, ne attık ki” diye. İlayda da (niçin kızdı ise) yanında oturan arkadaşını sert bir şekilde itti. Tam ona yaptığının çok yanlış olduğunu

söyleyecektim ki, diğer arkadaşı da aynı davranışı yaptı. Daha sabırlı olup çok fazla müdahale etmek istemedim ve Sinan, Kuzey'in saçını çekerken görmezden geldim, bu sefer de kalkıp “Siz Kuzey’e hiç kızmıyorsunuz ama!” dediler. Ne yapacağımı bilemeyerek şaşırımdım. Sonra da sormuyorlar mı “Uslu durursak son beş dakika oyun oynatır mısınız?” diye. “Evet” dememi bunca yaramazlıktan sonra nasıl bekliyorlar. Bu kadar da olamaz. Halil ders boyunca o kadar çok terbiyesizlik yaptı ki, artık sınıftan dışarı çıkarmak zorunda kaldım. Osman ona şimdiye kadar çok ceza vermeme rağmen yine cezayı haketti. Kendisi gibi diğer öğrencilerim de bu duruma alıştılar artık. Fevzi birkaç uyarıdan sonra oldukça davranışlarını düzeltmesine rağmen ona güvenemiyorum ve ona aferin bile diyemiyorum. Sınıf içerisinde sürekli disiplini sağlamakla uğraşıyorum ve ders işlemek için yeterince zaman ayıramıyorum. Kendimi disiplin sağlamada başarılı da hissetmiyorum. Her ders istenmeyen davranışlar azalacağına bilakis artıyor. İstenmeyen davranışlarla başetme yolları neler olabilir ki? Bilemiyorum... (Kaya, 2002, s.174).

Böyle bir ortamda öğrencilerin istek, hedef, çıkar, liderlik, sahiplenme, ben merkezilik, kompleks, hırs, zekalarının geri ya da ileri seviyede olması, ekonomik yeterlilik v.b. gibi sayılabilecek daha birçok özelliklerinden kaynaklanan davranışları mutlaka bir noktada kesişecek ve çatışmalar başlayacaktır. İstenmeyen davranışların ortaya çıkması işte bu noktada kendisini göstermektedir. Kreidler’e (1984) göre istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasının nedenleri;

- a) Öğrencilerin hep birlikte öğrenmek yerine, birbirleriyle yarış içerisinde öğrenmeye çalıştıkları rekabetçi sınıf ortamları,
- b) Güvenli olmayan ve arkadaş yanlısı olmayan sınıf ortamları,
- c) Öğrenciler arasında çatışmalara neden olabilecek düşük iletişim, yanlış anlama
- ç) Çatışmalara karşı uygun yaratıcı tepkileri verememe,
- d) Gücün doğru kullanılmaması, kuralların esnek olmaması, sürekli olarak yetkeci biçimde kullanılması şeklinde sınıflandırılabilir (Türnüklü ve diğ., 2001, s.12).

Yukarıdaki paragrafta da belirtildiği gibi, istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasında birçok etken rol oynamaktadır. Bu etkenler ayrı ayrı istenmeyen davranışlara neden olmakla birlikte, birkaçının ortak etkisiyle de istenmeyen davranışlar ortaya çıkabilmektedir. İşte bu iç içe geçmiş yapı nedeniyle “İstenmeyen davranış nedir?” sorusunun cevabının çok iyi verilmesi ve sınıflandırılması gerekmektedir.

İstenmeyen davranışların doğru bir şekilde tanımlanmış olması; bu tür davranışların değiştirilmesi ve bir daha tekrarlanmaması açısından büyük öneme sahiptir (Aydın, 2000, s.83). Herkesin üzerinde anlaşığı istenmeyen davranışı tanımlamak oldukça zordur. Çünkü

davranışları; istenen öğrenci davranışları ya da istenmeyen öğrenci davranışları olarak ayıran kriterler; kişiden kişiye, sınıfa, derse, zamana, yaşa ve duruma göre değişebilmektedir. Örneğin, koşma eylemi sınıfta hoş karşılanmayan bir davranışken bahçede normal karşılanacaktır veya ilköğretim birinci kademedeki karşılaşılan istenmeyen davranışlarla ortaöğretim çağında karşılaşılan istenmeyen davranışlar oldukça farklılık gösterecektir. İstenmeyen davranışlar, sınıf içerisinde diğer öğrencileri rahatsız eden, onların ve öğretmenlerinin ortak haklarını kullanmalarını engelleyen, sınıf etkinliklerini bozan, eğitimsel etkinlikleri, amaçları ve planları olumsuz etkileyen, okulun ve öğretmenin beklentileriyle ve belirlenen kurullarla ters düşen, sınıfta içerisinde rahatsızlık oluşturan davranışlardır. (Korkmaz, 2003, s.173)

İstenmeyen davranışlar, bilinçsiz bir şekilde irademiz dışında sergilenenler ile bilinçli ve kasıtlı bir şekilde planlı olarak sergilenenler olmak üzere iki şekilde sınıflandırılabilir. İstenmeyen davranışın arkasındaki niyet iyi tespit edilmelidir. Her birisinin mevcut duruma etkisini ve ileride yaratabileceği sonuçları iyi hesaplamak gerekir. Sergilenen davranışın yeri, zamanı ve yarattığı sonuç dikkatle incelenmelidir. Amaçlara, etkinliğe, çevresindekilere zarar vermeyen davranışlar (hayal kurma, dalgınlık, dikkatsizlik, yorgunluk, dersin akısına kapılarak söz almadan konuşmak) istenmeyen davranış olarak nitelendirilmeyebilir (Sarıtaş, 2006, s.171).

Okullarda öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, önemli bir disiplin sorunu olup, eğitim-öğretim etkinliklerinin yürütülmesinde büyük bir problem oluştururlar. Okulda ve sınıfta, eğitimsel çabalara engel teşkil eden davranışların tümü istenmeyen davranış olarak nitelendirilir. Derslerin akışını bozan, hedef davranışlara ulaşılmasını zorlaştıran ya da engelleyen tüm davranışlar, istenmeyen davranıştır (İlgar, 2000, s.167).

İstenmeyen davranışları azaltmanın yolu istendik davranışların artırılması ve güçlendirilmesi ile olur. İstenen davranışları artırıp güçlendirmek o davranışın sonraki süreçte yapılma olasılığını artıracığı gibi, olumsuz davranışları da azaltır. İstendik davranışları artırmak, istenmeyen davranışlarla uğraşmaktan daha az tepki alır. Çünkü burada güç çatışması yoktur ve başarı şansı daha yüksektir.

Gürsoy'a (2001) göre istenmeyen davranışları önlemek için; istenen davranışları ön plana çıkartarak çoğaltmak, onaları pekiştirip ödüllendirmek, sınıftaki öğrencileri iyi tanıyarak onların nelerden daha çok etkilenebileceğini bilip, o etkenleri uygun yer ve zamanda ustaca kullanmak gerekmektedir. Öğrencileri istenen davranışlara yönlendirmenin bir diğer yolu da; öğretmenin davranışlarıyla örnek olması, öğrencilere

karşı anlayışlı olamsı ve onları destekleyici davranmasıdır. İstenmeyen davranışlardan ziyade, istenen davranışlar göz önünde bulundurulmalı ve öğretmen öğrencilerine bu anlamda model olmalıdır (Akt. Kapucuoğlu, 2008, s.43).

Her ne şekilde ve nedenle ortaya çıkarsa çıksın, istenmeyen davranışların eğitim öğretim sürecinin hedeflerine ulaşmasını yavaşlattığı, hatta kimi zaman engellediği bir gerçektir. Okul; oluşumu itibarıyla düzenli, istikrarlı, sistemli ve hedefli bir istedik davranış kazandırma ortamıdır. İlköğretim ise, bu sistemin temeli ve çıkış noktasıdır. Bu nedenle ilköğretim çağının ürünü olan öğrencilerin, toplumsal gelişime ve kalıcılığa katkısı göz ardı edilemez bir gerçektir. Buradan hareketle, istenmeyen davranışların ortadan kaldırılması, etkisinin azaltılması ya da önlemlerle hiç oluşmamasının sağlanması, eğitim-öğretim sürecinin verimliliğinin artırılması açısından çok önemlidir.

Eğitim-öğretim sisteminde ve uygulamalarında istenmeyen öğrenci davranışlarıyla doğrudan öğretmenler karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu durumunun en doğal sonucu olarak da istenmeyen davranışları tespit etmek ve onlarla başa çıkmak öğretmenlerin görevleri arasına girmektedir. İstenmeyen davranışların ortadan kaldırılmasında öğretmenlerin önemini vurgularken, bunu nasıl yaptıklarının da tartışmaya açılması, doğru ve yanlışların belirlenmesi ve bu birikimlerinin gelecek nesil öğretmenlere rehberlik etmesinin sağlanması eğitim-öğretim sistemimize olumlu katkıda bulunacaktır.

Önceden de belirtildiği gibi istenmeyen davranışlar öğretmenlerce farklı şekillerde tanımlanıp algılanmaktadır. Benzer şekilde, öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla başa çıkma yöntemleri arasında da farklılıklar gözlenmektedir. Bu çalışmadaki örneklemin Denizli ili merkez, merkez kasaba, ilçe ve köyleri kapsadığını düşünürsek, başa çıkma stratejilerinin daha birçok türünün ortaya çıkması kaçınılmaz olacaktır. Ayrıca ülkemizde bu konuda araştırma yapılmasını gerektirecek bir durum da; 2012-2013 eğitim öğretim yılında, Milli Eğitim Bakanlığında İlköğretim okullarının ilkokul ve ortaokul olarak ayrılmış olması ve 1. sınıfa başlama yaşının 60 aya kadar düşürülmesidir. Buradan hareketle sınıfta meydana gelebilecek istenmeyen davranışlar değişiklik gösterebilecek ve çeşitli davranışlar öğretmenlerce farklı değerlendirilerek, kimi davranışlar istenmeyen davranış olarak değil de normal davranış olarak ifade edilebilecektir. Sınıf içerisinde meydana gelebilecek bu davranışların tespiti ve bunlardan hangilerinin istenmeyen davranış olarak nitelendirileceği, ayrıca bu istenmeyen davranışları önlemek için öğretmenlerimizin hangi stratejileri kullandıkları bu çalışma kapsamında belirlenmeye çalışılacaktır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Sınıf öğretmenlerinin sınıf içerisinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının sıklığı ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.1.2. Alt Problemler

1. Sınıf içerisinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarıyla sınıf öğretmenlerin karşılaşma sıklığı ne düzeydedir?

2. Sınıf öğretmenlerinin sınıf içerisinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte kullandıkları yöntemler nelerdir?

3. Sınıf içerisinde görülen istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşılma sıklığı öğretmenlerin;

- a. Cinsiyet,
- b. Yaş,
- c. Mesleki kıdem
- d. Mezun olunan okul,
- e. Sınıftaki öğrenci sayısı,
- f. Sınıftaki öğrencilerin sosyo ekonomik durumu
- g. Buldukları yerleşim yerine göre,

anlamli bir farklılık göstermekte midir?

4. Sınıf içerisinde oluşan istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı öğretmenlerin kullandıkları baş etme yöntemleri öğretmenlerin;

- a. Cinsiyet,
- b. Yaş,
- c. Mesleki kıdem,
- d. Mezun olunan okul,
- e. Sınıftaki öğrenci sayısı,
- f. Sınıftaki öğrencilerin sosyo ekonomik durumuna
- g. Buldukları yerleşim yerine göre,

anlamli bir farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, İlkokul 1. sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerde ne sıklıkla görüldüğünü ve öğretmenlerin bu istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için en çok hangi yolları kullandığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Ayrıca 2012-2013 eğitim öğretim yılında uygulamaya koyulan 4+4+4 eğitim sistemi ve 1. sınıfa başlama yaşının düşürülmesi sonucu 1. sınıflarda karşılaşılan istenmeyen davranışların belirlenmesi ve öğretmenlerimizin bu davranışları önlemede kullandıkları baş etme yollarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

İstenmeyen davranış, sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları en önemli sorunların başında gelir. Öğretmen sınıf içinde vaktinin önemli bir kısmını istenmeyen davranışlarla baş etmek için ayırmaktadır. Bu sorunun ortadan kalkması için istenmeyen davranışların nedenlerinin belirlenmesi ve uygun çözüm yollarının belirlenmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla hangi sıklıkla karşılaştıklarının belirlenmesi, en çok karşılaştıkları istenmeyen davranışların neler olduğunun tespit edilmesi ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemlerinin ortaya konması ile eğitimcilere katkıda bulunması amaçlanmıştır. Ülkemizde nitelikli öğrencilerin yetişmesi uygulanan eğitim ve öğretim faaliyetlerinin kalitesiyle mümkün olacaktır. Bu bağlamda öğretmenlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini minimum düzeyde istenmeyen öğrenci davranışıyla sürdürmeleri açısından etkili ve kısa süreli olmayan çözüm stratejini kullanmaları sağlanabilir. Böylelikle sınıf içerisinde istenmeyen davranışlarla başa çıkmada daha az vakit harcanınca, öğrencilerle daha sağlıklı ilişkilerin kurulduğu bir sınıf atmosferi oluşturulabilir.

Araştırma kapsamında ele alınan cinsiyet, yaş, kıdem, mezun olunan okul gibi değişkenler, öğretmenlerin sınıf içinde olumlu disiplin sağlama yöntemleri ile ilişkisini anlamak açısından önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde kuramsal olarak öğrendikleri bilgileri uygulamaya aktararak aktarmadıklarının da tespiti yapılabilir. Ayrıca sınıf yönetimi konusunda öğretmenlere istenmeyen davranışların ortaya çıkmadan önlenmesine yönelik ipuçları vererek, istenmeyen davranışların eğitim öğretim etkinliklerini daha az etkilemesini

sağlayacak sınıf yönetimi uygulamaları konusunda ışık tutarak, öğretmenlerin bu konuda daha başarılı olabilmelerini sağlayacaktır.

Özellikle yeni eğitim sistemi ile ilkokul 1. sınıflarda ortaya çıkabilecek istenmeyen davranışların belirlenmesi ve öğretmenlerimizin bu davranışlarla baş etmek için hangi yöntemleri kullandıklarının tespit edilmesi yeni sistemin işlerlik kazanmasına ve eksiklerinin giderilmesine ışık tutabilecek olması yönünden önemlidir.

1.4. Sayıtlar

1. Araştırma kapsamında yer alan ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri ölçme araçlarına tarafsız, içten ve samimi cevaplar vermişlerdir.
2. Örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
3. Anket sorularının ilkokul öğrencilerinde görülen istenmeyen öğrenci davranışları ile öğretmenlerinin bu davranışlarla baş etmede kullandıkları stratejileri tespit etme yeterliliğine sahip olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Denizli ilinin merkez ilkokullarında, merkez kasaba ilkokullarında ve merkez köylerinde çalışan 1. sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma, “Olumsuz Davranışlar Ölçeği”nde ifade edilen davranışlarla sınırlıdır.
3. Araştırma, nicel veri toplama araçlarından ve literatürden elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Sınıf yönetimi: Sınıf yönetimi, olumlu öğrenme iklimi oluşturmak için sınıf düzeninin uygun bir şekilde sağlanarak, sınıf kurallarının belirlenmesi, zamanın ve öğretim faaliyetlerinin etkili şekilde yönetilerek sınıf içerisinde olumlu bir ikliminin oluşturulması sürecidir (Çelik, 2003, s.2).

Disiplin: Bireylerin ve grupların eğitim amaçlarına ulaşmak için hareket ve davranışlarını kontrol altına almalarıdır (Aksu, 1999, s.10).

İstenmeyen davranış: Öğretmen ve öğrencilerin haklarını istismar eden, eğitimsel amaçların, plan ve etkinliklerin gerçekleşmesini olumsuz yönde etkileyerek engelleyen davranışlardır (Küçükahmet, 2003, s.17).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALANYAZIN TARAMASI

2.1. Sınıf Yönetimi

Eğitim; bireylerin kendi yaşantılarıyla, gözlem yaparak, deneyimlerde bulunarak, deneme-yanılma yoluyla, kendilerine ait bilişsel şemalarını yapılandırma sürecidir (Demirel, 2011, s.13). Eğitimin temelinde istenmeyen davranışları düzelterek değiştirmenin yanında istendik davranışlar kazandırma düşüncesi yatmaktadır. Eğitim ve öğretimi hedef davranışlara uygun bir şekilde yürütmenin ana hedefi, öğrencileri iyi tanıması ve öğrenci davranışları hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Öğretmenin başarılı bir öğretim yapabilmesi için de sınıfı etkili bir şekilde yönetmesi gerekmektedir. Sınıf yönetimi açısından öğretmenlerin ilk görevi sınıfın yapısına uygun bir düzen kurmasıdır (Başar, 2006, s.92).

Sınıf öğretmeni, sınıfındaki öğrencilerce benimsenip ve onlar tarafından destek görürse ya da onalarca iyi bir model olarak kabul görürse, ortada başarılı olmaması için hiçbir sebep kalmaz. Bunun yolu ideal bir öğretmen modelini benimseyen, kabul eden ve uygulayan öğretmen olmak için çaba göstermek ve mutlaka başarı sağlamaktır (Aytekin, 2003, s.95). Taşkaya'ya (2003) göre; alan bilgisinde yeterli olma, insan hakları ve demokrasi ilkelerine saygılı olma, kendini sürekli geliştirme, mesleğini sevme, öğrenci merkezli bir öğretim anlayışına sahip olma, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurma, öğrencilerle duygusal iletişim kurma gibi özellikler sınıfta etkili olabilmesi için lider bir öğretmende bulunması gereken başlıca niteliklerdir.

Aytekin (2003) ise; çağdaş sınıf yönetiminde ideal öğretmen modelinin niteliklerini şöyle sıralamıştır:

- Güvenilir bir kişiliğe sahip olmalı.
- Kişilere karşı sevgi dolu olma.
- Öğrencilerinin bireysel farklılıklarının farkında olmalıdır.
- Her öğrencinin eğitim hakkının bulunduğu bilincinde olmalı.
- Demokrasiye ve insan haklarına saygılı olmalı
- Korku dolu yaptırımlar yerine sevgi ve saygıyı ön plana çıkarmalı.

- Etkili iletişim kurmalı.
- Eğitim-öğretim sürecindeki kurallara katı bir şekilde bağlanıp kalmamalı.
- Öğrencilerine değer vererek yaklaşmalı.
- Öğrencilere karşı davranışlarında tutarlı olmalı.
- Her öğrencinin hakkının var olduğunu kabullenmeli.

Öğretmen, sınıfının nabız atışını kontrol edebilen bir sağlık çalışanı, karşılaşmanın kurallara göre devam etmesini sağlayan bir hakem, sınıf içi uyum ve ahengi sağlayan bir orkestra şefidir (Jones and Jones 1982: Akt. Aydın, 2005, s.16). Öğretmene dair tüm bu sayılan niteliklerden de anlaşılacağı gibi sınıf yönetiminde en önemli pay öğretmene aittir. Sınıf yönetimi son zamanlarda daha geniş açıdan ele alınmaya başlamıştır. Sınıfta sadece öğretmen otoritesinin hakim olduğu yapıdan uzaklaşarak, öğrenme ortamının oluşturulmasına daha fazla çaba harcanmaya başlanmıştır. Böylece öğrencilerin öğrenme için harcadıkları zaman artarken öğrenme dışı davranışlarında da azalma görülmüştür (Terzi, 2001, s. 48).

Lemleck'e (1988) göre sınıf yönetimi “ eldeki kaynakların bir uyum içerisinde birleştirilmesi, çevrenin etkileyici bir şekilde düzenlenmesi, öğrencilerin bireysel gelişimlerini gözlemlenmesi, ortaya çıkabilecek istenmeyen öğrenci davranışlarını önceden tahmin edebilmesi gibi unsurları içeren, sınıftaki iklimin bir orkestra şeklinde yönetilmesi” dir. (Lemleck 1988: Akt. Başar 2003, s.6)

Sınıf yönetimi; bir diğer ifadeyle, sınıf içerisindeki etkinlikleri etkili bir şekilde düzenleyip sürdürebilme ve öğrenci davranışlarına rehberlik edebilme becerisi şeklinde tanımlanabilir. Sınıfın bir orkestra olarak düzenlenebilmesi için öğretmen ve öğrenci beklentilerinin karşılıklı olarak bilinmesi gerekmektedir. (Turan, 2004, s.2).

Sınıf yönetimi, olumlu öğrenme iklimi oluşturmak için sınıf düzeninin uygun bir şekilde sağlanarak, sınıf kurallarının belirlenmesi, zamanın ve öğretim faaliyetlerinin etkili şekilde yönetilerek sınıf içerisinde olumlu bir ikliminin oluşturulması sürecidir (Çelik, 2003, s.2). Okutan'a (2004) göre sınıf yönetimi, sınıftaki insan kaynaklarının ve diğer unsurların amaçlara yönelik olarak kullanabilme becerisi anlamına gelmektedir.

Baloğlu'nun (2001) Dünya'da ve Türkiye'de sınıf yönetimi ile ilgili yaptığı literatür taramasından sonra yaptığı tanım, sınıf yönetiminin pedagoji, yönetim bilimi ve öğretim alanıyla olan ilişkisini göz önüne sermektedir. Bu tanım şöyledir: Sınıf yönetimi, öğretmenlerin öğretim hedeflerini ulaşmak için, öğretim ortamındaki eğitimsel kaynakları ve öğrencileri koordine ederek, kontrollü bir öğrenme sağlayabilme becerisidir.

Bu tanımlardan anlaşılacağı gibi; öğrenme için uygun ortamın sağlanması ile başarılı bir sınıf yönetimi için ilk adım atılmış olur. Ancak sınıf yönetimi sadece plan, program, mekân gibi unsurlarla sınırlandırılmamalı; öğretmen ve öğrencinin karşılıklı duygusal ve fiziksel iletişiminin sınıf yönetimine olan katkısı unutulmamalıdır.

Sınıf yönetiminin temel amacı öğrenme çevresini düzenleyerek, öğrencilerin öğretim hedeflerine verimli bir şekilde ulaşmalarını sağlamaktır. Bunun için de etkili bir sınıf yönetimi; zamanın etkili kullanılmasını, sınıftaki yaşantının düzenlenmesini ve öğrencilerin kendi davranışlarını yönetmelerini sağlar (Erden, 2005, s.20).

Etkili bir sınıf yönetimi demokratik yapıya önem veren onu öncelik haline getiren, planlı, programlı olmaya önem veren, öğrencilerin bireysel farklılıklarını gözeterek ve ona uygun sınıf atmosferinin oluşmasını sağlayacak çalışmaların, düzenlemelerin belirli kurallar içerisinde hayata geçirilmesiyle amacına ulaşmış olur. Sınıf yönetimiyle amaçlanan itaatkâr, öğretmenin buyurduğu her şeyi yerine getiren öğrenciler değil, kendi kontrol mekanizmasını çalıştırabilen ve kendi kendini yönetebilen öğrenciler yetiştirebilmektir.

Etkili bir sınıf yönetimi için, o alanda yeterli olmak, uygun öğretim ve sınıf yönetimi becerilerine sahip olmak ön koşuldur. Öğretmenlerin sınıf yönetiminde başarılı olması için, aşağıdaki ilkelere uygun davranışlarda bulunması beklenir (Çöle ve Chan 1994: Akt. Gözütok, 2000). Bu ilkeler şu şekilde sıralanabilir: bireysellik ilkesi, öğrenciye görelilik ilkesi, demokratiklik ilkesi, hayatilik ilkesi, bireysel ayrılıklar ilkesi, güncellik ilkesi, gelişim ilkesi, çevresellik ilkesi, toplumsallık ilkesi, ilgi ve motivasyon ilkesi, işbirliğinde yapıcılık ilkesi, merkezden çevreye ilkesi, yakından uzağa ilkesi, kolaydan zora ilkesi, somuttan soyuta ilkesi, bilinenden bilinmeyene ilkesi (Gürsoy, 2001).

2.1.1. Sınıf Yönetimi Yaklaşımları (Modelleri)

Sınıf yönetiminin tarihsel gelişimine bakıldığında farklı anlayışlar barındırdığı, farklı eylemlerle gerçekleştiğini görülmektedir. Günümüzde sınıf yönetimine geniş bir çerçeveden bakılmaktadır. Sınıfta sadece öğretmenin otoritesinin hâkim olması anlamında değil, öğrenmeyi sağlayıcı bir sınıf atmosferinin oluşturulmasıyla açıklanmaktadır. Araştırmalar etkili sınıf yönetimi becerilerinin, öğrenci başarısı üzerinde olumlu etkisi olduğunu göstermektedir. Etkili sınıf yönetiminde öğrenciler öğrenme için daha çok zaman harcadıkları için, istenmeyen davranışlarda azalma görülmektedir. Çünkü sınıftaki bütün etkinlikler belirli bir amaç içerisinde, disiplinli bir ortamda düzenli bir şekilde gerçekleştirilirler. Her sınıfın kendine özgü özellikleri, istenmeyen öğrenci davranışlarıyla

farklı başa çıkma yöntemlerini kullanmayı gerektirir. Her başa çıkma yöntemi etkisi, uygulama süresi ve alınan sonuçları bakımından farklıdır (Karakaş, 2005).

Toplumsal gelişmelerle birlikte eğitim alanındaki gelişmeler sınıf yönetimi modellerini; baskıcılıktan demokratikliğe, şekilcilikten amaçlılığa, öğretmen odaklıdan, öğrenci odaklıya yönlendirmiştir. Sınıf yönetimi modelleri tepkisel, önleyici, gelişimsel ve bütünsel olmak üzere dört grupta toplanabilir (Gündoğdu, 2007, s.30)

2.1.1.1. Geleneksel yaklaşım. Geleneksel model, şartlandırmaya dayalı, davranışçı ve bilişsel yaklaşımlardan hareket edilerek geliştirilen bir modeldir. Bu modelde sınıf düzeni, iletişim, sınıf içi ilişkiler, eğitim-öğretim süreci, davranış değiştirme, zaman yönetimi gibi etkinliklerin hepsi, öğretmen merkezli olarak yürütülmektedir. Öğretmen, sınıf yönetimi ile ilgili kuralları kendisi belirlemekte ve öğrencilerin bu kurallara sorgulamadan uymasını istemektedir. Sınıf içerisinde istenmeyen bir davranış ortaya çıkınca, geleneksel yaklaşımda o davranışa bir tepki verilmesi söz konusu olur. Öğretmen, sınıf içinde isteklerinin yerine getirilmesini beklemektedir. Uzun yıllar uygulanan bu modelde, öğretmenin birinci görevi bilgi aktarmak, öğrencilerin görevi ise bu bilgileri doğru kabul edip ezberleyerek öğrenmektir. Bu modelde ağırlıklı olarak öğrencilerin davranışlarının şartlandırma yoluyla değiştirilmesi, pekiştirilmesi, giderek alışkanlık haline getirilmesi söz konusudur (Güneş, 2007).

Öğretmenle öğrenci arasındaki ilişkiler geleneksel yaklaşımda ciddi ölçüde yapılandırılmıştır. Sınıf içi kurallar tek yönlü olup çok katıdır. Eğitim amaçlarının ve sınıf kurallarının oluşturulmasında, öğrenci katılımına yer verilmez (Aydın 2005: 3). Geleneksel anlayışla gerçekleştirilen sınıf yönetiminde öğretmen, kendisi tarafından hazırlanan davranış kurallarına öğrencilerinin tamamen uymalarını ve bu kuralları harfiyen yerine getirmelerini bekler. Bu kurallar tek taraflı belirlenmiştir ve tartışılmaz. Öğretmenin tek amacı istediklerini öğrencilere nasıl yaptırabileceğidir (Saban, 1999).

Geleneksel yaklaşımın egemen olduğu sınıflarda yetişen öğrencilerin, çağdaş yaklaşımların aksine; kendini ifade etmekte güçlük çeken, çekingen ya da aşırı otoriter davranışlar sergilemeleri mümkündür. Çünkü model aldığı öğretmen benzer davranışlar sergilemektedir. (Aydın, 2005, s.4).

2.1.1.2. Tepkisel yaklaşım. Bu yaklaşımın temelinde sınıf içinde istenmeyen öğrenci davranışlarının bir an önce durdurulması düşüncesi yatar. İstenmeyen davranışların değiştirilmesi amacıyla istenmeyen davranışa karşı ödül ve ceza verilerek tepki gösterilir.

Ödevini yapmayan öğrencinin (istenmeyen davranış) teneffüse çıkarılmaması (ceza) ya da sessiz duran öğrenciye (istenilen davranış) söz hakkı verilmesi (ödül) tepkisel yaklaşıma örnek olarak verilebilir. (Peker ve İnandı, 2011, s.7).

İstenmeyen davranışlar kesinlikle tepki görürler bu yüzden çok dikkatli kullanılmalıdır. Bu özellikleri nedeniyle tepkisel model, klasik sınıf yönetimi modeli olarak nitelendirilebilir. Bu modeli, sınıf yönetimi alanında bilgi ve becerileri zayıf olan, diğer sınıf yönetimi modellerini iyi kullanamayan öğretmenler daha çok kullanmaktadır (Sarıtaş, 2001, s.53). Tepkisel modele uygun davranış örnekleri; istenen yararı vermeyen bir ders aracının değiştirilmesi, devamsızlık yapan öğrencinin ailesi ile görüşülmesi, diğer arkadaşlarını rahatsız eden öğrencilerin uyarılması vb. olarak verilebilir (Başar 2003: 9). Bu modelin sakıncalarından bir tanesi de her şey ödül ve cezaya bağlı olduğu için öğrenci ve öğretmen arasında duygusal bir bağ kurulamaması ve iletişimin kopuk olmasıdır.

Özet olarak bu yaklaşım klasik bir model olarak kabul edilse de istenmeyen bir davranış ve sonuç meydana geldiğinde ihtiyaç duyulup başvurulabilecek bir modeldir.

2.1.1.3. Önlemler yaklaşım. Bu model sınıf içerisinde gelecekte ortaya çıkma ihtimali olan istenmeyen davranışların önceden tahmin edilerek gerekli önlemlerin alınmasını içerir. Buna göre öğretmen sınıfta çıkması muhtemel davranışlar için gereken önlemleri alır ve etkinliklere baslar. Bu model anlayışı bireyden çok gruba yöneliktir ve sınıfı, öğrencinin sosyalleştiği yer olarak kabul eder. Ancak istenmeyen davranışlara karşı aşırı anlayışlı bir tutum sergilenmesi sınıf ortamını öğrenciler için sıkıcı hale getirebilir (Durukan ve Öztürk, 2005).

Önlemler model, plânlama düşüncesiyle istenmeyen davranış ortaya çıkmadan önce tahmin ederek önlemeye yöneliktir. Amacı, sınıfta istenmeyen davranışları oluşmasına olanak vermeyecek bir düzenleme ve işleyiş oluşturmak, böylece davranış ortaya çıktığındaki tepkisel modele gereksinimi azaltmaktır. Bu model sınıf içerisinde istenmeyen davranışa olanak vermeyen bir sosyal sistem yaratmaya çalışır (Başar, 2003, s.9). Sorunların ortaya çıkmasını önlemek amacıyla sınıf ortamı ve işleyişin iyi düzenlenmesi gerekmektedir. Bunun için de plan, program ve hazırlıkların iyi yapıp önleyici düzenlemelerin yapılması şarttır. Ayrıca önlemler yaklaşımında gruplar bireylere göre daha ön plandadır. Çünkü etkinlikler gruplara yönelik planlanmıştır. Bu yaklaşımın asıl amacı sınıfta sosyal bir sistem oluşturmaktır.

Bu yaklaşımında planlar, programlar, kurallar ve sınıf atmosferi bu anlayışla ele alınır. Önlemler, bireyler değil, sınıfın tümü dikkate alınarak oluşturulur. Model sınıfın,

istenmeyen davranışa olanak vermeyen bir sosyal sisteme dönüştürülmesini öngörmektedir. Model iyi işletilirse tepkisel modele başvurmaya gerek kalmaz (Sarıtış, 2001, s.53). Ancak öğretmenin aldığı önlemlerde aşırıya kaçması durumunda öğrencilerin eğitim ortamından sıkılmaları ya da okul dışındaki hayattan soyutlanmaları da mümkündür. Örneğin; öğretmenin öğrencilerin konuşmalarını engellemek için onları birbirini görmeyecek şekilde oturtması aşırı derecede önlem almaktır (Ağaoğlu, 2003, s.13). İstenmeyen davranışın gerçekleşmeden caydırılması ya da önlem alınıp engellemesi davranışı düzeltmekten daha kolay olduğu için önlemsel yaklaşım oldukça işlevsel bir modeldir.

2.1.1.4. Gelişimsel yaklaşım. Bu yaklaşımda öğrencilerin fiziksel, duygusal, deneyimsel gelişim düzeyleri öğretmen tarafından çok iyi bilinir ve buna göre uygulamaya gidilir. Bu yaklaşımda ilköğretimden liseye kadar olan gelişim basamakları esas alınır. Burada önemli olan nokta uygulama yapılmadan önce öğrencilerin hazır duruma getirilmesidir. (Gündoğdu, 2007, s.31). Gelişimsel modelde on yaşnaa kadar olan sürede, birey nasıl öğrenci olunacağını öğrendiğinden öğretmenin işi zordur. Sonraki iki yaşta öğrenciler olgunlaşma çağında olup sınıf düzenine uymaya ve öğretmenini hoşnut etmeye istekli olacaklarından sınıf yönetimine verilen ağırlık azalır. On beş yaşna kadar öğrenciler birbirlerinden daha çok etkilenip birbirlerinden destek alarak yetişkin görüntüs verirler verirler. Öğretmenini sıkıntıya sokarak, arkadaşlarının beğenisini kazanma yoluna gidebilirler. Sınıf yönetimi kurallarının varlığını, nedenlerini sorgularlar. Lise yıllarında ise öğrenciler daha çok kendilerinin farkında olup, yeterli olgunluk sosyalleşme ile nasıl davranmaları gerektiğini anlamaya başladıklarından sınıf yönetimi sorunları azalır. İlk yetişkinlik çağıyla birlikte anne baba ve öğretmenlerin etkisi giderek azalmasına karşın arkadaşların etkisi artmaya başlar. (Brophy, 1988: Akt. Başar, 2003, s.10). Bu yaklaşımda öğretmenler öğrencilerin gelişim özelliklerinin sınıf yönetimi açısından doğurabileceği sonuçları dikkate alarak hareket etmelidirler (Sarıtış, 2001, s.54).

2.1.1.5. Bütünsel yaklaşım. Bütünsel yaklaşım, sınıf yönetimini sadece basit anlamda sınıfta disiplini sağlama olarak görmemektedir. Bütünsel ve çok boyutlu olan bu sınıf yönetimi yaklaşımına göre, sınıf yönetimini etkileyen çok sayıda değişken vardır (Çelik, 2002). Sistem modeli de denebilen bu yaklaşım çevresel boyutunda; okul dışında aile ve arkadaş çevresi de yer almaktadır (Başar, 2003, s.10).

Sınıf yönetimini etkii eden bütün elemanların birlikte dikkate alınmasını öngören bu yaklaşımda, diğer tüm sınıf yönetimi modellerinden yararlanılması kabul edilerek, önleyici sınıf yönetimi yaklaşımını ön plana çıkarmayı amaçlamaktadır. Aynı bağlamda, gruba yönelme kadar, bireye de yönelmenin, istenen davranışı gösterebilmek için istenmeyen kaynağını yok etmek için, iyi düzenlenmiş ortamlar istendik davranışlara yöneltir gerçeğinden hareketle uygun ortamlar yaratmanın gereği üzerinde durmaktadır (Küçükahmet, 2003; Akt. Gündoğdu, 2007, s.32).

Tüm bu yaklaşımlardan öğretmen kendisine ve sınıfının düzeyine göre benimsediği modeli veya modelleri kullanabilir. Bütün sınıfların her biri için geçerli olan sınıf yönetimi yaklaşımı yoktur. Çünkü okulun düzeyi, dersin çeşidi, öğrencilerin kişisel ve sosyolojik özellikleri, öğretmenin bilgi yönünden yeterliliği ve kişilik özellikleri vb. etkenler sınıf yönetimi yaklaşımını değiştirir. Burada daha önce de belirtildiği gibi gereksinim, kaynak ve amaçlar devreye girer. Ancak unutulmamalıdır ki eğitim sistemi ve sınıf yönetimi gittikçe öğrenciyi merkeze alır hale gelmiştir. Bu yüzden model benimserken otokratik yaklaşımdan ziyade demokratik bir tutum benimsenirse öğrencilerin ruhsal gelişimleri açısından daha doğru bir karar verilmiş olur.

2.1.2. Sınıf Kuralları

“Kurallar, davranışlara yön veren, uyulması zorunlu ilkelerdir” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1997). Kurallar, deneyimler sonucu ilerideki meydana gelebilecek herhangi bir durum hakkında neyin nasıl yapılacağını belirten, uyulmaması halinde nelerin olabileceğini açıklayan böylelikle yönetimin işlerini kolaylaştıran hazır kararlardır(Raviv and others 1990: Akt. Başar 2003, s.69). Sınıf yönetimi bakımından kural, “kabul edilebilir davranışların neler olduğunu açıklayarak yol gösterir”, diğer bir ifadeyle “ kurallar öğrencilere sınıf içerisinde hangi davranışlarının kabul edilebilir hangi davranışlarının kabul edilemez olduğunu açıklayan yargılar” olarak tanımlanmaktadır (Yüksel, 2006, s.108).

Kural koymanın amacı, öğrencilerden beklenen iyi davranışların kendilerine öğretilmesi şeklinde ifade edilebilir. Öğrenciler kendilerini güvende hissetmek ve davranışlarını kontrol etmek için düzenli bir ortama gereksinim duyarlar. Kurallar öğrencilerin istenilen davranışlarını geliştirici ve tehlikelerle dolu çevreye karşı nasıl davranacağını öğrenebilecek şekilde düzenlenmelidir (Buluç, 2004; Akt. Alkan, 2007, s.11).

Sınıf kuralları öğretmenin tek başına belirleyebileceği kurallar değildir. Kuralları belirlemek için öğrenciler ve öğretmenin öğretim yılı başında beraber planlama yapmaları gerekir. Aksi halde kendilerinin katılımı olmayan kurallara uymaları da beklenmemelidir. Sınıf kuralları hem öğretmenleri sürekli olarak yeniden karar alma sıkıntısından kurtarır, hem de tüm öğrencilere karşı objektif davranmayı sağlar. Elinde bulunan yetkiyi meşru zemine oturtturarak, öğrencilerine karşı isteklerinin ve onlardan beklentilerinin benimsenmesini sağlar. Ödül ve cezayı kişisel olmaktan kurtararak, kabul edilebilir olmasını sağlar, değerlendirme için de standartların oluşmasını sağlar (Sarıtaş, 2001, s.51).

Sınıf kurallarının belirlenmesinde önemli olan bazı hususlar şu şekilde sıralanmaktadır (Jones ve Jones 1998: Akt. Celep, 2002, s.47).

1. Sınıf kuralları okulun kurallarıyla uyumlu olmalıdır: Okulda uyulması gereken kılık kıyafet, giriş çıkış saatleri gibi kurallar sınıf içinde de geçerlidir.

2. Kurallar öğrencilerle birlikte belirlenmelidir: Öğrenciler kuralları belirlerken sorumluluk aldıkları için kuralları benimserler.

3. Kurallar olumlu ifadeler içermelidir: Olumsuz ifadeler öğrencilere sadece ne yapmamaları gerektiğini gösterir, ne yapılması gerektiği hakkında bilgi vermezler. Bu yüzden kurallar olumlu ifadelerle belirtilmelidir.

4. Kurallar önemli davranışları kapsamalıdır: Kurallar sadece en temel davranışlar üzerinde kurulmalıdır.

5. Kural sayısı az olmalıdır: Az sayıda kuralın hatırlanması daha kolay olur. Ayrıca az sayıda kural bu kuralların önemini gösterir. İdeal kural sayısı 5 civarındadır.

6. Kurallar ifade edilirken kısa olmalı ve açık olmalıdır: Kurallar öğrencilerin hepsi tarafından anlaşılır nitelikte olmalıdır.

7. Kurallar gözlenebilir davranışları belirtmelidir: Kurallar öğrencilerin tutumlarından çok izlenebilir davranışlarını içermelidir.

8. Kurallara uyan ve uymayanların karşılaşacağı sonuçlar belirli olmalıdır: Kuralların yaptırımlarının neler olacağını kararı yine öğrencilerle birlikte verilmelidir. Öğrenciler kurallara uymanın ya da uymamanın sonucunu bilme ihtiyacı duyarlar.

Sınıf kurallarının başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için; eğitim-öğretim yılının başından itibaren, planlı ve programlı olunmalı, öğrencilere zaman ayrılması, oluşturulan kuralların katı değil; değiştirilebilir nitelikte olması gerekir. Bazı kurallar yararlı olmaktan çıkabilir ya da daha yararlısı bulunduğu değiştirilebilmelidir. Unutulmamalıdır ki sınıftaki en önemli problem disiplin kadar, sınıf kurallarının olmaması ve ne yapılacağını bilinmemesidir.

2.2. Disiplin

Disiplin konusu sınıf yönetimi ile yakından ilgilidir. Sınıf içinde disiplin sağlanamazsa öğretim için ayrılan süre kesintiye uğrar ve zaman kaybı olur. Sınıfın istenmeyen öğrenci davranışlarına imkân tanımayan bir ortama dönüştürülmesinde önleyici disiplin modellerinden yararlanılması, özel önem taşımaktadır. İstenmeyen davranışların yönetiminde asıl amaçlanan öğrencilerin bu davranışları hiç yapmamalarıdır. Çünkü bir disiplin problemini çıktuktan sonra önlemek, çıkmadan önlemekten daha zordur. Oluşabilecek sorun davranışların önceden görülüp gerekli modelin uygulanması gereklidir. Öğretmenlerin disiplin anlayışları açısından aralarında farklılıklar bulunmaktadır. Bir öğretmenin disiplinsizlik olarak değerlendirdiği bir davranış başka bir öğretmence disiplinsizlik olarak görülmemektedir. Bütün sınıflar kendilerine özgüdürler. Her öğretmen sınıf yönetiminde kendi tarzını geliştirir. Öğretmenler etkili bir disiplin sağlamak açısından disiplin modelleri hakkında bilgili olmalı ve kendilerine özgü bir disiplin tarzı geliştirmelidirler. Bu konuda genel kanı, öğretmenlerin kendi disiplin tarzlarını oluşturup eğitim psikolojisi açısından tarzlarının uygun olup olmadığını gözden geçirmeleridir (Tertemiz, 2004, s.70).

Öğretmen sınıfında disiplini ne kadar sağlayabiliyorsa derslerde de o kadar başarılı olur. Sınıf disiplinini sağlayamayan öğretmenler dersin büyük bir kısmında disiplini sağlamaya çalışmakta ve öğretim faaliyetlerine yeterince vakit ayıramamaktadırlar. Etkili bir sınıf yönetiminin olduğu sınıflarda öğrenme dışı davranışlar azınlıktayken öğrenciler öğrenme için daha çok zaman harcarlar(Sarıtaş, 2001).

Buradan hareketle öğrenme ortamını bu kadar etkileyen disiplin kavramının alanyazında nasıl tanımlandığı üzerinde durmakta fayda vardır. Disiplin kavramının kabul gören en anlamlı tanımı; mevcut yasalara, kurallara ve ilkelere uygun davranmaktır. Disiplini amacı, belli amaçlar için bir araya gelmiş olan kişilerin, bu amaçları daha iyi gerçekleştirebilmeleri için konulan kurallara riayet etmelerini sağlamak şeklindedir. Düzen ve disiplinin olmadığı hiçbir çaba başarıya ulaşamaz. Eğitimde disiplin çok önemlidir (Yiğit, 2004, s.156) .

Disiplin deyince insanların aklına çoğunlukla ceza gelmektedir. Oysa ceza disiplinin eş anlamlısı değil sadece bir işlevidir. Bu ayrımı Tertemiz (2003) şu şekilde yapmaktadır: “Ceza disiplin ile karıştırılmaktadır. Ceza olumsuz davranışlara karşı tepkiyi ifade ederken, disiplin olumsuz davranışlar ve bunlardan doğacak tepkiyi önlemeyi ifade eder”. Yani disiplinin olduğu her yerde cezanın olması zorunlu değildir. Bir ortamda

disiplini sağlamak için mutlaka kişilerin korkması gerekmez. O ortamdaki davranışları düzenleyecek, paylaşılan değerlerin olması da, o ortama disiplin getirebilir.

Öğretmenler, sınıfta içinde öğrenme faaliyetlerindeki verimliliğin disiplin sağlanarak mümkün olacağına bilincindedir. Disiplin, sistemin işleyişine belirlilik ve kararlılık kazandırırken; belirsizliklerin yarattığı rastgeleliği ve bilinmeyenlerin verdiği rahatsızlıkları önler. Öğrenci davranışları üzerinde sınıf düzeninin kurulmuş olmasının etkisi çoktur. Geleneksel anlamdaki disiplin yaklaşımlarını, demokratik yapıyı yerleştirmeyi amaçlayan okullarda ve sınıflarda kullanmak uygun düşmemekte ve ceza olmadan disiplin kavramının kullanılması tercih edilmektedir (Civelek, 2001, s.3).

Eğitimde genel anlamda disiplini içsel disiplin ve dışsal disiplin olarak ikiye ayırabiliriz:

İçsel disiplin; öğrencinin kendi kendini kontrol edebilmesidir. Öğrenciye kalıcı davranış kazandırılması ancak onun bu davranışları benimsemesi şeklinde olabilir. Disiplin denildiğinde akla gelen kontrol hep anne, baba veya öğretmenler tarafından öğrenci üzerinde oluşturulan baskı biçiminde algılanmamalıdır. Kontrol öğrencinin kendi kendini baskı altında olmadan denetleyebilmesidir. Burada yetişkinlerin görevi çocuğun kendini denetlemesine yardımcı olmak olmalıdır. Bu da kendi sorumluluklarını yerine getirerek çocuğa örnek olmak şeklinde olabilir (Civelek, 2001, s.3).

Dışsal disiplin ise dışarıdan bir etki ile sağlanır. Burada klasik disiplin anlayışından söz etmek mümkündür. Ödül ve ceza yoluyla öğrencinin sınıf içerisindeki olumlu ya da olumsuz davranışları değerlendirilir.

Eğitim değerlerine bakıldığında içsel disiplin eğitim değeri en yüksek olandır. İçsel denetimi başaran öğrencilerin davranışlarında daha kontrollü olmaları beklenir. Ayrıca bir işi kendi kendine başarmanın keyfine vararak istedik davranışlara yönelecekler ve hem davranışhem de iç disiplini sağlayacaklardır. Disiplin sorunlarının birçoğu derse düzenli bir başlangıç yapılamayıştan kaynaklanmakta ve yine ders bitiminin uygun olmayışından kaynaklanmaktadır. Düzgün bir şekilde plânlanmış ders bitimi; tecrübeli öğretmenlerce uygulamalar arasında başarılı geçişlerin yapıldığı yöntemlerdir (Smith ve Laslett 1993, s.5; Akt. Civelek, 2001, s.4).

Eğitimde disiplin kavramı öğretmenler tarafından çeşitli şekillerde ele alınmaktadır. Bir öğretmene göre sessiz oturmak disiplin kuralı sayılırken bir diğer öğretmen öğrencinin aktif olmasını isteyebilir. Ayrıca bazı dersler yüksek düzeyde motivasyon isterken bazı dersler sessiz çalışmayı gerektirmez. Disiplin kavramı hakkında anlam olarak bir birliktelik sağlanmasında zorluk yaşansa da, herkes disiplinin gerekli

olduğuna inanmakta ve başarıya giden yol olarak görmektedir. Burada önemli olan öğretmenlerin sınıf içerisinde disiplini sağlamadan önce disiplin konusunda yeterli bilgiye ve donanıma sahip olmalarıdır. Öğretmenlerin sınıf içerisinde istedikleri gibi bir disiplini sağlayabilmeleri için çeşitli disiplin modelleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerekir. Çeşitli modeller hakkındaki bilgileri ışığında, öğretmenler kendilerine özgü bir model geliştirebileceklerdir. Hiçkimse başka birisinin aynısı ya da yansıması olmadığı gibi hiçbir sınıf da başka bir sınıfın simetriği olamaz. Her sınıf farklı olduğu gibi öğretmenler arasında da disiplin anlayışları açısından çeşitli farklılıklar bulunmaktadır (Doğru, 2005, s.22).

2.2.1. Disiplin Modelleri

Yapılan araştırmalara bağlı olarak birçok disiplin modelinden bahsetmek mümkündür. Ancak bir disiplin modelinin her ortamda geçerli olması olası değildir. Bu çalışmada belli başlı disiplin modelleri ele alınacaktır. Bunlar; Canter Modeli, Kounin Modeli, Glasser Modeli, Davranışçı Model, Öğretmen Etkinlikli Model ve Ussal Sonuçlar Modelidir (Celep, 2002; Çelik 2002; Pala, 2005; Sarıtaş,2001).

2.2.1.1. Canter modeli. Canter Modeli öğretmenin sınıfta etkin olması gerektiği düşüncesine dayanır. Modele göre otorite kurmak idealist bir öğretmen için gereklidir. Öğretmen öğrencilerden beklentileri konusunda öğrencileriyle açık ve dürüst iletişim kurar, öğrencilerinin iyi niyetlerini de kötüye kullanmaz; sınıflarına uyumlarını arttıracak şekilde tepkiler verir. Kişisel hiçbir soruna tolerans göstermez. Öğretmen kendi düşüncelerinden dolayı bir öğrencinin durumu hakkında ayrıcalık yapmaz. Hatta öğrencilerin yaşadığı duygusal problemler, kalıtım, bedensel özürler bile otoriter öğretmen tarafından hoş görülmez (Sarıtaş, 2001).

Bu koşullar altında öğretmenin takındığı tutum da önemlidir. Göz teması, el hareketleri, öğrenciye adıyla hitap etmesi ve dokunma, sözlü sınırlandırmaların uygulanmasında önemli öğelerdir. Ayrıca öğretmenler güvengen davranış sergilemede kararlı olduklarını göstermek için şu davranışları sergilemedirler; geri adım atmamalılar, duygusal kontrolleri kaybetmemeliler, kabahatli öğrenci ile yüz yüze gelmeyerek adını söyleyip, öğrenciyi belirleyip, el hareketleriyle ve kontrollü bir ses tonu kullanmalıdır (Celep, 2000, s.119).

Canter Modeli'nin üstün yönleri;

- Kullanımının basit olması,
- Öğretmenlerin kendi isteklerini uygulayabilmeleri

- Disiplin sürecine idarecileri ve aileyi de katmasıdır.

Zayıf yönlerinden bazıları ise;

- Disiplin sorununun altında yatan duygusal nedenleri ele almada yetersiz kalması,
- Olumlu pekiştiricilerin uygulanmasına fazla yer verilmemesi,
- Bazı durumlarda cezalandırmanın istenmeyen davranışı daha da özendirilmesi

olarak sıralanabilir.

Sonuçta davranışçı temele dayanan her yaklaşımın olduğu gibi bu yaklaşımın da avantajları ve dezavantajları vardır. Bu model dıştan güdülemeyi desteklemekte buna karşılık, içten güdülemeyi önlemektedir. Bununla birlikte bu yaklaşım, öğretmenin müdahalesi sonucu öğrencileri pasif rol oynamaya yönlendirmektedir (Ayers ve Gray 1998: Akt. Çelik, 2002, s 44).

2.2.1.2. Kounin modeli. Bu model, grup yönetimi ve disiplin sağlamada kaos teorisinde söz edilen dalga etkisi konuları üzerine inşa edilmiştir. Kounin, öğretmenin öğrencinin istenmeyen davranışını düzeltmesi durumunda, ortaya çıkan sonuçların dalga etkisi yaratarak, ileride diğer öğrencilerce sergileneceğini, bu davranışlarla benzeyen davranışları önleyeceğini belirtmektedir. Dalga etkisi ilkesinin en önemli faktörleri açıklık ve kararlılıktır. Öğretmenlerin, öğrencilerin neleri yanlış yaptıklarını ve onların yerine neler yapmaları gerektiğini iyi bilmeleri gerekir. Sınıfta korku yaratması ve sınıfı rahatsız etmesi nedeniyle sert fiziksel tehditlerden kaçınılmalıdır (Sarıtaş, 2001, s.77).

Bu modele göre öğretmenler konular arasında geçiş yaparken dikkat etmeli ve birden ani geçiş yapmamalıdır. Konular arasında geçişler sıralı ve düzenli olmalı, konu değiştirirken ders yarıda bırakılmamalı mutlaka bitirilmelidir. Öğretmen, öğrencilerinin ilgilerini konuya odaklayarak, onları derse katmalı ve böylece sorumluluğunu yerine getirmelidir. Kounin istenen davranışların sergilenmesi için, grup yönetimi ve gruba odaklanmanın önemine işaret etmiştir. Kounin'a göre öğretmen, aynı anda sınıfın tümünde neler olup bittiğini fark edecek uyanıklılıkta olmalı, hareket halinde bulunmalı, birden çok etkinliği birlikte gerçekleştirebilecek, organize edebilecek yetenek ve deneyime sahip olmalıdır (Çelik, 2005, s.252).

2.2.1.3. Glasser modeli. Glasser modeli iyi bir disipline “gerçeklik terapisi” olarak adlandırmayı daha uygun bulur. Gerçeklik terapisi kişisel bir yol göstericidir. Bu modelde öğrenci kendi isterse akli başında ve mantıklı bir birey olup davranışlarını kontrol edebilir. Öğrencilerin gerçek hayattaki ihtiyaçlarının karşılanması ve bunun sorumluluğunu almaları

için yardımcı olunmalı ve yol gösterilmelidir. Öğretmenler doğru tercihler yapabilmeleri için öğrencilerine rehberlik yapmalıdır. Glasser'e göre kurallar esas olup, öğrenciler kurallara uymaya zorlanmalıdırlar. Öğrenciler istenen davranışları sergiledikten sonra ödüller verilmeli, istenmeyen davranışları bu ödülünden muaf tutulmalıdır. Öğrenciler değer yargıları oluşması için sürekli sorumluluk kazanmaya ve doğru davranışları kabul etmeye zorlanmalıdır. Sınıfın kuralları ve ödüller sınıftaki yeni oluşan durumlar karşısında geliştirilerek öğrenci tepkileri de izlenmelidir. Bu kurallar öğrencilerin sınıf içindeki davranışlarını olumlu etkileyecek türde ve esnek olmalıdır (Tertemiz, 2003, s.70).

Glasser'in gerçeklik terapisi yaklaşımı, bireyin aile ya da okul gibi sosyal çevresi tarafından karşılanması gereken ihtiyaçları üzerinde odaklanmaktadır. Bu yaklaşımda, bireylerin çevrelerince sevilme ve değer görme ihtiyaçlarının yeterince karşılanmamış olmasından dolayı sorunlar oluşmaktadır. Bu ihtiyaçlarının karşılanamaması kişilerin olumsuz davranışlar göstermelerine neden olmaktadır (Erdem, 2005, s.190).

Glasser, sınıf kurallarının mutlaka bulunmasını ve bu kurallara kesinlikle uyulması yönünde kararlılık gösterilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Öğretmenler öğrencilerin sorumluluklarını belirginleştirmeli ve onlara uygun seçenekler sunmalıdırlar. Bu modelde, sorun olduğunda, öğrenciler grup oluşturarak oturup, problemleri tartışarak çözüm yolları ararlar. Öğretmenlere bu konuda düşen görev ise öğrencilere çözüm üretebilmeleri için yardımcı bilgiler vermektir. Öğretmen, düzen sağlamada etkili olan kuralların oluşturulmasına ve süreçlerin belirlenmesine yönelik grup toplantılarını, öğrencilerle birlikte yönetmelidir. Öğretmenlerle öğrenciler arasında bir anlaşma yapılmalı, anlaşmada; açık ifadeler ve öğrencilerin bu anlaşmaya uymamaları durumunda karşılaşılabileceklerinin neler olacağı yer almalıdır (Yalçınkaya, 2006, s.120).

Glasser kaliteli okullarda olması gereken davranışları şöyle tanımlamıştır:

- Okul etkinlikleri temelde sevme, kabul görme, özgürlük ve eğlence gereksinimlerini karşılamaya yönelik olmalıdır.
- İşbirlikçi öğrenme temele alınmalıdır.
- Öğretmenler öğrencilerinin birbirinden farklı olan ve doyurulma biçimleri de farklı olan gereksinimlerini, bireysel farklılıklarına uygun olarak doyurulmasına önem vermelidir.
- Öğretmenler, öğrencilerin başarılarını en yüksek düzeye çıkarmak için gerekli sorumluluğa sahip olduklarını belirtmelidirler.
- Kaliteli okullar, standart başarı testleri gibi dışardan belirlenmiş üretim ölçütleri ile kendilerini karşılaştıramazlar.

- Sınıf kuralları az ve basit olmalıdır.
- Öğretmen, bir sıkıntı ile karşılaştığında öğrencinin ailesini çağırmaktan kaçınmalıdır (Celep, 2002, s.242-243).

Bu modelin öğrenci disiplinine yönelik önemli katkılarından bazıları şunlardır: (Edwards, 1997: Akt. Celep, 2002, s.246).

- Öğrenci özgürlüğünü ve sorumluluklarını arttırması,
- Öğrencinin kendi davranışlarının tüm sonuçlarını görmesini sağlaması,
- Öğrencilerinin disiplin sorunlarından kendilerince kaynaklananları çözmelerinde yardımcı olması,
- Öğretmene şiddetten kaçma olanağı sağlaması,
- İstenmeyen davranışların sınıf toplantılarında ele alınıp öğrencilerin disiplin sorunlarını anlatmalarına fırsat tanınması olarak sıralanabilir.

Modelin zayıf olduğu bazı yönler ise şunlardır: (Edwards 1997: Akt. Celep, 2002, s.246).

- Öğretmenler istenmeyen davranışlar hakkında öğrenciyle iletişime geçtiklerinde öğrenciye tepki göstermekte zorlanırlar,
- Sınıf toplantıları hedeflenen zaman içerisinde bitirilemeyebilir,
- Okulda bulunmak istemeyen öğrencilerin davranışlarını geliştirme konusunda öğrencinin plan yapmalarını sağlaması zordur,
- Öğretmenleri sürekli bir şekilde öğrenci davranışları konusunda hoşgörülü ve iyimser olmaya yöneltmektedir.

2.2.1.4. Davranışçı model. Skinner'e (1954) göre tüm davranışlar sosyal etkileşimle öğrenme yoluyla kazanılır ve değiştirilir. Dolayısıyla öğrenmeyi bir uyarın-tepki bağı olarak kavramlaştırır. Bireylerin davranışlarının ödüllendirilmesi onlardan istenen davranışlarını şekillenmesini sağlamaktadır. Öğretmenler, sınıfta istendik bir davranışı ödüllendirirse, öğrenciler bu davranışı tekrar etme eğilimi gösterirler. Öğrencilerin derse ilgi duymaları ve öğretim yaşantılarına katılmaları da bu şekilde öğretilir. Bunun için uygun bir ödül-ceza sistemi oluşturmak gerekir. Öğretmenler, öğrencilerin istendik davranışlarını geliştirmek için sözlü onay, olumlu jest ve mimik, gülümseme, güzel söz, not ve yıldız gibi ödül ve pekiştiriciler vererek öğrencinin derse olan ilgi ve çabasını artırabilir. Ödüllendirilmeyen, göz ardı edilen davranışlar ya da cezalandırılan davranışlar zayıflar ve söner. Ceza istenmeyen davranışı bastırırken, eğitim hedeflerine ulaşmayı zorlaştırıp onları zedeleyebilir olduğu için dikkat edilmelidir. Ceza, öğrencilerde olumsuz

duyguların oluşmasına neden olabileceği gibi öğretmenle aralarındaki ilişkiyi bozabilir ve öğretmene karşı olumsuz duyguların oluşmasına sebep olabilir. Davranışçı modele göre, öğretmenlerin, öncelikle kurallar ve davranışların ne gibi sonuçları olduğu hakkında öğrencileri bilgilendirmesi açık ve net olması, uygun yönergeler vermesi gerekmektedir (Akt. Pala, 2005, s.174).

Bu modelin üstün yönlerinden bazıları şunlardır: (Edwards, 1997: Akt. Celep, 2002, s.183).

- Kullanımı çok kolaydır.
- Sonuçlar hızlı bir şekilde alınmaktadır. Davranışı hemen kontrol edebilmesi öğretmenlerin çoğunun isteğine göre uygundur.

- Öğrenciler ödül alınca kendisini başarılı hissetmektedirler.

- Standart davranışlar tüm öğrenciler için tek, sürekli, açıktır.

Bu modelin zayıf yönlerinden bazıları şunlardır: (Edwards, 1997: Akt. Celep, 2002, s.183).

- Modelin uygulanması ile elde edilen sonuçlar genelde uzun süre kalıcı değildir.

- Ödül olmayınca, öğrenciler istenilen davranışı göstermeyebilir.

- Öğrenciler davranışlarını nasıl yönetebileceğini öğrenemezler.

- Öğrenciler duygularını açığa çıkaramaz ve karar verme yeteneklerini de geliştirme fırsatı bulamayabilirler.

2.2.1.5. Öğretmen etkinlikli model. Bu model öğretmenlerin öğrencileriyle etkili bir iletişim kurmalarını sağlamaları amacıyla Thomas Gordon (1974) tarafından tasarlanmıştır. Gordon öğretmenlerin anlayışlı tavırlarıyla istenmeyen davranışların azalabileceğine inanır. Gordon, öğretmenlerin sınıf yönetiminde otoriter ve başıboş yönetim yaklaşımı uygulamaktan kaçınmaları gerektiğini savunmaktadır. Gordon'a göre öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişki; açıklık, şeffaflık, özen, bağımsızlık, farklılık, karşılık gereksinimlerinin karşılanması durumunda olumlu ve yerinde olur (Çelik, 2002, s.48).

Bu modelin amacı, öğretmenlere, öğrencilerle nasıl olumlu ilişkiler kurabileceklerini öğretmektir. Gordon' a göre, istenmeyen davranışlar öğrencilerle açık ve yumuşak bir şekilde kurulan iletişimle azaltılabilir. Modelin özü karışık bir durumda sorunun kime ait olduğunun belirlenmesidir. Sorun öğrenciden kaynaklanıyorsa öğretmen bir rehber ve danışman gibi, aktif dinleme yaparak, öğrencinin kendi sorunlarına kendisinin çözüm bulmasına olanak sağlar. Öğretmeden kaynaklanan sorunlara ise, öğrenciler ile birlikte çözüm üretilmelidir (Sarıtaş, 2001, s.84).

Öğrenme Etkinlikli Modelin üstün yönleri şunlardır:

- Öğretmen ve öğrenci arasında iyi bir ilişkinin gelişmesini sağlar.
- Öğrencilerin kendi sorunları ve duygusal yönleri ele alınmaktadır.
- Öğrencilerin davranışlarının diğer öğrencileri nasıl etkilediğini değerlendirebilmelerini sağlaması açısından öğretmene bu konudaki gereksinimini tanımasını sağlar.
- Öğrencilere de öğretmenlerinin duygu ve gereksinimlerini anlamaları yönünden yardım etmektedir

Öğrenme Etkinlikli Modelin zayıf yönleri ise şunlardır:

- Öğretmenler etkin dinleme rolünden çıkarak öğrencilerini kontrol edip davranışlarını yönetmeye geçebilir.
- Öğretmenler bazen öğrencileriyle aralarındaki farklı değerleri kabul etmede zorlanabilirler (Celep, 2002, s.240).

2.2.1.6. Ussal sonuçlar modeli. Ussal sonuçlar modeli, Rudolf Dreikurs (1982) tarafından geliştirilen bu modelin amacı öğrencinin öz disiplini sağlamaktır. Öğrenciye kendi davranışlarından kendisinin sorumlu olduğunun öğretilmesi yaklaşımın temelini oluşturur.

Dreikurs'a (1982) göre öğretmenlerin sınıf içerisinde, öğrencilerin karşılamak istedikleri bazı temel gereksinimlerinin varlığını dikkate almaları gerekir. Bu gereksinimler; arkadaşlarınca tanınmak, dikkat çekmek, güç aramak, intikam almak ve yetersizlik göstermek gibi hedeflere ulaşmak için yapılan girişimler olarak görülmeliler. Öğretmenler, bu davranışların bilincinde olup onları fark edebilmeli ve bunlarla baş edebilmelidir. (Akt. Pala, 2005, s.174).

Bu modelde öğrencilerin kendi davranışlarından sorumlu olmalarını öğrenebilmeleri için öğretmenlerin; öğrencilere dünyanın gerçeklerini göstermeleri gerektiği vurgulanmaktadır. Örneğin; sınıfını düzenli tutmak, yerlere atık malzeme atmamak vb. Eğer öğrenci üzerinde çalıştığı çalışmasını derste istenen sürede bitirmediyse, teneffüste ya da okul çıkışında çalışmasını bitirmesi sağlanmalıdır ki öğrenci kendi durumunu değerlendirerek, deneyim kazanma fırsatı bulup sorumlu seçimler yapmayı öğrensün (Tertemiz, 2003, s.73).

Bu modelin üstün yönlerinden bazıları şunlardır:

- Öğrencinin özerk yapısını geliştirmekte olup
- Öğrencilerin yaptıklarının nedenlerini anlamalarını sağlar.
- Öğrencilere doğru davranışın ne olduğunu öğrenmeleri için fırsat verir.

- Cezalandırmada keyfiyeti önler ve sistematik pekiştirmeye engel olur.

Bu modelin zayıf yönlerinden bazıları ise şunlardır:

- Öğrencilerin günlük davranışları zor belirlenir.
- Öğrencinin davranışının asıl amacı zor belirlenir.
- Sınıf toplantıları, yeterli duygusal olgunluğa ulaşmamış öğrenciler üzerinde gereksiz stres yaratır.
- Yapılan etkinliğin karmaşıklığı ve yoğunluğuna göre ortaya çıkan istenmeyen davranışa ceza uygulanabilir. Verilen ceza küçükten büyüğe göre tırmanabilir.

Disiplin modelleri Tablo 2.1 çeşitli özelliklerine göre karşılaştırılarak verilmiştir.

Tablo 2.1

Disiplin Modellerinin Özellikleri

Özellikler							
	Canter Modeli	Kounin Modeli	Glasser Modeli	Davranışçı Modeli	Etkili Öğretmenlik Modeli	Ussal Sonuçlar Modeli	
Sorumlu davranışı teşvik			+				+
Kural oluşturma	+		+	+			+
Hatalı davranışa uygun karşılık	+			+			+
Dalga etkisini kullanma		+					
Uygun davranış karşılığı pekiştirme	+			+			
Sorunları çözüme görüşme yoluyla karar verme						+	
Davranışın kaynağına yönelik biçimlendirme	+					+	+
Açık sınırların tesisi	+		+	+			+
Öz disiplin amacı			+				+
Amaç güdümü davranış		+					
Önlemlere önem		+					
İletişime önem					+		

2.3. İstenmeyen Davranışlar

Okulda ve sınıfta yapılan etkinliklerin amacına ulaşmasını engelleyen birçok davranış görülmektedir. Bu tür davranışlar genel bir tanımlamayla istenmeyen davranışlar olarak adlandırılmaktadır (Öztürk, 2006, s.190). Son yıllarda öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar, bütün eğitim sisteminin en ciddi problemlerinden biri olarak algılanmaya başlandı. İstenmeyen davranışların düzgün bir şekilde tanımlanması, bu davranışlarla başetmeyi ve onların değiştirilebilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Davranışın istendik ya da istenmeyen olmasını belirten etmenler içinde bulunulan duruma, koşula, yere vb. gibi bir dizi değişkene bağlıdır. Örneğin; koridorda yürümek arkadaşıyla konuşmak ya da bahçede koşmak normal bir davranış olarak görülürken, sınıf içerisinde bu davranışların yapılması istenmeyen nitelik kazanacaktır. Ayrıca istenmeyen davranışlar, öğrencilerin yaş, cinsiyet vb. demografik özellikleri yönüyle de farklılık gösterecektir. Örneğin; ilkokuldaki bir öğrenci ile ortaokuldaki öğrencinin davranış sorunları ve şekilleri farklılık gösterecektir. Ayrıca hiperaktif olarak tanımlanan öğrencinin davranış sorunları anlaşılır ve açıklanabilir bir durumken normal dışı davranış gösteren öğrencinin davranışı ise dikkat çeker. Dolayısıyla istenmeyen davranışların her durum ve her koşul için genel geçerliliği için katı sınırlamalar belirlenmesi gerçekliği ile örtüşmez (Aydın, 2004, s.150).

Herkesin onayladığı bir istenmeyen davranış tanımına ulaşmak oldukça zor olacaktır. Çünkü davranışları; istenen öğrenci davranışları ya da istenmeyen öğrenci davranışları olarak ayıran kriterler kişiden kişiye, sınıfa, derse, zamana, yaşa ve duruma göre değişebilmektedir. Örneğin, koşma eylemi sınıfta hoş karşılanmayan bir davranışken bahçede normal karşılanacaktır veya ilkokullarda karşılaşılan istenmeyen davranışlarla ortaokul ve lise çağlarında karşılaşılan istenmeyen davranışlar oldukça farklılık gösterecektir.

İstenmeyen davranışlar, bilinçli ve planlı olarak yapılanlar ve bilinçsiz, irade dışı yapılanlar olmak üzere iki şekilde sınıflandırılabilir. İstenmeyen davranışın yapılma nedeni ve kasıt çok iyi tespit edilmelidir. Her birisinin mevcut duruma etkisini ve ileride yaratabileceği sonuçları iyi hesaplamak gerekir. Sergilenen davranışın yeri, zamanı ve yarattığı sonuç dikkatle incelenmelidir. Amaçlara, etkinliğe, çevresindekilere zarar vermeyen davranışlar (hayal kurma, dalgınlık, dikkatsizlik, yorgunluk, dersin akışına kapılarak söz almadan konuşmak) istenmeyen davranış olarak nitelendirilmeyebilir (Sarıtaş, 2001, s.68)

Feldhusen (1978), istenmeyen öğrenci davranışlarını öğretim faaliyetlerini engelleyen tüm öğrenci davranışları şeklinde tanımlamıştır. Ona göre öğretim sürecini etkilemeyen veya engellemediğine kanat getirilen bazı davranışlar istenmeyen davranış olarak nitelendirilmemektedir. Örneğin ders esnasında, hayal kuran, sessizce pencereden bahçeyi izleyen öğrenci dersin işlenişini herhangi bir şekilde engellemediği için istenmeyen davranış olarak görülmemektedir (Akt. Öztürk, 2001, s.89).

Ancak sınıf içindeki davranışların istenmeyen davranış olarak görülmesi için şu temel ölçütleri sağlaması gerekir (Korkmaz, 2003, s.173).

1. Davranışın öğrenme etkinliklerini etkileyerek öğrencilerin öğrenmesini zorlaştırması

2. Davranışın güvenlik açısından sınıf içerisinde bulunanları tehlikeye sokması

3. Davranışın sınıfın ya da öğrencilerin eşyalarına zarar veriyor olması

4. Davranışın sınıfta öğrencilerin sosyalleşmelerine engel olması

Çelik (2002) istenmeyen davranışı, sınıf ortamında eğitim ve öğretim etkileyen her türlü olumsuz davranış olarak tanımlamış ve sınıftaki istenmeyen davranışların eğitim faaliyetlerinin amacına ulaşmasını olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir.

Evertson, Emer ve Worsham (2000), davranışın istenmeyen davranış olarak nitelendirilmesine ilişkin dört temel grup ele alınmıştır (Akt. Çelik, 2002).

I. Sorun olmayan davranışlar: Derste bir etkinlikten diğerine geçerken, etkinlikler arasındaki öğrencilerin kısa süreli konuşmaları, dalgınlıkları çok fazla sorun yaratan davranışlar olarak görülmemektedir. Eğer öğretmen bu davranışları gereğinden fazla büyütürse sınıf atmosferi bozularak ders kesintiye uğramış olur.

II. Küçük sorunlar: Bunlar sık görülmeyen ve sınıf etkinliklerini bozan, öğrenmeyi olumsuz yönde etkileyen davranışlardır. Örneğin izin almadan yerinden kalkması, yere çöp atması, ders dışında başka şeylerle ilgilenmesi gibi. Bu davranışlar anlık davranış oldukları için çok az bir öğrenciyi olumsuz olarak etkiler. Öğretmenler bu durumlarda uygun tepkiyi vermelidir.

III. Etkisi ve alanı sınırlandırılmış olan önemli sorunlar: Bir öğrencinin sürekli ders dışı etkinliklere yönelmesi ya da bir öğrencinin sınıf kurallarına uymada başarısız olması gibi öğrenme etkinliklerini bozan davranışlardır.

IV. Artan ve yayılan sorunlar: Küçük sorunlar basit bir sorun olarak ortaya çıkarlar ancak ilerleyen süreçte sınıf düzenini tehdit ederler. Mesela bireysel konuşmaların grup halinde konuşmalara dönüşmesi gibi.

Öğretmenin kasıtlı olmayan davranışlarla, sürekli tekrar edilip ve zarar veren davranışları ayırt ediyor olması, öğrencinin yaptığı davranışla ilgili niyeti davranıştan sonraki beklentisini dikkatle izliyor olması gerekir (Sarıtaş, 2006, s.171).

İstenmeyen davranışlar, öğretmenin sınıf yönetimini zorlaştıran, kalitesini düşüren davranışlar olup bu davranışlar sınıfın disiplinini bozarak, zaman yönetimini olumsuz etkilemektedir. Buna göre, sınıfta eğitim-öğretim etkinliklerini engelleyen bütün davranışlar, istenmeyen davranış olarak adlandırılır (Okutan, 2004, s.8).

Küçükahmet'e (2003) göre sınıfta istenmeyen davranış, öğrencilerin öğretmenlerin ortak haklarını istismar eden, ihmal eden, eğitimsel amaç plan ve etkinlikleri olumsuz etkileyen, engelleyen davranışlardır. Başar (2003) ise sınıfta eğitsel çabaları engelleyen her türlü davranışı istenmeyen davranış olarak adlandırır.

Bir sınıf ortamı için istenmeyen davranış, öğretme ve öğrenme sürecini aksatan davranıştır; yani sınıftaki akademik sürecin akışını negatif yönde etkileyen tüm davranışlar istenmeyen davranışlar olarak tanımlanabilir (Türnüklü 2001). İstenmeyen davranışın sonucunda bazı olumsuzluklar yaşanabilir; sınıfın duygusal ortamı bozulur, soruna yol açan da dâhil olmak üzere bütün öğrencilerin öğrenimi engellenir, sınıfta huzursuzluk yaşanır ve öğretmen gerginleşir.

Tüm bu tanımlamalara baktığımızda, istenmeyen davranış; sınıf içerisinde eğitim etkinliklerini bozan, öğrenme sürecini aksatan, sınıfta bulunan diğer kişilere rahatsızlık veren, kısacası eğitimsel amaçların yerine getirilmesini engelleyen davranışlar olarak tanımlayabiliriz.

2.3.1.İstenmeyen Davranışların Eğitim Sürecine Etkileri

İstenmeyen öğrenci davranışları eğitim öğretimi engellemekle kalmaz, fiziksel ve psikolojik bazı huzursuzlukları da beraberinde getirir. İstenmeyen davranışların bazıları davranışı gerçekleştiren kişide etkisini büyük ölçüde gösterirken kimi zaman bunun ötesinde öğretmeni, ders ortamını ve sınıfın bütünü olumsuz yönde etkiler. İstenmeyen öğrenci davranışları öğrencilerin cinsiyetleri, gelişim dönemleri, sosyo-ekonomik düzeyleri gibi pek çok etkene bağlı olarak çeşitli biçimlerde ortaya çıkarlar. (Başar, 1999,s. 95) .

Sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkması farklı öğrenci yaşantılarının varlığı sebebiyle mümkün bir durumdur. Sınıf içinde öğretmeni ve öğrencileri rahatsız eden, sınıf içindeki ilişkileri ve iletişimi olumsuz etkileyen, eğitimsel hedeflere ulaşılmasını engelleyen, sınıfın kurallarıyla örtüşmeyen, sınıfta huzursuzluk yaşanmasına neden olan birçok istenmeyen öğrenci davranışı vardır. Bu davranışlardan

bazıları; derse devam sorunu, ön hazırlık yapılmadan gelinen dersler, konu bütünlüğünü bozacak zamansız ve boş konuşmalar, çevresindekilere fiziksel şiddet uygulama, ders dışı etkinliklere zaman ayırma, temizlik kurallarına aykırı davranma, başarı sağlamak amacıyla sınavlarda öğretmeni kandırmaya çalışma, kötü alışkanlıklar, kaba ve görgsüz davranışlar, uygunsuz konuşmalar, izinsiz konuşmalar gibi davranışlardır (Aydın, 1998,s. 138).

İstenmeyen davranışların oluşum sebebine bakılmaksızın eğitim- öğretim ortamını bozduğu, öğretmenleri ve yöneticileri olumsuz yönde etkilediği, eğitim faaliyetlerini yavaşlattığı bilinmektedir. Okulun sistemli, düzenli, kararlı davranışlar kazandıran, istendik bir davranış değişikliği oluşturan bir kurum olması, özellikle ilköğretim çağındaki bütün öğrencileri toplumsal gerçeklikle yüz yüze getirir ve gelişimine katkı sağlar. Bu nedenle yönetici ve öğretmenlerin çabalarıyla istenmeyen davranışların ortadan kaldırılması, etkisinin azaltılmasıyla da alınan önlemlerle hiç oluşmamasının sağlanması, eğitim-öğretim sürecinin verimliliğinin devamı açısından çok önemlidir. İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla doğrudan öğretmenlerin karşı karşıya kalmaları, eğitim-öğretim sistemimizdeki aksaklıklar ve uygulama alanlarındaki yetersizlikler sonucunda ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerimiz istenmeyen öğrenci davranışlarını önceden kestirmek ve onlarla başa çıkmak zorundadırlar. Bu görevle öğretmenlerin önemi ortaya çıkarken, bunu ne şekilde yaptıklarının tartışmaya açılması, doğru ve yanlışların belirlenmesi ve bu şekilde aynı sorunu yaşayan öğretmenlere rehberlik etmesinin sağlanması, eğitim-öğretim sistemimizde olumlu gelişmelere yaşanmasına yardımcı olacaktır(Karakaş, 2005,s. 23–24).

Bazı öğretmenler, istenmeyen davranışların nedenlerini bilgi ve tecrübeleriyle tahmin edebilir, bu davranışları istendik davranışa dönüştürmek için çaba gösterirler ve öğrenme-öğretme etkinliklerinde ve sınıfın içi ilişkilerde çeşitli değişiklikler yapabilirler. Bazı öğretmenler ise, istenmeyen davranışların farkına varamadıkları gibi onlara çözüm olmaktan çok uygun olmayan müdahalelerle problemlerin daha da büyümesine neden olabilirler (Öztürk, 2006, s.138).

Sonuç olarak istenmeyen öğrenci davranışları sınıfın olumlu havasını hem öğretmen hem de öğrenci açısından bozabilmekte, zamanın istenilen hedeflere ulaşmak için kullanılması yerine disiplini ve düzeni sağlamaya çalışmak için kullanılmasına sebep olmaktadır. Bu durumda da öğrenme öğretim sürecinde aksaklıklar meydana gelmekte ve etkili öğrenme gerçekleşmemektedir.

2.3.2. İstenmeyen Davranışların Nedenleri

Disiplin sistemleri sınıflardaki istenmeyen öğrenci davranışlarını ortadan kaldırmak amacıyla kullanılır. Donanımlı bir sınıf ve okul ortamında, bu disiplin sistemlerinin var olduğu sınıflarda öğretmenin eğitim – öğretim faaliyetlerini yürütmesini engelleyen tek etmen istenmeyen öğrenci davranışlarının varlığıdır. Öğretmenlerin öncelikli görevleri bu olumsuz öğrenci davranışlarını en az çaba ile ortadan kaldırmaya çalışmaktır. Çağdaş eğitim felsefelerinde, istenmeyen öğrenci davranışlarını ortaya çıkaran nedenler önem taşımakta, bu davranışların eğitim ve öğretimin niteliği, öğretmen ve yönetici davranışlarının kalitesi, sosyo-ekonomik çevre yapıları, okul-aile işbirliği gibi etmenlerle arasındaki bağlantılar geniş çerçevelerde incelenmektedir (Şenay, 2011, s.46).

Davranışlar kendiliğinden oluşmazlar. Davranışın oluşması için nelerin etki ettiği ve oluşuktan sonra nasıl sonuçlarının ortaya çıktığı birlikte ele alınmalıdır (Yiğit, 2004). Disiplin sorunlarını çözenin yolu istenmeyen davranışların nedenlerini araştırmaktan geçer ve bu sorunların kaynakları birçok nedene bağlı olabilir (Tertemiz, 2003). Yapılan araştırmalara göre sınıf içindeki istenmeyen öğrenci davranışlarının büyük çoğunluğunun nedeni sınıf dışındadır. O halde istenmeyen davranışlarının giderilmesinde çözüm ararken sadece sınıftaki problemlerin giderilmesi gerekli etkiyi yaratmayacaktır. Aynı zamanda öğrenciyi sınıf dışında istenmeyen davranışa yönlendiren nedenler de ele alınmalıdır. (Akt. Kapucuoğlu, 2008, s.44).

2.3.2.1. Öğrenciye dayalı istenmeyen davranış nedenleri. Her insanın kendisine özgü bir kişilik yapısı ve o kişiliğe özgü özellikleri vardır. Her öğrenci kalıtsal, bedensel, bilişsel, duyuşsal özellikleri açısından kendine özgüdür ve farklıdır. (Yiğit, 2004, s.132). Öğrenciler gelişim dönemlerine göre farklı davranışlar sergileyeceklerdir. Ergenlik çağına girmiş bir öğrencinin yarattığı istenmeyen davranışla ilköğretim birinci kademedeki bir öğrencinin yarattığı istenmeyen davranış birbirinden çok farklı olmaktadır. Ayrıca cinsiyet, fiziksel ve duygusal değişimler, sağlık problemleri, ölüm, ayrılma, boşanma gibi sarsıcı olaylar da istenmeyen davranışların oluşumunda önemli bir etkidir. Farklı sağlık durumları (işitmede, görmede, algılamada yetersizlikler vb.), öğrencinin davranışlarını değiştirir ve onları istenmeyen davranışlara itebilir. Bu öğrencilerin sınıfın ön sıralarda oturtulması yanında, sorunlarının çözümü için ailesi ile işbirliği yapılması ve doktor tedavisinin sağlanması, öğretmenin rolü içindedir. Aile, bu sorunların farkına varmamış olabilir, okulda yapılacak yıllık sağlık taramaları ve öğretmenlerin öğrencilerini iyi

gözlemlenmeleri, sorunu ortaya çıkarır. Sağlık sorunu, öğrencide başarı sorunu da yaratarak, başarıdan kaynaklanan olumsuz davranışların nedeni de olur (Başar, 1999, s.109).

Zayıf özgüven, geç öğrenme, gelişim gecikmeleri, fiziksel veya zihinsel engel gibi özelliklere sahip öğrenciler sorunlu öğrencilerdir. Özgüvenden yoksun olan öğrenci sorumluluk almak istemez, kendini değersiz ve yetersiz görür. Bu tür bir durumda istenmeyen bir davranışın ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu davranışlar sadece başkalarına karşı değil kendi yaşantılarını da olumsuz etkileyecek şekilde olabilir. Öğrencilerin gelişim dönemlerinde gösterdikleri davranışlar birbirinden farklıdır. Bu farklılık öğretmenler tarafından dikkate alınmadığında istenmeyen davranışların ortaya çıkması kaçınılmazdır (Elban, 2009, s.26). Öğretmen tüm bu farklılıkların bilincinde olmalı, öğrencileri tanımaya çalışmalı, aileleri hakkında bilgi sahibi olmalı, öğrencilerin içinde buldukları kendi çevrelerinde kabul edilebilen ancak okulda istenmeyen davranışları tahmin edebilmelidirler.

2.3.2.2. Sınıfa dayalı istenmeyen davranış nedenleri. İstenmeyen öğrenci davranışlarının kaynağı bazen sınıf olabilmektedir. Sınıfta bulunan öğrenci ve öğretmen dışındaki her şey sınıf yapısı içinde ele alınabilir. Bunlardan bazıları sınıfın büyüklüğü, kalabalık olması, rengi, aydınlanma durumu ısınma durumu gibi özelliklerdir (Öztürk, 2006, s.144). Sınıfın aydınlığındaki değişmelerin de öğrencilerin psikolojisini etkilediği varsayılmaktadır. Öğrencilerin rahatlıkla görerek okumaları sağlanmalı, doğrudan değil dolaylı bir aydınlatma kullanılmalıdır. Işığın az veya çok olduğu durumlarda öğrencinin gözleri yorulabilir, tahtayı görmek güçleşebilir. Böylece sinirlilik, dikkat dağılması ve istenmeyen davranışlar ortaya çıkabilir.

Sınıf, öğrenme- öğretme etkinliklerinin gerçekleştiği bir ortamıdır. Sınıfta eğitim öğretim sürecinin iyi bir şekilde gerçekleşebilmesi için fiziksel ortamın uygun hazırlanması gereklidir. Sınıfın büyüklüğü, öğrencilerin oturma biçimleri, sınıfta bulunan araç gereçlerin yerleşimi, ısı, ışık, gürültü, temizlik, duvar rengi gibi değişkenler, sınıf ortamının fiziksel değişkenleridir. Bireyin içinde bulunduğu ortam, bireyin davranışlarını çeşitli yönlerden etkiler (Akar, 2004, s.28). Sınıfın dar olması öğrencilerin rahat hareket etmelerini engelleyerek zaman kaybına sebep olup ayrıca da itişip kakışmalara neden olarak istenmeyen davranışların oluşmasına yol açabilir. Sınıfın ısısı ise mevsime, neme, öğrenciye göre değişiklik göstermektedir. Yüksek ısı fiziksel rahatsızlıklara, ilginin dağılmasına ve buna bağlı olarak istenmeyen davranışlara neden olabileceği gibi düşük ısı

da öğrencinin derse odaklanmasını zorlaştıracak için yine istenmeyen davranışa sebep olabilir.

İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasında etkili olan bir diğer durum ise sınıf duvarlarında, panosunda yani öğrencinin sınıf içinde gördüğü renklerdir. Renkler, öğrencilerin psikolojik durumlarını etkileyebilmektedir. Açık mavi renkler gevşetici ve rahatlatıcı, koyu mavi renkler uyarıcı, kırmızı renkler heyecan verici, gerilim yaratıcı, açık sarı ve portakal rengi ise uyarıcı olarak etki gösterebilmektedir. Yapılan araştırmalarda, başarı ve tutum üzerinde fazla etkili bulunmamakla birlikte, renklerin duygu ve davranışları etkilediğini görülmektedir (Hataway, 1987; Akt. Başar, 1999, s.31).

2.3.2.3. Öğretmene dayalı istenmeyen davranış nedenleri. İstenmeyen öğrenci davranışlarının önemli bir kısmı da öğretmenden kaynaklanmaktadır. Öğretmenin kişilik özellikleri, öğrencilerle iletişim biçimi, sınıf yönetim şekli, ders işleme biçimi, öğrencilerden beklentileri, mesleki alan bilgisi gibi özellikleri sınıf atmosferini etkileyecektir.

Öğrenme ve öğretme, birlikte çalışmayı gerektiren bir ekip işidir. Bu ekibi oluşturan öğretmen ve öğrencilerin, her şeyden önce birbirlerini iyi tanımaları, uyumlu ve birbirlerinin istek ve beklentilerini karşılayan bir tutum içinde olmaları gerekir. Öğretmenin öğrenciden beklentileri çok yüksek ise, öğrenci kendini baskı altında hissedebilir ve bunun sonucunda başarısızlık yaşayabilir. Beklentini çok düşük olması da öğrencilerin dersten sıkılmasına, ödev yapmamasına ve olumsuz davranışlar sergilemesine neden olabilir. Bu nedenle öğrenciden beklentiler öğrencinin düzeyine uygun olmalıdır. Diğer taraftan öğretmenin öğrencilere karşı tutum ve davranışları, öğrenciler üzerinde bıraktığı izlenim, öğretmenin öğrencilerin aileleri ile olan iletişimi, kısaca öğretmenin öğrenciler tarafından nasıl bir insan olarak algılandığı, öğrencilerle olan ilişkisini etkilemektedir (Yiğit, 2004, s.167).

İlköğretim çağındaki çocuklar öğretmeni model alma eğilimindedirler. Bu nedenle öğretmen davranışları öğrencileri olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Öğrencilerde istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olabilecek öğretmen davranışlarının neler olduğu belirlendiği takdirde istenmeyen davranışların engelleneceği düşünülmektedir (Mursal, 2005, s1).

Öğretmenin benimsediği yönetim anlayışı istenmeyen davranışına bakış açısını da değiştirir. Örneğin geleneksel bir yönetim anlayışı benimseyen bir öğretmen ders anlatırken kendisini engelleyecek en ufak bir olayı istenmeyen davranış olarak algılar.

Öğrenciler kendisinin belirlediği kurallara harfiyen uymalıdır. Etkin öğrenme ancak bu şekilde gerçekleşir. Oysa demokratik bir yönetim anlayışını benimseyen bir öğretmen, öğrencinin öğretime doğrudan katılması ve bir şeyler üretmesini bekler. Sessiz bir şekilde sırasında oturan ve derse katılmayan öğrenci istenmeyen davranış özelliği göstermektedir. Demokratik sınıflarda öğrenciler istenmeyen davranış göstermeye ve sıkılmaya pek vakit bulamaz. Çünkü öğrenciler büyük çoğunlukla öğrenme faaliyeti içindedirler. Yalnız burada, öğrencinin içsel kontrolü sağlayabilmesi açısından bütünüyle bir serbestlikten ziyade az bir miktarda denetim şarttır (Kapucuoğlu, 2008, s.46)

İstenmeyen davranışların en önemli nedeni arasında öğretmenlerin dersi planlama ve uygulamadaki hazırlıklarının yetersizliğidir. Derse zamanında başlamaması, öğrencilere farklı davranması, öğretim materyallerini zamanında hazırlamama, uzun süreli film izletme, rutin işleri gerektiği gibi ele almama (kalem açma, kâğıt dağıtma vb.), disiplin üzerine fazla zaman harcama (sürekli nasihatte bulunma), dersini erken bitirme gibi durumlar disiplin sorunlarının kaynakları olabilir. Ayrıca öğretmenin kişisel özellikleri, özgüven eksikliği, tükenmişlik, başarısızlık korkusu vb. durumlar, çocuklardan hoşlanmama ve özel sorunları (evlilik vb.) sınıf içi disiplin sorunlarının kaynağını oluşturabilir (Tertemiz, 2003, s.75).

Öğretmenin öğrencilerini motive edebilmesi, derse hazırlık yaparak gelmesi, dikkatlerini çekebilmesi, kullandığı dilin akıcılığı, cümlelerin anlaşılabilirliği, öğrencilerden aktif katılım istemesi, güler yüzlü olması, günlük hayatındaki sıkıntıları sınıfa taşımaması da öğrencilerin istenmeyen davranışlardan kaçınmalarına neden olabilmektedir.

2.3.2.4. Eğitim programı ve öğretim yöntemlerinden kaynaklanan nedenler.

Öğretmenlerin dersin konusuyla ilgili yeterli alan bilgisine sahip olmaları önem taşımaktadır. Bunun dışında belirlenen program amaçlarını kavrama, öğretimi planlama, öğrenciyi tanıma ve anlama, öğrencinin öğrenme algısındaki sorunları belirleme, öğrenciye öğrenme yöntemleri konusunda rehberlik etme, isteklendirme, güdü sağlama, zekâ türlerini belirleme gibi etkili öğretim yönetimini sağlamaya yönelik pek çok beceriye hâkim olması gerekmektedir (Ekici, 2002, s. 85).

Öğrencilerin çoğu, bazı konuları öğrenmeyi gereksiz bulmaktadırlar. Ancak bazen, öğrenciler yaşları gereği, ya gerekliliğini kavrayamadıkları; ya da öğretmenlerince yeteri derecede güdülenmedikleri için, gerçekten gerekli olan bazı konuları da gereksiz bulabilmektedirler. Eğitim programı öğrencilerin gereksinimlerine uydurulamadığında ve

öğrenciler konuların gerekliliğine inanıp konuları öğrenmek için yeterli derecede güdülenmediklerinde, programla ilgili disiplin olayları görülmektedir. Öğrenciler, bu konudaki olumsuz tutumlarını, ya doğrudan ya da dolaylı olarak ortaya koymaktadırlar. Arkadaşlarından geride kalan öğrenciler dersten koparak, arkadaşlarıyla aralarındaki mesafeyi kapatamayacaklarını düşünebilirler. Bu yüzden sınıfın tamamı için aynı program uygulanmamalıdır. Ayrıca öğrenci, kaynak ve araç-gereç yokluğundan dolayı başarısız olacağını düşündüğünde istenmeyen davranışlara yönelebilir (Başaran, 1980; Akt. Sipahioğlu, 2008, s.44).

2.3.2.5. Aileden kaynaklanan nedenler. Çocuğun ilk temel sosyal davranışlarını öğrendiği kurum ailedir. Ailenin kültürel özellikleri, anne babasının eğitim durumu, sosyo-ekonomik durumu, aile içerisinde sevgi ve ilgi görme durumu, ailedenin nüfusu, eğitime verdikleri önem vb. birçok etmen çocukların okuldaki davranışlarına yansımaktadır. Bunların yanı sıra anne-babanın çocuğa karşı davranış ve tutumları da çocuğun kişilik özelliklerini şekillendirmektedir. Baskıcı ve otoriter tutumlarla büyüyen çocuklar, anne ve babalarından intikam almak, onların cezalandırmak düşüncesiyle suç olgusuna daha eğimli oldukları kanıtlanmıştır. Bu tip ailelerde yetişen çocukların sahip olduğu özellikler; küskün, silik, çekingen, kolaylıkla başkalarının etkisinde kalabilmeleridir (Erden, 2008, s. 43).

Disiplinin olmadığı ailelerin varlığı da çocukların kişilikleri üzerinde çok etkilidir. Anne ve babalar çocuklarına sıcak davranırken onların davranışlarını denetleme konusunda yetersiz kalırlar. Bu tür aileler çocuğa her şeyi yapma iznini vererek, olumsuz davranışları dahi hoşgörü ile karşılamaktadırlar. Anne ve babaların sahip oldukları dengesiz ve kararsız tutumlar da ortaya çıkan bir diğer olumsuzluktur. Çocukla ilgili dengeli bir yaklaşımda bulunmama, çocuğun çelişkili, kararsız ve tutarsız bir kişilik geliştirmesine neden olmaktadır (Yiğit, 2004, s.67).

Anne ve babaların çocuklarından akademik başarı beklentileri onların eğitim yaşantılarını etkilemektedir. Düzenli aile içi iletişim, saygı ve sevgi ortamı çocukların daha olumlu bir akademik başarı elde etmelerini sağlamaktadır. Ailenin desteği ve eğitime olan katkıları öğrencinin okula düzenli devam etmesini sağlamaktadır (Erden, 2008, s. 43).

Anne babaların aktif iş yaşamına katılmaları, onların çocuklarıyla ilgilenme derecelerini azaltmaktadır. Sabahtan akşama kadar yoğun iş stresi yaşayan anne babalar, akşam eve geldiklerinde çocuklarına yeterince zaman ayırma konusunda güçlük

çekebilmektedirler. Özellikle anne babaların televizyon izleme tutkuları varsa ve tüm akşam televizyon izliyorlarsa, çocuklarını bir kenara bırakabilirler (Çelik, 2003, s.26).

Ailenin eğitim düzeyi çocuğun davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Eğitim düzeyi yüksek olan anne babalar, çocuklarının öğrenme yaşamını daha iyi izleyebilmektedirler. Yüksek eğitim düzeyine sahip olan aileler, çocuklarının eğitim durumlarını izlemek amacıyla öğretmenlerle daha sıkı iletişim kurmaktadır. Ailenin ekonomik düzeyinin kötü olması da, öğrenci üzerinde olumsuz etki yapar. Hem eğitim ihtiyaçlarını karşılamada güçlük çekebilir, hem de maddi olanakları daha iyi olan öğrencilere karşı kin duyabilirler (Çelik, 2003, s.26).

2.4. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Kullanılan Stratejiler

Basar (2005), istenmeyen davranışları azaltmak için, istenen davranışın çoğaltılması gerektiğini savunmaktadır. Bunun için istenen davranışı çağrıştırıcı davranmak, istenen davranışları güçlendirmek ve kolaylaştırmak stratejileri kullanılabilir. Başar'a (2005) göre, istenmeyen davranışlardan ziyade istenen davranışlar gündemde tutularak öğretmenler bu davranışların ilk uygulayıcısı olark model olmalıdırlar. Öğrenciye güven duyulduğu belli edilmelidir. Öğrenciden öğretmene ve çevreye saygılı davranması bekleniyorsa, öğretmen öğrenciye saygılı davranmalıdır. Ayrıca bu stratejide öğrenciyi sersem, berbat, terbiyesiz gibi sözlerle etiketlemek yerine, yanlış davranışın etkisi belirlenmelidir (Cangelosi, 1988: 23-85; Akt. Basar, 2005).

İstenmeyen davranış ortaya çıktığında öğretmenin bunu fark edip istenmeyen davranışı ortadan kaldırmak için stratejisini belirlemesi gerekir. Strateji belirlerken en önemli nokta istenmeyen davranışın niteliğidir. İstenmeyen davranışlar geçici ve rahatsız etmeyen bir tarzda olabildiği gibi; süreklilik gösteren ve öğretmene, sınıfa ve arkadaşlarına zarar vermeye yönelik bir tarzda da olabilir.

Genel olarak istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önlemek için aşağıdaki stratejiler izlenmelidir (İlgar 2000, s.172-174):

I. Öğrencileri sürekli olarak izlemek: Öğretmenin ders sırasında gözleri ile sınıfın tümünü gözlemleyebilmesi gerekir. Öğrencilerde öğretmenin rahatlıkla görebilecek şekilde konumlandırılmalıdır.

II. Öğrencileri motive etmek ve motivasyonu dersin sonuna kadar sürdürmek:

Öğretmen öğrencileri motive etmek için onlara aktif olmaları için fırsat vermeli, öğrenci merkezli yöntemleri tercih etmeli, öğrencilere söz hakkı vermelidir.

III. Öğrencilerin ilgilerini anlamak ve derse ilgiyi arttırmak:

Öğretmen öğrencilerin ilgilerini iyi bilmeli ve öğrencilerin sıkıldıklarını gördüğü durumlarda güncel onlara yönelik bir konuyu açmalı, mantık ve zeka oyunlarını kullanmalı ya da onların biraz serbest faaliyet yapmalarına izin vererek ilgilerini yeniden kazanmaya çalışmalıdır.

IV. Sınıf kurallarını tespit etmek:

Öğretmen, eğitim öğretimin başında öğrencileriyle birlikte onlardan beklediği davranışları belirleyip onlara bu davranışlarla ilgili gerekli açıklamalarda bulunmalı ve neden kurallara uyulması gerektiği konusunda onları ikna edici açıklamalar yapmalıdır.

2.4.1. İstenmeyen Davranışlar Karşısında Öğretmenlerin Kullandıkları Başetme Yöntemleri

Başar'a (2006) göre, istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri farklılıklar gösterir. Bu nedenle farklı metotlar kullanılarak müdahale edilmelidir. Bu teknikler uygulanırken, istenmeyen davranışı ortadan kaldırmakla beraber, davranışlar istenen davranışa yönelik olmalıdır. Böylece sınıfta istenen davranışlar artış gösterir. Sınıf yönetiminde asıl amaç; istenmeyen davranış ortaya çıkmadan müdahale edip önlenmesini sağlamaktır. Uygun davranışların sürekliliğini sağlama, istenmeyen davranışın oluşmasına fırsat tanımama sınıf yönetiminin önemli bir parçasıdır (Ataman, 2001; Akt. Kapucuoğlu, 2008, s.48).

Yapılan araştırmalarda, öğretmenlerden alınan görüşlere göre istenmeyen davranışlar karşısında en çok kullanılan önleme yöntemleri şu şekildedir (Öztürk, 2002, s. 173):

2.4.1.1. Sorunu anlamak. İstenmeyen davranışın ortaya çıkması durumunda davranışın altına yatan nedenin ne olduğunun anlaşılması gerekir. Sorunun doğru bir şekilde çözümlenmesi için gerekli yaklaşım ancak onun altında yatan nedenin bilinmesiyle seçilebilir. Davranışı anlamak, mevcut sorunların nedenlerini tanımlamaktan da öte, ileride ortaya çıkabilecek istenmeyen davranışların önceden kestirilmesi açısından da gereklidir (Aydın 2005: 150). Davranışın altında yatan sebep haklı bir gerekçe ise davranış ancak o zaman hoşgörülebilir.

2.4.1.2. Görmezden gelmek. Sadece bir an için ortaya çıkan, yoğunluk ve yaygınlık göstermeyen istenmeyen davranışlar karşısında öğretmen bu önleme yöntemini kullanabilir. Öğretmenin bu yöntemi kullanırken öncelikli olarak yapması gereken şey dikkatli olmasıdır. Öğretmen dersin akışını ve diğer öğrencilerin konsantrasyonunu bozmadan, öğrenciye yaptığı davranışın yanlış olduğunu ve onaylanmadığını fark ettirebilmesi gerekmektedir. Bunu gerçekleştirirken de jest ve mimiklerinden yararlanmalıdır. Bu yöntemin sakıncalı tarafı, öğretmenin jest ve mimikleri kullanmadığı zamanlarda öğrencinin yaptığı şeyin doğru olduğunu düşünüp davranışını pekiştirmiş olmasıdır (İlgar, 2005, s.175). Davranışçı yaklaşım bu durumu, bireyin bir davranışının sonucu olumlu ya da olumsuz ise davranışın giderek sönmesi olarak tanımlanmaktadır. Öğretmen bu yaklaşımdan yola çıkarak sınıfta ortaya çıkan küçük davranışları görmezlikten gelmeli ve sönmesini beklemelidir. Öğretmenin bu noktada dikkat etmesi gereken öğrenci davranışlarının diğer öğrencileri rahatsız edecek ve öğretimi kesintiye uğratabilecek boyutta olmamasıdır (Erden, 2008, s.145). Görmezden gelmek, hatalı davranışın farkında olduğunun kibar bir dille esnek bir şekilde karşı tarafa iletmektir. Bazen öğrenciler öğretmenin dikkatini çekmek amacıyla istenmeyen davranış gerçekleştirebilirler. Öğretmen böyle bir davranış gözlemlendiğinde istenmeyen davranış gösteren öğrenciyle ilgilenmez ve istedik davranış gösterenlerle ilgilenirse istenmeyen davranış gösteren öğrenci bu davranıştan vazgeçebilir. Ancak öğrencinin davranışları diğer öğrencileri rahatsız edecek ve öğretimi kesintiye uğratabilecek boyutta ise bu tepki kullanılmamalıdır (Aydın, 2005, s.159).

2.4.1.3. Göz teması kurmak. Öğretmenin istenmeyen davranışı gösteren öğrencinin davranışının farkında olduğunu ancak onaylamadığını öğrenciyle göz teması kurarak göstermesidir. Öğrenciden beklenen istenmeyen davranıştan vazgeçmesidir. Öğrencinin yaptığı istenmeyen davranışı yalnızca öğretmenin fark ettiği durumlarda sınıfın dikkatini dağıtmadan olayın farkına varmalarının önüne geçmek için göz teması kurulur (Korkmaz, 2004: s.182).

Sorun fazla büyük değil ise, anlık olup bitiyorsa göz teması kurmak; sorunun büyüülüp önemsenmesini önler ve onun sönmesini sağlar. Ancak bazen öğrenciler, öğretmenin davranışına bir şey dememesinden dolayı onun onaylandığını düşünür ve ödül olarak algılayabilir. Böyle durumlarda öğretmen, davranışı gördüğünü ve onaylamadığını bir göz, yüz, baş işaretiyle belirtmelidir (Başar, 2005). Görmezlikten gelme az şiddetli durumlar için kullanılır. Bu yöntemde öğretmenin uygunsuz davranan öğrenciyi göz ardı

ederek, sınıfın ilgisini başka bir tarafa çekerek ustaca durumu idare edebilir (Tertemiz, 2006).

2.4.1.4. Beden dili ile uyarma. Cangelosi (1988)'a göre işaretler öğrenciye, eylemlerinin farkında olduğunu, dinlediğini anlatır. Beden dili ile uyarma, sınıftaki diğer eşyalardan yararlanarak da kullanılabilir. Sınıfın ışıklarını yakıp söndürmek, perdeleri açıp kapatmak, masaya parmak veya bir cisimle vurmak, toplu uyarma işaretleri olarak kullanılabilir. Cangelosi (1988), Lemlech (1988)'e göre işaretlerin kullanımı dersin akışının bozulmasını, diğer öğrencilerin olayın farkına varıp dersten kopmalarını önler. Bu nedenle öğretmen, işaretleri kullanırken dersin normal akışını bozmamalı, konuşuyorsa konuşmasını sürdürmeli, yaptığı işaretlerden diğer öğrencilerin haberli olmamasına dikkat etmelidir (Akt. Başar, 2005, s.167).

Sözel olmayan mesajlar göndermek öğretmenin yetenekleriyle yakından ilgilidir. Beden dili, mimikler, el hareketleri öğretmen tarafından kullanılırken, etkili, yerinde ve zamanında kullanılmalıdır. Bu hareketleri yanlış kullanmak, hatalara, öğrencilerde performans düşüklüğüne, yanlış davranışların yerleşmesine neden olmaktadır. Öğretmenin her hareketi, her davranışı sınıf içinde ya da dışında öğrenciler tarafından izlendiğinden öğretmen her zaman çok dikkatli olmalıdır (Yiğit, 2008, s.54).

2.4.1.5. Fiziksel yakınlık. Olumsuz davranışı gösteren öğrenci ile göz teması kurulamadığı durumlarda, doğal bir biçimde öğrenciye doğru yürümesi ve onun yanında durarak derse devam etmesi de uyarıcı görevi görür. Öğretmenin kendisine yaklaştığını gören öğrenci olumsuz davranışı durdurur. Fiziksel yakınlık, sözel olmayan mesajlarla birlikte kullanıldığı zaman öğretimi kesintiye uğratmadan, istenmeyen davranışı durdurur. En azından öğrenciler istenmeyen davranışa son verip, uygun davranışı gösterinceye kadar öğretmen fiziksel yakınlığı devam ettirir. (Özdemir, 2004)

Öğretmenin göz teması kurmaktan kaçan öğrenciye doğru hareket etmesi ve yaklaşmasıyla olayın farkında olduğu mesajını vermesi vücut dilinin yakından kullanılmasına örnektir. Dolayısıyla öğretmen hem dersin akışını bozmuş hem de olay farklı bir boyut kazanmadan davranışın tekrarını önlemiş olmaktadır (İlgar, 2005, s.176).

2.4.1.6. Dokunmak. İstenmeyen davranışı durdurmada, dokunma fiziksel yakınlıktan daha etkili bir aşamadır. Öğretmen, dokunma yoluyla sözel olmayan iletişime ek olarak, fiziksel bir mesaj da göndermektedir. Gönderilen fiziksel mesaj, kesinlikle sessiz bir mesaj olmalıdır. Öğrencinin masasına sert bir şekilde vurarak gönderilen sesli mesaj, diğer

öğrencilerin dikkatini bu noktaya çekeceği ve dersin akışını kesintiye uğratacağı için uygun görülmemektedir. Bununla birlikte, bireye dokunarakta fiziksel mesaj gönderilebilir. Ancak bu dokunma bireye acı veren sert bir dokunma değildir. Bu davranış öğrencinin karşı tepki oluşturmaya yol açabilir. Dokunma öğrencinin rahatsız olmayacağı omzu kolu vb. bir organına ya da öğrencinin sırasına yavaş bir şekilde elle temasta bulunması yoluyla olmalıdır. Böylece öğrenciye tepki oluşturmada, kuvvetli bir sözel olmayan mesaj gönderilmiş olur (Öztürk, 2006, s.177). Öğretmenin öğrenciye ya da masasına dokunması, öğrencinin hem varlığını hem de o davranışı onaylamadığını göstermektedir. Bu örnek dokunma yoluyla uyarma olarak adlandırılmaktadır. Öğretmenin öğrenciye fiziksel yakınlığı olumsuz davranışı durdurmadığında öğrenciye dokunarak onu uyarabilmektedir. Ancak öğretmen bu temasın şiddetini iyi ayarlamalıdır. Öğrencinin kolu ya da sırtı dokunmak için uygun bölgelerdir (Erden, 2008, s.145).

2.4.1.7. Uyarma. Uyarma, öğrencinin yaptığı istenmeyen davranışı durdurması için, onun isminin söylenerek ya da uyarıda bulunarak davranışının kabul edilemez olduğunun öğretilmesi ifade edilmesidir. Sözel olmayan yöntemler kullanıldığı halde istenmeyen davranış devam ediyorsa tercih edilmelidir (Korkmaz, 2004: s.182).

Öğretmen; öğrenciye dokunarak, onun ismini söyleyerek, ona soru sorarak, söz hakkı vererek ya da direkt olarak istenmeyen davranışı hakkında konuşarak öğrenciyi uyarabilir. Burada dikkat edilmesi gereken hususlar; uyarının kısa tutulması, bir öğrenciye birden fazla uyarı verilmemesi ve derse dönerek istenilen davranış gösteren öğrencilere memnuniyetin belirtilmesinin gerekliliğidir (Yüksel, 2005, s.46). Öğrenci yapmış olduğu davranışın farkında olmayabileceği gibi davranışının ne olduğunu biliyor olsa bile sonuçlarını anlamamış olabilir. Bu nedenle öğretmenler, öğrencilerin yaptıkları her yanlış davranışı bilinçli ve kasıtlı olarak algılamamalı ve bu yargıya göre davranışta bulunmamalıdır (Başar, 1999: s.135).

2.4.1.8. Derste değişiklik yapmak. Öğrenciler derste sıkıldıkları zaman sıklıkla istenmeyen davranışlar sergilemektedirler. Dersin akışını bozan bu davranışlar öğretmenin de sınıf yönetim hâkimiyetine zarar vermektedir. Bu nedenle öğretmenler istenmeyen davranışları gözlemledikleri zaman dersin işlenişinde bir takım değişiklikler yapmak zorundadırlar. Öğretim yöntemleri ya da araç ve gereçler değiştirilerek istenmeyen davranışlar ortadan kaldırılabılır. Sesi alçaltıp yükseltme, fıkra anlatma, şarkı söyleme, gösteri yapma, şiir okuma, kısa bir süre derse ara verme gibi etkinlikler

gerçekleştirilebilmektedir. Bu önleme yönteminin kullanımında öğretmenin yaratıcılığı ve farklılığı devreye girmektedir (İlgar, 2005, s. 177).

Sınıfta istenmeyen davranışların meydana gelmesi derse ilginin azaldığının göstergesidir. Öğretmenin ders işlerken sürekli aynı yöntemleri kullanması, öğrencilerin pasif bir şekilde dinleyici konumunda olması, dersin sıkıcı bir hal almasına ve öğrencilerin dikkatinin dağılmasına neden olur. Bu durumda öğretmen öğrenci için ilginç olmaktan çıkmış olan ders üzerinde bir takım değişiklikler yapmalıdır. Bu değişiklik yöntem ve tekniklerde olabileceği gibi, ortam ya da ders araç gereçlerinde de olabilir (Kapucuoğlu, 2008, s.50).

2.4.1.9. Sorumluluk vermek. İstenmeyen öğrenci davranışları, ders dışında kalan boş zamanlarda ve verilen bir çalışmada öğrenciler sıkılınca daha çok ortaya çıkar. Bu davranışları önlemenin yolu ise öğrenciye sorumluluk vermek ve sorumluluklarını ilgi çekici hale getirmektir. Sorumluluk vermekle birlikte sorumlulukları ilginç hale getirirken öğrenciyi iyi tanımak ve etkinliklerin getireceği maddi manevi yükü göz ardı etmemek gerekir. Sınıf içindeki sorumlulukları ise şunlar olabilir; yazılı kâğıtları dağıtmak ve toplanmasını istemek, tahtayı silmek, öğretmene sıraları düzeltirken yardım etmek, masaların düzeninde görevlendirme, gerekirse sınıf başkanı yaparak sınıf içinde olan istenmeyen davranışları azaltılabilir hatta engelleyebilir. Ödev ve görev verilen öğrencinin bu görev ve ödevleri arkadaşlarının içinde üstünlük ve beğeni kazanmak için yapma isteği oldukça yüksektir. Böylece öğrenci kendine ait bir sorumluluğu olduğunda kendini daha önemli hissedebilir ve istenmeyen davranışı bırakabilir. Görev veya ödev yoluyla verilen sorumluluklar öğrenciye kendi davranışlarını kontrol etme alışkanlığı kazandırmalıdır. Ayrıca sınıfın en yaramazına başkanlık görevi verip başkanın önce kendi davranışlarını düzeltmesi, sonra diğer öğrencilere örnek olması öğretmenlerin sık uyguladıkları yaklaşımlardandır (Başar, 2006, s.174).

2.4.1.10. Soru sormak. Öğretmen ders dışında birşeyle ilgilenen ve dersle ilgilenmediğini fark ettiğinde öğrencisinin yanına giderek ya da ismini söyleyerek işlenen konuyla ilgili ona soru sorduğu zaman öğrenci dersle ilgilenmek zorunda kalır. Ancak bu tepki gösterilirken öğrencinin arkadaşları önünde küçük düşmemesine dikkat edilmesi gerekir. Bu öğrencilere soru sorulduktan sonra söz hakkı verilirse soruyu dinlemedikleri için yanıt vermezler ve içine düştükleri durumdan sıkıntı duyarlar. Onun için önce öğrencinin ismi

söylenip öğrencinin dikkati çekildikten sonra ona soru yöneltilmesi, öğrenciyi soruyu yanıtlayıp öğrenmeye karşı da güdüleyebilir.(Erden, 2008, s.147).

2.4.1.11. Sınıf kurallarını hatırlatmak. Öğrencilerin sınıfta ve okulda uymaları gereken kurallar onların da katılımı sağlanarak eğitim- öğretim yılının başında belirlenir ve öğrencilere duyurulur. Bu kuralların sık sık olmamak kaydıyla öğrencilere hatırlatılması, o anda meydana gelen olumsuz davranışların sona erdirilmesini sağlayacağı gibi uymaları gereken kuralları hatırlayarak gelecekteki davranışlarını kontrol etmelerini sağlayacak bir uyarıcı olarak da kullanılır. Özellikle birden çok öğrenci sınıfta benzer istenmeyen davranışlarda bulunuyorsa ve dersin akışını bozmadan bu davranışları durdurmak mümkün olmuyorsa, öğrencilere uymaları gereken kuralları hatırlatmak oldukça faydalı olur. Kurallar hatırlatılırken, sınıfta hangi faaliyet sürdürülüyor olursa olsun durdurulur, öğrencinin dikkati öğretmenin üzerinde toplanarak kurallar öğrencilere hatırlatılır. Öğretmenin kuralları kararlı bir şekilde uygulama davranışlarını göstermesi, etkisini artırır. Eğer öğretmen kuralları kararlı bir şekilde uygulama eğilimi göstermiyorsa, öğrencilerin kurallara uymadıkları zaman öğretmenin esnek davranacağını umarlar ve bundan dolayı kurallara uyma davranışında istenilen verimin elde edilmesi mümkün olmaz (Öztürk, 2006, s.180).

2.4.9.12. Öğrenciyle konuşmak. Öğretmen çeşitli yöntemlerle istenmeyen davranışını düzeltmezse sorunu konuşarak çözmeye çalışır. Bu konuşma diğer öğrencilerin de bilgilenip davranışlarını değiştirmelerine yardımcı olacaksa ders içinde kişiselleştirilmeden yapılabilir. Ancak konuşma dersi aksatacak nitelikte ise sınıf dışında konuşulmalıdır ve mümkünse sınıftaki öğrencilerin farkında olmadığı bir zamanda öğrenci görüşmeye çağırılarak konuşulabilir (Kapucuoğlu, 2008, s.50).

Öğretmenlerin, öğrenciyle birebir konuşmanın amacı; öğrencinin yaptığı davranışların farkında olmasını sağlamak, öğretmenin kararlılığını bilmesini sağlamak, davranışın nedenlerini saptamak ve sorunun çözümünü sağlamasına yardımcı olmak için kullanılmalıdır. İstenmeyen davranışlar bireysel veya grupsal olarak olup olmasına göre nitelendirilir. İstenmeyen davranışı yapan öğrenciye, sorunun ne olduğu, neden istenmeyen davranış olduğu yerine öğrenciyle karşılıklı fikir alışverişi yaparak yaptığının farkına varması ile en kalıcı çözüme ulaşmak hedeflenir. Konuşmaya öğrencinin başlaması bu yöntemde önem taşır. Çünkü öğrenci yaptığı davranışın teşhisini kendi koyacak ve çözüm hızlanacaktır. Bazı durumlarda öğretmen bazı durumlarda çözümsüzlüğe doğru sürüklenir,

böyle durumlarda uzmanlardan ve rehber öğretmenlerden destek almalıdırlar (Kılıçoğlu, 2015, s.65).

Öğrencinin istenmeyen davranışları süreklilik gösterdiği durumlarda öğrenciyle bireysel bir sözleşme yapılabilir. Sorun, öğrenciyle birlikte konuşulup, öğrencinin ne algıladığı belirlenir ve birlikte anlaştıkları çözümleri belirlerler. Sözleşme planına uyulmadığı zaman, nasıl bir yaptırımın uygulanacağı ve sonuçlarının ne olacağı açıkça ortaya konur ve yazıldıktan sonra öğrenciye imzalatılır. Genellikle, sözleşme yoluyla, öğrencinin davranışlarında istendik yönde değişimler görülür (Çelik, 2003, s.191).

2.4.1.13.Yerini değiştirmek. Sınıfta bazı öğrencilerin yan yana oturması sınıf düzeninin bozulmasına ve olumsuz davranışların artmasına neden olabilir. Birbirini olumsuz etkileyen öğrenciler, birbirlerinden ayrı oturacak şekilde sınıfta oturma düzeninin yeniden oluşturulması sorunu çözebilir. Olumsuz etkinliklerde bulunan öğrencilerin sınıftaki yerleri değiştirilir. Öğretmen, ders dışı etkinliklerde bulunan öğrenci ile göz teması kurmalı ve dersin yapıldığı alanın dışında, sınıfın uzak bir kösesine ya da sınıf müsait değil ise sınıfın dışarısında bir köşeye yerleştirilmelidir. Öğrencinin ders dışına çıkarılması bazı öğrenciler için ceza olarak görülebileceği gibi bazıları için ödül olarak da değerlendirilebilir. Bu nedenle, öğrencinin sınıfın dışarısına çıkarılması uygulaması sakıncalıdır.(Çelik, 2003,s. 171-172)

2.4.1.14. Okul yönetimi, öğrencinin ailesi ve rehber öğretmenle ilişki kurmak. Bazen öğretmen ne yaparsa yapsın sınıf içerisinde olan istenmeyen davranışlarına neden olan sorunları engelleyemez, düzeltemez. Böyle durumlarda öğretmen okul yönetimine ve öğrencinin ailesinin yardımına başvurabilir. Okula hiç gelmeme, sürekli geç gelme, devamsızlık, vb. davranışları okul yönetimine bildirmek ve ortak hareket etmek gerekir. Hukuki sonuçlar doğuracak istenmeyen davranışlarda da yönetimi ve aileyi bilgilendirmek yerinde olur. Çünkü istenmeyen davranışların nedeni ailedeki sorunlardan kaynaklanabilir. Okul ve ailedeki kültürel farklılıklar öğrencilerde ikilem yaratabilir. Öğretmen öğrencinin aileyi iyi tanımalı, sorunları birebir iletişim kurarak çözmeye çalışmalıdır. Bu iletişimi geliştirmek için aile eğitimi almak gerekebilir. Öğrenci okulda gördüğü eğimi evde, evde öğrendiğini de okulda uygulayacağı için, okulda arkadaşlarıyla, evde ise aile fertleriyle ters düşebilir. Öğretmen, öğrencideki ikilemleri gördüğünde hemen aileyle etkileşime girerek duruma müdahale etmeli ve okul idaresiyle beraber aldığı kararları uygulama başlamalıdır. Öğretmen öğrencinin davranış kaydını tutmalı ve gelişmeleri kaydetmelidir. Veliyi de bu

kayıtlar hakkında bilgilendirip, yeni gelişmelerden haberdar edilip yeni planlamalar güncelleştirilip uygulanmalıdır(Başar, 2006:173).

2.4.1.15. Ceza vermek. Ceza; öğretmenin, öğrencinin istenmeyen davranışlarına karşılık öğrencinin hoşuna gitmeyen bir davranışta bulunması ya da öğrencinin hoşuna giden birşeyi ortadan kaldırmasıdır (Korkmaz, 2003, s.184). Ceza yöntemi birçok öğretmen tarafından istenmeyen davranışlara karşı kullanılan yaygın bir yöntemdir. Ceza, diğer yöntemler işe yaramadığında, istenmeyen davranışlara karşı kullanılacak en son yöntem olarak düşünülmelidir. Öğretmen cezadan çok önleyici disiplin modellerine göre olaya yaklaşmalı ancak ceza vermemek için de dersin engellenmesine izin vermemelidir (Aydın, 2006, s.5). Cezanın olumsuz etkilerinin bulunması yönüyle mümkün olduğu kadar eğitimde cezadan kaçınmak gerekir. Ancak çok zor durumda kalınca ceza uygulanmalıdır. Hafif cezalandırma yollarının doğru biçimde kullanılması ruhsal bakımdan çocuğa zarar vermez. Çocuğun davranışlarının düzeltilmesi için ona ruhsal olarak zarar vermeyecek hafif cezalandırma yoluna gidilebilir. Ancak sert cezalar verilmesi, onun benliğini hasara uğratabileceği ve ruhsal bakımdan zararlı olabileceği için kaçınılmalıdır (Charles, 1996). Öğrenci davranışlarını değiştirmede ceza vermek, pekiştirmekten daha az etkili ve kalıcıdır. Ceza anlık olarak istenmeyen davranışı ortadan kaldırmış gibi gözükabilir. Ancak ceza ortadan kaldırıldığında gerçekte bastırılan davranış yeniden ortaya çıkabilmektedir. Hatta bazen aradan belirli bir sürenin geçmesi dahi gerekmemektedir. Cezalandırıcı arkasını döndüğünde bastırılan davranış yeniden ortaya çıkmaktadır (Eripek, 1991; Akt. Kapucuoğlu, 2008, s.51). Fiziksel cezanın ise okulda asla yeri olmamalıdır. Çünkü fiziksel ceza korkuya dayalıdır ve öğrenciyi saldırgan yapar ve fiziksel ceza görmüş kişiler bunu ileride mutlaka başkalarına da yansıtır.

Korkmaz'a (2003) göre cezanın uygulanmasında uyulması gereken kurallar şunlardır: *“Cezaya çok çok az başvurmak, cezanın hangi davranışın sonucu olduğu ve nedeninin ne olduğu açıklanmalı, öğrenciye alternatifler sunulmalı, istenmeyen davranışı istedik hae getirmek, fiziksel cezaya hiçbaşvurmamak, sinirliken ceza vermekten kaçınmak, istenmeyen davranışın bitimi beklenmeden hemen başında cezalandırmak”* (Akt. Kılıçoğlu, 2015, s.68).

2.5. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde son yıllarda sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin bu davranışlara karşı kullanmış oldukları yöntemler ile ilgili doğrudan ve dolaylı olarak yapılmış olan araştırmalarla ilgili kısa açıklamalara yer verilmiştir. Araştırmalar kronolojik sıraya göre özetlenmiş olup izlenmiş yurt içindeki ve yurt dışındaki araştırmalara ayrı ayrı değinilmiştir.

2.5.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Öztürk (2001) “Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri” adlı araştırmasında, Kayseri Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan 119 ilköğretim okulunda görev yapan 2264 sınıf öğretmenin, sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışlarını hangi sıklıkla gözlemlediklerini ve bu davranışlarla başedebilmek için hangi yolları tercih ettikleri belirlenmeye çalışmıştır. Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla başetmede en fazla tercih ettikleri yaklaşımlara bakıldığında, istenmeyen davranışı sergileyen öğrenciyi cezalandırmak yerine, davranışın nedenini anlamaya yönelik yaklaşımlar tercih edilmektedir. Çalışma sonucuna göre öğretmenler, demokratik öğretmen modeline göre hareket etmekte ve öğrenci üzerinde olumsuz etkiler bırakacak türde yaklaşımları çok az tercih etmektedirler.

Sayın’ın (2001) “Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri İle İstenmeyen Davranışı Önleme Yöntemleri” konulu araştırmasında; sınıf öğretmenlerinin öğrencisiyle alay etmesi gibi olumsuz davranışların öğrencinin istenmeyen davranışta bulunmasında hiç etkili olmadığı, sınıf öğretmenlerinin kuralları uygularken tutarsız davranması gibi olumsuz öğretmen davranışlarının öğrencilerde istenmeyen davranışların bulunmasında etkili olduğu, sınıf öğretmenlerinin öğrencileri arasında ayırım yapmasının öğrencilerde istenmeyen davranışların bulunmasında etkili olduğu, sınıfın fiziksel düzeninin öğrencilerde davranışbozukluğuna yol açabileceği, öğrenci seviyesine inilmemesinin, derse başlamadan önce dersin sonunda kazandırılacak bilgilerin önemini anlatılmaması ve öğretmenin deneyiminin yetersiz olmasının, öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşmasında etkili olduğu, öğretmenin öğrenci davranışlarını ödüllendirmemesinin istenmeyen davranışlara neden olabileceği sonucuna varmıştır.

Türnüklü ve Yıldız (2002) ilköğretim 1. kademedeki çalışan sınıf öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemek, sıklıklarını tespit

etmek ve öğretmenlerin bu davranışlarla başetmek için hangi stratejilere başvurduklarını ortaya koymak amacıyla, İzmir'in Konak ve Buca ilçelerinde çalışan sınıf öğretmenlerinden 18 ilköğretim okulunda 133 öğretmenle tarama tekniği kullanarak, yine aynı bölgeden 12 ilköğretim okulunda 46 öğretmenle görüşme tekniği kullanarak yapmışlardır. Araştırmaya göre, öğretmenlerin en çok rahatsızlık duydukları istenmeyen öğrenci davranışları arkadaşlarına küfür etme, fiziksel saldırıda bulunma, hırsızlık, yalan söyleme, okul araç ve gereçlerine ve başkalarının eşyalarına zarar vermedir. Öğretmenlerin sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmekte kullandıkları stratejiler ise şunlardır: Göz kontağı kurmaya çalışmak, öğrenciyle yaptığı davranış hakkında konuşmak, sınıf kurallarını hatırlatmak, derse teşvik etmeye çalışmak. Öğretmenlerin daha fazla rahatsız oldukları ve nadir karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarına ise “yerini değiştirme, azarlama, istediği şeylerden mahrum bırakma” gibi stratejiler geliştirdikleri saptanmıştır.

Keskin (2002), sınıf içinde oluşan istenmeyen öğrenci davranışlarının görülme düzeyine ve karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başetmede kullandıkları yollarla ilgili görüşlerini saptamak amacıyla yaptığı araştırmayı tarama modelinde, betimsel çalışma olarak gerçekleştirmiştir. Araştırmanın örneklemini, Ankara ili Altındağ Belediyesi sınırları içerisinde 20 ilköğretim okulunda görev yapan 351 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Veriler Keskin tarafından geliştirilen anket ile elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, istenmeyen öğrenci davranışlarının birkaç davranış haricinde eğitim etkinliklerini güçleştirici boyutlara ulaşmadığı saptanmıştır. Bu davranışlar: Sınıfta söz almadan konuşmak, sürekli arkadaşlarını şikayet etmek, sınıfa gürültüyle girip çıkmak, ev ödevlerini yapmamak v.b. Öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı en çok sözel uyarılar içeren başetme yaklaşımlarının tercih etmektedirler. Öğretmenlerin en az kullandıkları başetme yaklaşımları ise, fiziksel ceza verme, istemediği görevleri verme, okul yönetimi ile görüşmedir. Araştırma ile öğretmenlerin fiziksel cezaları tercih etmedikleri belirlenmiştir.

Özdem (2003), Elazığ ilinde I. kademe sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin görüş belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada öğretmenlerin görüşlerine başvurmuş, bunun için bir anket geliştirmiştir. Yapılan analizler sonucunda, öğretmenlerin bitirdikleri okul türü ve sınıf mevcutları ile disipline ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Demir (2003), çalışmasını ilköğretim öğretmenlerinin problem davranışlar karşısında başetme stratejilerini; cinsiyete, mesleki kıdeme, sosyo-ekonomik düzeye ve mezun olunan

bölüme göre en sık kullanılan stratejileri saptamak amacıyla yapmıştır. Çalışma tarama modeline göre yapılmış ve Adana ili merkez ilçelerinde 38 okulda gerçekleştirilmiştir. Araştırmada cinsiyete göre, mesleki kıdeme göre, sosyoekonomik düzeye ve mezun olunan bölüme göre öğretmenlerin kullandıkları stratejilerin benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yüksel (2005) araştırmasında 1., 2. ve 3.sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğünü ve öğretmenlerin bu istenmeyen öğrenci davranışları ile başetmek için en çok hangi yolları kullandığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini, 2003-2004 eğitim öğretim yılında Afyon Merkez İlçeye bağlı random (rastgele) tekniğiyle seçilen 19 İlköğretim Okulundan 6'şar öğretmen oluşturmuştur. En sık görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının: Konuya dikkatini toplayamamak, Bir yerde uzun süreli oturamamak olduğu görülmüştür. İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla başetmede uyarma, olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme ve öğrenci ile dersten sonra konuşma yolları tercih edilmiştir.

Şahin (2005) araştırmasının amacını “Bolu ili ilköğretim okulları I. Kademe 5. sınıfında öğrenim gören öğrencilerin gösterdikleri istenmeyen davranışların görülme derecesi, bu davranışlara karşı ilköğretim okulu 5. sınıf öğretmenlerinin kullandıkları çözüm stratejilerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin neler olduğunu ortaya koyarak önerilerde bulunmak olarak açıklamıştır. Araştırmanın örneklemini Bolu merkez ilköğretim okullarındaki 52 beşinci sınıf öğretmeni ve 514 beşinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre; Öğretmenlerin istenmeyen davranışların çözümünde en çok sınıfın kurallarını hatırlattıkları, derhal davranışını sonlandırma, öğrenciye adıyla seslenme, dersten sonra öğrenciyle konuşma, öğrencinin ailesiyle konuşma gibi tepkisel yöntemler ve sözel uyarıcılar kullandıkları belirlenmiştir. İstenmeyen davranışlara karşı uygulanan stratejiler konusunda öğretmenlerle öğrencilerin algıları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Karakaş (2005) araştırmasında, ilköğretim birinci kademe öğrencilerinde gözlenen istenmeyen öğrenci davranışları ve sınıf öğretmenlerinin bu davranışlarla başa çıkma yöntemleri ele almıştır. Araştırma, 2004–2005 eğitim-öğretim yılında, İzmir ili Konak İlçesinde yer alan 38 resmi ve özel ilköğretim okullarında görevli 315 sınıf öğretmenleriyle yapılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin en çok “Sürekli ön planda olmayı isteme”, “Arkadaşlarının sözünü kesme”, “Derse hazırlıksız gelme”, Öğretmene arkadaşlarını sürekli şikâyet etme” ve “Söz almadan konuşma” istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaştıklarını, bu davranışlarla başa çıkmak için en çok “Birebir konuşurum”, “Öğrenciye davranışından dolayı üzüldüğümü söylerim”, “Sınıf kurallarını hatırlatırım”,

“Ailesiyle görüşürüm”, “Sorumluluk veririm”, ve “Öğrenciyi sözsüz uyarırım” başetme yöntemlerini kullandıkları tespit edilmiştir.

Kutlu (2006) sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde davranış düzenleme sürecine ilişkin görüşlerini saptamak amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini, Kayseri ili Melikgazi ilçesi sınırları içerisinde 21 ilköğretim okulunda görev yapan 291 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin gözlemlemiş oldukları istenmeyen öğrenci davranışları ders düzenini bozucu hafif şiddette istenmeyen davranışlardır. En sık karşılaşılan istenmeyen davranışlar; arkadaşlarını sürekli şikâyet etme, izin almadan konuşma davranışları olup, sınıfta en az karşılaşılan istenmeyen davranış hırsızlık yapmadır. Öğretmenler istenmeyen davranışlara karşı öncelikle sözel yöntemler ile beraber beden dilini kullanmakta ileri davranış problemlerinde durumu değiştirme yöntemlerine yer vermektedirler. Öğretmenler fiziksel ceza yöntemini tercih etmemekle birlikte, uygulayan öğretmenlerde az değildir. Öğretmenler en fazla, öğrenciyi dinleyip açık iletişimde bulunma, sorunu kendi çözmeye çalışma, bakışlarla ikaz etme, nasihat verme yöntemlerini kullanmaktadır. Öğretmenler sınıflarında demokratik bir ortam oluşturmakta ve sınıf ortamının düzenlenmesi için gerekli çalışmaları yapmaktadır, diye ifade etmiştir.

Erol (2006) Afyonkarahisar merkezde görev yapan 213 sınıf öğretmeniyle yaptığı araştırmada sınıf öğretmenlerinin; sınıf yönetimi için gerekli olan düzenlemeleri ve davranışları yerine getirip getirmediğini ve istenmeyen öğrenci davranışları ile bas etmede kullandıkları yöntemleri kendi görüşlerine dayalı olarak belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; Sınıf yönetimi açısından gerekli düzenlemeleri ve davranışları yerine getirmede ve istenmeyen öğrenci davranışları ile başetmede kullandıkları yöntemlerde kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere, 40-49 yaş grubundaki öğretmenlerin diğer yaş gruplarındaki öğretmenlere, Eğitim Yüksek Okulu ve Lisans Tamamlama mezunu olan öğretmenlerin diğer okul mezunu olan öğretmenlere, diğer bölümlerden mezun olan öğretmenlerin sınıf öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenlere, 20 yıl ve üzeri çalışan öğretmenlerin diğer kıdemlerdeki öğretmenlere, 2. sınıfı okutan öğretmenlerin diğer öğretmenlere, sınıf mevcudu 31-40 arası olan öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre daha olumlu görüşlere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Girmen, Anılan, Şentürk, Öztürk (2006) “Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına gösterdikleri tepkiler” adlı araştırmasını Eskişehir il merkezindeki 21 okuldan 63 öğretmen ile sınıf ortamında 10 ders saati boyunca gözlemleyerek yapmıştır. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına en çok sınıf kurallarını hatırlatma

yönünde tepki gösterdikleri bununda öğretmenlerin kuralların belirleyicisi ve uygulayıcısı olmalarından kaynaklandığını belirtmiştir. En sık gösterilen tepkiler sırasıyla sınıf kurallarını hatırlatma, sesli uyarma, soru sorma şeklindedir. Öğretmenlerin ceza vermemesi öğrencilerin kişilik gelişimi ve öğrenciyi öğretim etkinliklerinden alıkoyan bir durum oluşmaması açısından olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Sınıfta bir gözlemcinin bulunması, öğretmenin ceza verme tepkisini kullanmamalarında da etkili olabilir. Araştırmacı; tepkisel yaklaşım dışında daha çağdaş sınıf yönetimi yaklaşımlarının benimsenmesi davranış yönetimi açısından önemli olabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Beşdok (2007) ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyebilme yeterliklerinin değerlendirilmesini amaçlayan araştırmasının örneklemini 2005-2006 öğretim yılında Kayseri ili merkezinde farklı okul türlerinde görev yapan 423 öğretmen ve 71 yönetici oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre istenmeyen öğrenci davranışlarının eğitim-öğretim etkinliklerini güçleştirici boyutlara ulaşmadığı, öğretmenlerin sınıf içinde istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemede kendilerini yeterli düzeyde gördükleri, öğretmenlerin yeterlik düzeyleri açısından, yönetici ve öğretmen görüşleri arasında ciddi bir fark olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı en sık kullandıkları yöntemler, doğru davranışı belirtme, göz teması kurma ve sözsüz uyarıcılar ile uyarma, sorumluluk verme, öğrenci ile bireysel konuşma, sınıf kurallarını hatırlatmaktır. Öğretmenlerin en az kullandıkları yöntem ise, fiziksel ceza vermedir.

Kazu (2007), öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve değiştirilmesine yönelik stratejileri uygulama durumlarını belirlemek amacıyla yaptığı araştırmasının örneklemini, Elazığ ilinde 2003-2004 öğretim yılında ilköğretim okullarında görev yapan 748 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada, görmezden gelme; öğrenciyle konuşup sorunu çözmeye çalışma; beden diliyle öğrenciyi uyarma; öğrencinin yerini değiştirme; okul yönetimi ile görüşme stratejilerine “orta” derecede başvurdukları belirlenmiştir. Tüm sınıfı cezalandırma stratejisinin “çok az”, öğrencilerle göz teması kurma stratejisinin “fazla”, ciddi disiplin sorunlarında velisi ile görüşme stratejisinin “fazla” derecede uygulandığı gözlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler tarafından “öğrenciye dokunarak onu uyarma” stratejisine “az”, “Öğrenciyi sözel olarak uyarma” stratejisinin “fazla” düzeyde gözlendiği belirtilmiştir.

Alkan (2007), ilköğretim öğretmenlerinin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları ile başetme yöntemlerini belirlemek ve öğretmenlerin öğrencilere şiddet içeren davranışlarda bulunup bulunmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini

Niğde merkez, ilçe, kasaba ve köy okullarında görev yapan 380 öğretmen oluşturmuştur. Araştırma yöntemi olarak, Betimsel Yöntemlerden “Okul Survey” yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı en çok kullandıkları yöntemler; öğrenciyi dersten çıkarma, öğrenciyi teneffüse çıkarmama, sorduğu sorulara cevap vermeme, öğrenciyi tahtada bekletme, fiziksel ceza vermedir. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı en az kullandıkları yöntemler; öğrenciyi sevdiği şeylerden ve eğlenceli etkinliklerden mahrum bırakma, görmezden gelme, derste değişiklik yapma, dokunarak uyarma, ceza alınacak davranışları önceden belirleme, rehberlik servisi ile görüşme, okul idaresi ile görüşme, aile ile görüşme, yerini değiştirme, öğrenci ile ders dışında konuşmadır. İstenmeyen davranışlarla baş etme sürecinde; bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha olumlu ve tutarlı davranışlar sergilediği ortaya çıkmıştır. İstenmeyen davranışlarla baş etme sürecinde; en olumlu davranış sergileyen öğretmenler 11–20 yıl arası çalışan öğretmenler olduğu görülmüştür. İstenmeyen davranışlarla baş etme sürecinde en az olumlu davranış sergileyenler ise 1–5 yıl arası çalışan öğretmenlerdir. İstenmeyen davranışlarla baş etmede sosyo-ekonomik düzeyi düşük öğretmenlerin yüksek olanlara göre, eğitim fakültesi mezunlarının diğer mezunlara göre daha olumlu ve tutarlı davranışlar sergiledikleri görülmektedir.

Sipahioğlu (2008) ilköğretim okulları birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ve yönetilmesi için hangi yöntemleri kullandıklarını belirlemeyi amaçlayan araştırmasını, 2007-2008 eğitim-öğretim yılında İzmir ili Narlıdere ilçesinde bulunan 9 resmi ve 1 özel ilköğretim okulu birinci kademedeki görev yapan 124 sınıf öğretmeni üzerinde yapmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlerin en çok tercih ettikleri önleyici yaklaşımların “Öğrencilerime isimleriyle hitap eder, kişiliklerine saygı gösteririm.”, “Hangi davranışların istenen, hangi davranışların istenmeyen olduğunu net olarak açıklarım.”, “Öğrencilerimi ayırmam, adil ve tarafsız olurum.”, “Sınıf başkanını öğrencilerim seçer” olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin en çok tercih ettikleri yönetici yaklaşımların ise “Göz teması kurarım.”, “Doğru davranışlar üzerinde dururum.”, “Yaptığı davranışların sonuçlarını hatırlatırım.”, “Öğrencinin ismini söylemeden, tüm sınıfa sınıf kurallarını hatırlatırım.” ve “Ailesi ile görüşürüm.” olduğu belirlenmiştir. Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ve yönetilmesine ilişkin öğretmen görüşleri arasında bağımsız değişkenler açısından 2 farklılaşma bulunmuştur. Birinci olarak, öğretmenlerin mezun oldukları okul değişkenine göre istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ile ilgili görüşlerinde,

ikinci olarak, öğretmenlerin görev yaptıkları okullara göre istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ile ilgili görüşlerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Yılmaz (2008), istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme stratejilerinin incelenmesi amacıyla Erzincan il merkezindeki 21 ilköğretim okulunda, toplam 737 ders saati öğretmenleri gözlemlemiştir. Araştırma sonuçlarına göre istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı öğretmenler en çok öğrenciye adıyla seslenme tepkisini göstermiş, en az ise öğrenciyle göz teması kurma tepkisini verdiklerini görmüştür.

Bulut (2008), ilköğretim okullarındaki istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansına etkisini tespit etmek amacıyla Afyonkarahisar ilindeki ilköğretim okulları ile bu okullarda görev yapan öğretmenler üzerinde araştırma yapmıştır. Araştırma örneklemini olarak il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan 135 sınıf öğretmeni ile Emirdağ ilçesindeki 35 sınıf öğretmeni ve İhsaniye ilçesindeki 30 sınıf öğretmeni alınmıştır. Araştırmadan elde edilen bulguları göre ilköğretim okullarındaki istenmeyen öğrenci davranışlarının cinsiyet, meslekteki kıdem ve medeni duruma göre öğretmen davranışlarına etkisi olup olmadığı araştırılmış ve ortalamalar farklı olmasına rağmen verilen cevaplarda cinsiyet, meslekteki kıdem ve medeni duruma göre istatistiksel anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Balay ve Sağlam (2008) öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan araştırmalarını Şanlıurfa ili merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan 321 öğretmene “Sınıf İçi Olumsuz Davranışlar Anketi” uygulayarak yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler en sık “karşıdakinin sözünü yarıda kesme” “izinsiz konuşma/fısıldaşma”, “derse geç gelme”, “izinsiz ayağa kalkma/sınıfta dolaşma” davranışlarını göstermişlerdir. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşleri eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bu bağlamda, ön lisans düzeyinde eğitim almış öğretmenlerin istenmeyen davranışlara ilişkin görüşleri, lisansüstü eğitim almış olanlardan daha yüksek bulunmuştur.

Özmen (2009), ilköğretim okulu öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeylerini, ilköğretim okulu öğretmenlerinin, öğrencilerin istenmeyen davranışlarını nasıl algıladıkları ve öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ile öğrencilerin istenmeyen davranışlarını algılamaları arasındaki ilişkiyi, öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla başetmeleri arasındaki ilişkiyi ve bunları çeşitli değişkenler (okutulan sınıf, sınıf mevcudu, kıdemi, çalıştığı kurum (özel, resmi), branş, çalıştığı okulun bulunduğu semt, cinsiyet, medeni durum, yaş, çocuk sahibi olup olmama, mezun olduğu okul) açısından incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ili Anadolu yakasındaki 26 okuldan 365

öğretmen oluşturmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; İlköğretim okulu öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeyleri yeterlidir. Ancak sınıf öğretmenleri branş öğretmenlerine göre; bayan öğretmenler erkek öğretmenlere göre duygusal zekâ alanında daha yeterlidir. Resmi ilköğretim okullarındaki öğretmenler, branş öğretmenleri, meslekte kıdemi az olan öğretmenler ve sınıf mevcudu fazla olan öğretmenler istenmeyen davranışlarla daha çok karşılaştıkları görülmüştür. Duygusal zekâ düzeyleri yeterli çıkan ilköğretim okulu öğretmenlerinin en çok kullandıkları başa çıkma yöntemleri; yapıcı disiplin uygulamaları içinde yer almaktadır ve sırasıyla birebir konuşma, öğrenciyi sözle uyarma, sınıf kurallarını hatırlatma, ailesi ile görüşme, öğrenciye davranışından dolayı üzüldüğünü söyleme şeklindedir.

Elban (2009) araştırmasında; İlköğretimdeki öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen davranışlar, bu davranışlara karşı uyguladıkları çözümler ve bu çözümlerin sonucunda istenmeyen davranışın tekrarlanma (sönme) durumunu belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 2008-2009 öğretim yılında Konya ili Selçuklu, Meram ve Karatay ilçelerinden seçilen 5 ilköğretim okulunda görev yapan 52'si I. Kademe, 51'i II. Kademe olmak üzere toplam 103 öğretmen oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre I. Kademe öğretmenlerin sınıflarında en sık karşılaştıkları istenmeyen davranışlar “ İzin istemeden konuşmak ”, “Sınıfta izinsiz dolaşmak”, “Arkadaşlarını şikayet etmek”, “Küfür etmek”, “Kavga etmek” ve “Yalan söylemek” tir. II. Kademe sınıf öğretmenlerinin en sık karşılaştıkları istenmeyen davranışlar “ Ders esnasında ders dışı etkinliklerle ilgilenmek”, “dersi dinlememek”, “İzin almadan konuşmak”, “Derse hazırlıksız gelmek”, “Kavga etmektir” tir. Öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen davranışlara karşı en çok “öğrenci ile konuşmak”, “Dersi öğrencinin dikkatini çekecek şekilde işlemek”, Aile ile iletişimi kurmak”, Yapmaktan hoşlandığı etkinliklerden öğrenciyi mahrum bırakmak” yöntemlerini kullanmaktadırlar.

Özer (2009)'un öğretmen adaylarının sınıf içinde gözlemledikleri istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başetmede kullanılabilecek stratejilere ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmanın örneklemini 2007-2008 eğitim öğretim yılında Ereğli Eğitim Fakültesi son sınıflarında öğrenim görmekte olan 302 öğretmen adayı oluşturmuştur. Öğretmen adaylarının sınıf içinde en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları; komik olmaya çalışmak, sınıfta izin almadan konuşmak ve yüksek sesle konuşmaktır. Öğretmen adaylarının cinsiyetleriyle sınıf içinde gözlemledikleri istenmeyen öğrenci davranışları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının istenmeyen öğrenci davranışı ile başetmede en sık kullandıkları stratejiler; sözlü uyarma,

sınıf kurallarının hatırlatma, öğrencinin yerini değiştirme, dersin islenişinde değişiklik yapma ve göz teması kurma stratejileridir.

Danaoğlu (2009) ilköğretim 5. sınıflarda sınıf ve branş öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etmede kullandıkları stratejilerin neler olduğunun saptamayı amaçlayan araştırmasını, Cizre merkez ve merkeze bağlı köylerdeki 18 ilköğretim okulunun 84 sınıf öğretmeni ve 31 İngilizce öğretmeni olmak üzere toplam 115 öğretmenle yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin en çok karşılaştıkları istenmeyen davranışlar; birbiriyle konuşmak, söz almadan konuşmak, dersin akışını isteyerek bozmak olup, bu istenmeyen davranışlar karşısında en çok sözle uyarma, soru sorma, göz teması kurma ve görmezden gelme stratejilerini kullandıkları belirtmişlerdir.

Keskin (2009) sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde davranış düzenleme sürecine ilişkin görüşlerini saptamak amacıyla İstanbul ili Sultanbeyli ilçesi sınırları içerisinde 13 ilköğretim okulunda görev yapan 159 sınıf öğretmeni ile yaptığı araştırmasında, öğretmenlerin gözlemlemiş oldukları istenmeyen öğrenci davranışlarının ders düzenini bozucu hafif şiddette istenmeyen davranışlar olduğunu saptamıştır. En sık karşılaşılan istenmeyen davranışlar; arkadaşlarını sürekli şikâyet etme, izin almadan konuşmadır. Sınıfta en az karşılaşılan istenmeyen davranış hırsızlık yapma, öğretmenlerine saygısızlık yapmadır. Öğretmenler istenmeyen davranışlara karşı öncelikle beden dilini ile beraber sözel yöntemler kullanmakta ileri davranış problemlerinde durumu değiştirme yöntemlerine yer vermektedirler. Öğretmenler fiziksel ceza yöntemini tercih etmemekle birlikte, uygulayan öğretmenlerde yok değildir. Öğretmenler sınıflarında demokratik bir ortam oluşturmakta ve sınıf ortamının düzenlenmesi için gerekli çalışmaları yapmaktadır.

Akar, Erden Tor ve Şahin (2010), öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları ve deneyimlerinin incelenmek amacıyla Ankara ilinde 19 öğretmenle görüşme yapmıştır. Nitel çalışma sonucunda, öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları fiziksel ortam, sınıftaki motivasyon, kurallar ve alışlagelmiş uygulamaları, istenmeyen davranışlar ve veli-öğretmen-okul işbirliği açısından farklılık göstermektedir.

Keleş (2010) araştırmasında, ilköğretim okulları birinci kademe sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve başatma yöntemlerinin araştırılmasını amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 2008 - 2009 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili, Maltepe ilçesinde bulunan 197 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma sonucunda; sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen davranışların orta derecede önem taşıyan sorunlar olduğu çıkmıştır. Bu

davranışlar günümüz koşullarıyla ailelerin bilinçlenmesi ve okullarda alınan eğitimle aşılabilecek sorunlardır. Araştırma sonuçlarında öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemlerini seçiminde etkisi olan bireysel değişkenlerin, öğretmenlerin meslekte geçirdikleri toplam kıdem süresi ve buldukları okuldaki kıdem süresi olduğu görülmektedir. Bu bağlamda deneyimin, hayatın her noktasında olduğu gibi burada da öne çıktığını; gerek mesleki gerek okul bazlı kıdem analizinde ve etkili baş etme yöntemleri seçiminde aktif rol oynadığını söyleyebiliriz.

Şenay (2011) İlköğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmen algılarına göre istenmeyen öğrenci davranışları ve önleme yöntemlerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan çalışmasının örneklemini 2008-2009 öğretim yılında İstanbul İli Tuzla İlçesi'ndeki 15 ilköğretim okulunda görev yapan 168 öğretmen ve 21 yöneticinin oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerde istenmeyen davranışların ortaya çıkma nedenleri ve istenmeyen davranışları önleme yöntemleri boyutlarının ortalamaları incelendiğinde, aileden kaynaklanan nedenlerden dolayı ortaya çıkan istenmeyen davranışların ortalamasının en yüksek; öğretmen ve öğretmen ile ilişkilerden kaynaklanan istenmeyen davranışların ortalaması en düşük olarak ortaya çıkmıştır. Bayan öğretmen ve yöneticiler istenmeyen öğrenci davranışlarını önleme yöntemlerini, erkek öğretmen ve yöneticilere göre daha çok kullanmaktadırlar. Öğrencilerin bireysel özelliklerinden kaynaklanan istenmeyen öğrenci davranışları ile önleme yöntemleri, 31-40 yaş arasındaki öğretmenlerin sınıflarında daha çok görülmektedir. Diğer boyutlarla ilgili anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. İstenmeyen öğrenci davranışları ve önleme yöntemleri kıdem yılı az olan öğretmen ve yöneticilerin sınıflarında ya da okullarında daha sıklıkla görülmektedir. Bunun nedeni olarak da, genç öğretmenlerin fakültelerde aldıkları eğitimler esnasında uygulamada yetersizlik yaşadıklarından, sınıf yönetimi konusunda tecrübesiz olmaları gösterilmektedir. Sonuç olarak; öğretmenlerin olumlu disiplin yöntemlerini öğrenme konusunda belirttikleri ihtiyaçların fazla olmasına karşılık, ölçülen bilgilerinde öğrenmeye daha az ihtiyaç duydukları görülmektedir.

Çetin (2013) sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemek ve onlara karşı çözüm önerilerini saptamak amacıyla yaptığı çalışmasını 2011-2012 eğitim ve öğretim yılında, Gümüşhane, Çanakkale, Erzurum, İstanbul, Tekirdağ, Kocaeli, Kütahya, Bursa, Samsun, Eskişehir, Muş illerinde görev yapmakta olan 37 sınıf öğretmeniyle yapmıştır. Öğretmenlerin sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen davranışlar; sınıf kurallarına uymama, küfürlü konuşma, derste izinsiz konuşma olup, öğretmenler en

çok ceza ve ödül verme, uyarma, görmezlikten gelme, öğrencilere daha samimi davranma, rehberlik servisi, görev verme vb. çözüm önerileri getirdiklerini saptamıştır.

Şahin ve Arslan (2014) yapmış oldukları çalışmada, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başetmede kullandıkları stratejilerinin öğrenciler üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın örneklemini 2012-2013 eğitim öğretim yılında Gaziantep'te görev yapan 15 ilkokul ve ortaokul öğretmeni ile 35 öğrenci oluşturmuştur. İstenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullanılan stratejilerinin, öğrenci davranışlarında olumlu ve olumsuz birçok etki oluşturduğu, ayrıca bu etkiye ilişkin öğretmen ve öğrencilerin farklı düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler birebir ve ders dışında görüşmenin kendilerini daha çok olumlu etkilerken, sınıf içinde cezanın ise kendilerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Araştırma bulguları doğrultusunda ortaya konulan öneriler; öğretmenlerin sınıf yönetiminde öğrencilere daha fazla sorumluluk vermeleri, sınıf yönetimi konusunda problem yaşadıklarında rehberlik biriminden daha fazla faydalanmaları, sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte oluşturulması şeklinde belirtilmiştir.

Ekici ve Ekici (2014) , ilkokulda ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemeyi ve bu davranışları karşılaştırmalı incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini 2013-2014 eğitim öğretim yılında Gaziantep'te görev yapan 218 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmadan bulgularına göre; okul türü, kıdem ve branş bazında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Araştırmada öğretmenlere sınıf yönetimi konusunda eğitimler verilerek bu konudaki becerilerin artırılması önerisinde bulunmaktadır.

Uğurlu vd. (2014), öğretmenlerin sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen davranışları ve bu istenmeyen davranışlarla baş etmede en sık kullandıkları stratejileri saptamak amacıyla Sivas ve Tokat illerinde farklı ilkokul ve ortaokullarda çalışan 73'ü kadın, 77'si erkek toplam 150 öğretmenle yaptıkları çalışmada elde edilen bulgulara göre; en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışı birbirleriyle konuşmak olduğu ortaya çıkmıştır. Bu istenmeyen davranışla baş etmede en çok ceza verme ve sözlü uyarı stratejileri kullanıldığı görülmektedir.

Konur ve Konur (2014) ilköğretim öğretmenlerinin sınıf içerisindeki istenmeyen davranışlara karşı uyguladıkları stratejileri belirlemeyi ve bazı değişkenlere karşı değerlendirmeyi amaçladıkları araştırmalarının örneklemini 2010-2011 eğitim öğretim yılında Rize'nin Çayeli ilçesinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre, istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı öğretmenlerin göz teması kurma,

soruna yönelik sorular sorma, yanına yaklaşma, dokunma, doğru davranışı gösterme stratejilerini kullandıkları belirlenmiştir. Alan öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre ceza stratejilerini daha fazla kullandıkları, bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha ılımlı oldukları tespit edilmiştir. Evli öğretmenlerin, saldırgan, ahlaka aykırı, itaatsizlik davranışlarında ceza stratejileri kullandıkları, bekarların ise görmezden gelme ve rehberlik etme stratejilerini kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Özer, Bozkurt ve Tuncay (2014) ilkokullarda çalışan sınıf öğretmenlerinin sınıfta en sık karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğu bu davranışların başatmede hangi strateji kullandıklarını ortaya koymak amacıyla yaptıkları çalışmanın örneklemini, Kahramanmaraş Türkoğlu ilçesi ilkokullarında görev yapan, uygun örnekleme yolu ile seçilmiş 102 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, en sık gözlenen istenmeyen davranışlar; arkadaşlarını şikâyet etmek, sınıfta izin almadan konuşmak, ders dışı şeylerle uğraşmak davranışları yer almaktadır. Sınıf öğretmenleri, bu davranışlara karşı sözlü uyarma, sınıf kurallarını hatırlatma, öğrenciye sorumluluk verme, öğrenciye ismi ile hitap etme, öğrenci ile göz teması kurma ve sevdiği şeylerden mahrum etme stratejilerini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Çoban (2015) sınıf öğretmenlerinin sınıf istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı tepkilerini saptamak amacı ile 4 ilköğretim okulundan 43 sınıf öğretmenin dersi izlenerek yapmıştır. Araştırma bulgularına göre, sınıf öğretmenlerinin gösterdikleri tepkiler, okul, sınıf ve ders düzeyinde farklılıklar göstermiş olup gibi, bu tepkilerde öğretmenlerin cinsiyet, mezun olduğu okul ve kıdemlerinin de etkili olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin tepkileri arasında fiziksel ceza ve hakaret yer almamıştır.

Sadık ve Aslan (2015) yapmış oldukları çalışmada, ilkokul sınıf öğretmenlerinin sınıflarında en sık karşılaştıkları istenmeyen davranışları, bu davranışların nedenlerini, kullanılan baş etme yöntemlerini ve bu yöntemlerin etkililiğini incelemeyi amaçlamışlardır. Olgu bilim desenindeki araştırmanın örneklemini, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Elazığ ili Karakoçan ilçesinde görev yapan 29 ilkokul sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında açık-uçlu sorulardan oluşan Yazılı Görüş Alma Formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler; sınıflarında en çok izin almadan konuşma, derse karşı ilgisizlik ve sınıfta dolaşma davranışlarıyla karşılaşmakta, disiplin problemlerinin daha çok aile ve öğrenci özelliklerinden kaynaklandığını düşünmektedir. Öğretmenlerin bu istenmeyen davranışlarla başatmede en çok kullandıkları yöntemler ise uyarma ve ceza verme yöntemleridir. Öğretmenler bu yöntemleri çoğunlukla etkisiz bulmaktadırlar. Derste değişiklik yapmak, kuralları öğrencilerle birlikte belirlemek

ve öğrenciye sevgi göstermeyi ise etkili bulunan yöntemler olarak görmektedirler. Aile ve rehber öğretmenlerle işbirliği yapmak disiplin problemlerini önlemeye yönelik öneriler arasında yapılması ilk sırada yer almıştır.

2.5.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Lewis ve Lovegrove (1987) “Öğretmenlerin Disiplin Sağlamada Kullandıkları Kontrol Teknikleri” konusundaki araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır: İstenmeyen davranış gösteren öğrenciler karşısında kullanılan disiplin yöntemleri, sınıfın korkmasına neden olmakta ve onları derse karşı ilgisizleştirmektedir. İstenmeyen davranışa yönelik bir tepki olarak %80 bağırma davranışı gösteren ve sakin davranmayan öğretmenlerin öğrenciler üzerinde korkutucu bir profil sergilediği belirlenmiştir. Öğretmenler; yanlış algılanan istenmeyen davranış durumunda, belirsiz kuralların var olduğu ortamlarda, öğrenciler tarafından öğretmenin haksız bulunduğu durumlarda, hatalı olan ve istenmeyen davranış sergileyen öğrencinin özür dilemeye zorlandığı durumlarda istenmeyen davranış gösteren öğrencilere karşı sempati duymaktadırlar. İstenmeyen davranışlar karşısında kullanılan davranış kontrol tekniklerinin öğrenciler tarafından algılanma şekli, istenmeyen davranışların ortaya çıkması ve ne kadar süre ile devam edeceği konusunda etkili olmaktadır.

Wragg (1984) yaptığı çalışmada stajyer öğretmenler ile kıdemli öğretmenler arasındaki farkları gözlemlemiştir. Araştırmanın bulgularına göre kıdemli öğretmenlerin; sınıf kuralları oturtabildikleri, sınıf içerisinde belli bir sistemleri olup sınıfı rahat bir şekilde gözlemledikleri, kurallar çiğnendiğinde ise hemen önlem aldıkları belirlenmiştir. Stajyer öğretmenlerin daha sık istenmeyen davranışlarla karşılaştıkları, sözel olmayan yöntemlerde etkisiz oldukları sınıf kurallarını belirleme konusunda eksikliklerinin bulunup göz ardı ettikleri görülmüştür (Wragg, 1984: Akt. Özdem 2003, s.58).

Necessary ve Parish (1997) çalışmalarında öğretmenlerin tutum ve davranışlarının, öğrencilerin davranışları ile ilgili olup olmadığını araştırmışlardır. Bu çalışmada öğretmenlerin tutum ve davranışlarını izleyerek, onların doğruyu ve yanlış ayırt edebilmelerini, öğrenci davranışlarıyla bağlantısını ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Sonuç olarak öğretmen öğrencilerine dostça ve iyimser davranıyorsa öğrencilerinden de aynı davranışları bekledikleri belirlenmiştir(Necessary ve Parish, 1997: Akt. Mursal 2005, s.19).

Fred Johens tarafından (1997) yılında yapılan araştırmalarda karşılaşılan disiplin problemlerinin %99’ u söz almadan konuşma, dalıp gitme, sınıfta dolaşma veya kendisinden istenileni yapmama gibi davranışlar olduğu ortaya konmuştur. Fred Johens’e

göre öğretmenlerin sınıfları için bir disiplin planı geliştirmeleri, problemleri nasıl teşhis edeceklerini bilmeleri ve değişen durumlara göre planda uygun değişiklikler yapmaları gerekir (Fred Johens, 1997: Akt. Özdem 2003, s.58).

Tulley, Chiu ve Hwang (1995) “Student Teachers and Classroom Discipline” adlı çalışmalarında, stajyer öğretmenlerin çeşitli davranışları disiplin sorunu olarak görüp görmediklerine saptamaya çalışmış ve araştırmanın örneklemini 81 ilköğretim ve 54 orta öğretim öğretmeni oluşturmuştur. Araştıma bulgularına göre disiplin sorunu olarak görülen davranışla; dersin işlenişine engel olma, sınıf kurallarına uymama ve dersi dinlememe davranışları olarak tespit edilmiştir (Tulley, Chiu and Hwang 1995: Akt. Özdem 2003, s.59).

Burden (1994) yılında öğretmenlerin sınıf kurallarını belirlemede önce okul kurallarını ve öğretmenlerin sorumluluklarını bilmeleri gerektiğinden yola çıkarak bir araştırma yapmıştır. Sonuçta öğretmenlerin çoğunun sınıf kurallarının oluşturulmasında öğrencinin görüşlerinin alınmasının ne kadar önemli olduğunun farkında olmadıklarını belirlemiştir. (Burden, 1994: Akt. Özdem, 2003, s.59).

Atıcı (2001) İngiltere ve Türkiye’deki öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını, bu davranışlarla başetmede kullanılan yöntemleri ve öğretmenlerin yetkinliklerinin sınıf disiplinini sağlamadaki etkisini karşılaştırmak için yaptığı araştırmasını örneklemini Leicester’de 51, Adana’da 73 ilkokul öğretmeni oluşturmuştur. Bunlar arasından iki ülkeden seçilen toplam 12 öğretmen araştırmanın ikinci aşamasına katılmak üzere seçilmişlerdir. Sistematik gözlem yoluyla toplanan veriler SPSS kullanılarak analiz edilmiş ve frekans ve yüzde hesaplamalarına başvurulmuştur. Hem İngiltere’de, hem de Türkiye’de en rahatsız olunan istenmeyen öğrenci davranışları; ders etkinliklerine karşı ilgisizlik ve arkadaşlarını rahatsız etmek olarak belirlenmiştir. Hemen hemen tüm istenmeyen davranışların aileden kaynaklandığı belirtilirken, İngiltere’deki öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başetmede eğitim aldıkları, ancak Türkiye’de böyle bir eğitim alınmadığı saptanmıştır.

Zuckerman (2007), çalışmasında aday öğretmenlerin başarıyla kullanabilecekleri sınıf disiplin problemlerini önleme ve yönetme stratejilerini araştırmayı amaçlamıştır. Bu amaçla 68 öğretmen adayından okul deneyimlerinin ilk haftalarından itibaren iyi hatırladıkları (hatırlarında kalan) bir sınıf yönetimi olayını ve bunu önlemede veya yönetmede kullandıkları stratejileri yazmaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının kullandıkları stratejiler Levin ve Nolan (2003)’ın, önleyici ve aktif disiplin stratejilerine göre düzenlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre dersin akısını degistirme, sözlü ve sözsüz

müdahale stratejilerinin zincirleme kullanılması ve rahatsız edici davranışı sürekli tekrarlayan öğrenci ile özel olarak görüşme stratejileri olumlu sonuç vermiştir.

Johansen, Little & Little (2011) yaptıkları araştırmaya göre; öğretmen tarafından algılanan ve yönetilen davranışlar sınıfın iklimini etkileyebilir. Bu çalışmada, öğretmenlerin algılarına göre okuldaki davranış sorunlarına karşı olumlu davranış müdahalelerinin etkinliği incelemiştir. Sonuçlara göre katılımcılar tarafından algılanarak belirtilen dış faktörler tarafından meydana gelen bir numaralı okul davranış problemi ebeveynler ve öğrenciler tarafından kontrol edilebilir. Ayrıca sonuçlara göre bir takım öğretmenlerin yapılan araştırmalara rağmen olumlu davranış müdahalelerinin işe yaramadığına inanıyor. Öğretmenler ayrıca asgari düzeyde resmi eğitim almanın davranış yönetimi ve mesleki gelişim algılarını ve sınıf yönetimi uygulamalarını etkileyen alanlarda devam eden profesyonel yönetim faydalı olacağını belirtmektedir. Öğretmen yetiştirme ve profesyonel gelişim ve bakanlığın iş eğitimi olumlu davranış öğrenme girişimi açısından tartışılabilir. Bu çalışmadaki sonuçlar Yeni Zelanda da sınıf yönetimi alanında devam eden gelişmeler ve öğretmen eğitimi alanındaki yetersizlikleri vurgulamaktadır. Araştırmada, öğretmenlerin rollerinin en zor parçası olarak davranışı yönetmek olduğunu belirtmeleri göz önüne alındığında öğretmenlerin resmi öğretmen eğitiminin yorumu ve yeterli sürekli destek ve eğitim öğretmenler için gerekli kabul edilmelidir. Özellikle gösterilmese de davranışsal danışmanlık için; danışmanlar olarak akut olması gereken öğretmen bilgisi, eğitimi ve bu müdahaleleri destekleyen sınırlamaların farkında olmasını gerektiren sınırlamaları gibi etkileri vardır.

Konti (2011), gerçekleştirilen ilkökul sınıf yönetimi işleyişini ortaya çıkarmak için bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın alt amaçları; çalışma sınıfının hangi uygulama yöntemlerini kullandığı, bu yöntemlerden planın önemi ve program hazırlıklarını, dersten önceki hazırlıklarını belirtmesi, öğretmenlerin sınıflarındaki ilişkiyi nasıl yönettiklerini, öğretim ortamını nasıl hazırladıklarını, öğretmenlerin hedef amaçları öğrencilerin kazanmış olduklarını kontrol edip etmediklerini, sınıfta meydana gelen yanlışları nasıl önlediklerini, sınıfta meydana gelen istenmeyen davranışların nedenlerini ve öğretmenlerin istenmeyen davranışları önlemek için hangi metotları kullandıklarını belirlemektir. Araştırmanın örneklemini Fagamusta (KKTC) bulunan öğretmenler oluşturmaktadır. Çalışma bulgularına göre öğretmenlerin daha az enerji harcamak için kendi belirledikleri oturma düzenini tercih ettikleri, öğrencilerin istenmeyen davranışlarını engellemek için en çok “göz teması kurmak” yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Göz teması etkili olmadığında öğrenciyi kırmadan sözlü uyarıda bulduklarını belirtmişlerdir. Öğretmen ve

öğrenciler arasındaki disiplin problemlerinin aileden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Araştırmacı bu elde ettiği bulgular ışığında öğretmenlerin sınıf yönetimi eğitimine ihtiyaçları olduğunu düşünmektedir.

Neil ve Stephenson (2013) yapmış oldukları çalışmada, Avusturalya’da bir yıllık gözlem çalışmasından elde edilen sonuçlara göre, ilkokul birinci sınıf öğretmenlerinin problemlili öğrenci davranışlarını yönetmek için hazırlıklı olma algılarını ortaya çıkarmak ve onların güvenlerini ve kendi sınıf davranış yönetimi alanındaki eğitimlerine göre davranış yönetimi stratejilerini kullanımlarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Avustralya’da öğretmenliğinin ilk yılında bulunan ve online ankete cevap veren 216 öğretmen oluşturmuştur. Sınıf davranış yönetimindeki kendi eğitimlerine dayalı olarak ilk yıl öğretmenleri en iyi, bozulmaları, uymama ve düzensizlik problemlerini yönetmek için sadece biraz hazırlanmış oldukları buna karşın saldırgan, anti sosyal ya da yıkıcı davranışlar yönetmek için hiç hazır olmadıkları görülmüştür. Onların sorun davranışların tüm kategorilerini yönetmek için hazırlık algıları geçen yıl ders tamamlanmasından bu yana önemli ölçüde azalmıştır. İlk yıl öğretmenleri sorunlu davranışlara yanıt vermek için stratejilerin geniş bir yelpazede farkında olup, çok fazla strateji kullanarak kendilerini güvende hissetmektedirler. Kendilerine güvenleri pek çok stratejilerini geliştirmiş fakat öğretmenlik eğitimini tamamladıklarından bu yana minimum düzeydedir. Öğretmen yetiştirme programlarında sınıf davranış yönetimi ile ilgili bu sorunlar mevcut adayların eğitimi öncesinde tartışılmış ve hazırlık ve güven sorunlarına yönelik önerileri sunulmuştur.

2.5.3.Araştırmaların Genel Bir Değerlendirmesi

Alanyazın taraması sonucunda elde edilen çalışmalar incelendiğinde gerek yurt içerisinde ve gerekse yurt dışında yapılan araştırmalarda amaç, genelde öğretmenlerin karşılaştıkları “İstenmeyen Davranışlar” ın neler olduğu, bu davranışlarla karşılaşılma sıklığı ve bu davranışlara karşı geliştirilen başatme yöntemlerinin neler olabileceğinin araştırılmasıdır. Bu çalışmada da amaçlanan bu konulara ışık tutmak ve öğretmenlere istenmeyen davranışlar konusunda bilgi vermektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma için belirlenen evren ve örneklem, veri toplama aracı, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, veri toplama aracının uygulanması ve toplanan verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemlere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, ilkököl birinci sınıfta görev yapan sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklığı ve bu davranışlarla başetmekte kullandıkları yöntemlerin neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma var olan bir durumu ortaya çıkarmaya yönelik olduğundan ‘tarama’ modelinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeye çalışan araştırma yaklaşımıdır. Araştırma konusu, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılarak, herhangi bir değiştirme ve etkileme çabası içerisine girilmez (Karasar, 2011, s.77).

3.2. Araştırmanın Evreni

Evren (population), araştırma sonuçlarının genellenmek istendiğı elemanlar bütünüdür (Karasar, 2011, s.109). Araştırmanın evrenini, 2012-2013 eğitim öğretim yılı Denizli ili sınırlarında bulunan ilkökullarda görev yapan birinci sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü Bilgi İşlem Şubesi tarafından verilen bilgiye göre; Denizli genelinde toplam 304 ilkököl bulunmaktadır. Devlet okullarında görev yapan 803 birinci sınıf öğretmeni bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmanın Örneklemini

Örneklem (sample) belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiğı evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir (Karasar, 2011, s.110). Bu araştırmanın örneklemini; Denizli Merkez, Merkez Köy ve Kasabalarında bulunan 83 ilkökölde görev yapmakta olan, 450 birinci sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Denizli Merkez ilçesi sınırları içinde bulunan toplam 83 ilkokula araştırmacı tarafından dağıtılan 450 anket formundan 376 tanesi geri dönmüştür. Uygulanan ölçeğin geri dönüş oranı %84 olarak hesaplanmıştır. Ancak bu anket formları incelendiğinde 36 tane ölçeğin eksik veya hatalı doldurulduğu tespit edilmiş; bu nedenle değerlendirme kapsamına alınmamıştır. Uygulama sonunda 76 ilkokuldan toplanan toplam 340 adet anket formu çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

3.3.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere İlişkin Bilgiler

Araştırma kapsamına alınan ve veri toplama aracına cevap veren öğretmenlerin kişisel değişkenlerine ilişkin bilgileri aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.1

Değişkenlere Göre Örneklem Grubuna Ait Betimsel İstatistik

Değişkenler	Kategori	N	%
Cinsiyet	Kadın	198	58.2
	Erkek	142	41.8
Yaş	26-35	41	12.1
	36-45	141	41.5
	46-55	145	42.6
	56 yaş üstü	13	3.8
Mesleki Kıdem	0-5 yıl	5	1.5
	6-20 yıl	135	39.7
	21-...	200	58.8
Mezun Olduğu Okul	Öğretmen okulu	2	0.6
	Eğitim Fakültesi	133	39.1
	Eğitim Yüksek O.	113	33.2
	Eğitim Enstitüsü	28	8.2
	Açıköğretim	15	4.4
	Diğer	41	14.4
Sınıftaki Öğrenci Sayısı	1-15	29	8.5
	16-30	252	74.1
	31+	59	17.4
Sınıftaki Öğrencilerin Ekonomik Durumu	0-1000 TL	168	49.4
	1001-3250TL	172	50.6
	3250 ve üstü	0	0
Yerleşim Yeri	Merkez	306	90.0
	Merkez Kasaba	22	6.5
	Merkez Köy	12	3.5
Toplam		340	100

Tablo 3.1 incelendiğinde; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerin 198'inin kadın (%58.2), 142'inin erkek (%41.2) olduğu; 41 tanesinin 26-35 yaş aralığında (%12.1), 141 tanesinin 36-45 yaş aralığında (%41.5), 145 tanesinin 46-55 yaş aralığında (%42.6) ve 13 tanesinin 56 yaş üstünde olduğu (%3.8) görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin kıdemlerine göre sınıflandırıldığında, 0-5 yıl arasında 5 (%1.5), 6-20 yıl arasında 135 (%39.7), 21 yıl ve üstü 200 (%58.8) öğretmen bulunmaktadır. En son mezun olduğu okullara bakıldığında Öğretmen Okulu mezunu 2 (%0.6), Eğitim Fakültesi mezunu 133 (%39.1), Eğitim Yüksekokulu mezunu 113(%33.2), Eğitim Enstitüsü mezunu 28 (%8.2), Açıköğretim mezunu 15 (%4.4) ve diğer okullardan mezun olanların 41 (%14.4) kişi olduğu görülmektedir. Sınıflarında bulunan öğrenci sayılarına bakıldığında 1-15 öğrenci olan 29 (%8.5), 16-30 öğrenci olan 252 (%74.1), 31 ve üstü sayıda öğrenci olan 59 (%17.4) öğretmenin bulunduğu; Öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumları yönünden 0-1000 TL arasında olan 168 (%49,4), 1001-250 TL arasında olan 172 (%.51.6) ve 3250 TL üstünde olan hiç kimsenin bulunmadığı görülmektedir. Okulların bulunduğu yerleşim yerlerine bakıldığında Merkezde çalışan 306 (%90.0), Merkez Kasaba'da çalışan 22 (%6.5) ve Merkez Köy'de çalışan 12 (%3.5) öğretmenin bulunduğu görülmektedir.

Bunun yanında öğretmenlerin istenmeyen davranışların öğrencilerin cinsiyetlerine göre değişip değişmediği konusunda fikirleri sorulduğunda öğretmenlerin %58,1'i değişmediği; % 41,9'u ise öğrencilerin davranışlarının cinsiyete göre değiştiğini ve istenmeyen davranışların erkek öğrenciler tarafından daha sıklıkla (f:133, % 94,3) gösterildiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışlarının 60-66 ay aralığındaki öğrenciler tarafından %60 oranında daha sıklıkla gösterildiği konusunda görüş bildirmişlerdir.

3.4. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Keskin (2002) tarafından hazırlanan ve Tolunay (2008) tarafından araştırma için yeniden düzenlenerek oluşturulan "Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve kullandıkları başetme yöntemleri" konulu yüksek lisans tezinde kullanılan anket formu kullanılmıştır (Ek 1). Araştırmanın alt problemlerine dayalı olarak hazırlanan anket formu üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde öğretmenlerin kişisel özelliklerini (cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, mezun olduğu okul, sınıftaki öğrenci sayısı, öğrencilerin ekonomik durumu ve yerleşim yeri) belirleyici nitelikte olan sorular yer almaktadır.

İkinci bölüm istenmeyen öğrenci davranışlarıyla sınıf öğretmenlerinin karşılaşma sıklığını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. İlgili literatür taranarak 84 tane (Ek 2) istenmeyen öğrenci davranışı belirlenmiştir (Başar, 2003; Aydın, 2005). Kapucuoğlu (2008), belirlenen bu davranışlardan benzer olanları birleştirerek, birinci kademe düzeyinde olmayan davranışlar çıkarmış ve 32 istenmeyen davranış tespit etmiştir. Eğer öğretmen belirtilenlerin dışında bir davranışla karşılaşıyorsa, ankette bulunan “diğer” seçeneğine görüşünü yazması istenmiştir. Böylece 33 istenmeyen öğrenci davranışı ankette yer almıştır. Bu araştırmada da Kapucuoğlu (2008) tarafından son hali verilmiş olan 5’li likert tipi ölçek kullanılmıştır. Ölçek maddelerinin ifadeleri şunlardır: “hiçbir zaman” (1), “nadiren” (2), “ bazen” (3), “sık sık” (4), “her zaman” (5). Ankette kullanılan beşli değerlendirme ölçeğine uygun olarak elde edilen ortalama puanların yorumlanması ve derecelendirilmesi için belirlenen puan aralıkları Tablo 3.2’de verilmiştir.

Öğretmenlerin ölçek maddelerine verdikleri cevapların sınıflandırılması için;

$$Dağılım\ Aralığı = \frac{En\ büyük\ değer - En\ küçük\ değer}{derece\ sayısı} = 0.80$$

formülü kullanılmış ve bu formüle göre katılım düzeyi bölümünün dağılım aralığı 0,80 olarak bulunmuştur. Bu değer derece katsayılarına eklenerek aşağıdaki beklenti düzey aralıkları belirlenmiştir.

Tablo 3.2

Beşli değerlendirme ölçeği puan sınırları

Ağırlık Puanı	Seçenekler	Puan Sınırları
1	Hiçbir zaman	1.00-1.80
2	Nadiren	1.81-2.60
3	Bazen	2.61-3.40
4	Sık sık	3.41-4.20
5	Her zaman	4.21-5.00

Araştırmada yapılan istatistiksel çözümlenmelerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir. Veri toplama aracı güvenilirlik testine tabi tutulmuştur. Öğretmenlerin “istenmeyen davranışlar” şeklinde 33 yargıya verdikleri yanıtlardan elde edilen değer tablosu aşağıdadır.

Tablo 3.3

Testin ölçme gücü

Cronbach's Alpha	N of Item
0,981	33

Alfa değeri 0,80' in üzerinde yer alan veri toplama aracı, yüksek derecede güvenilir bir araç olduğu 0,40 ile 0,60 arasında değer alan veri toplama aracının ise düşük derecede olduğu kabul edilmektedir (Kayış, 2010). Tablo 3'te de görüldüğü gibi Cronbach's Alfa değeri; 0,981 olup, araştırmada kullanılan veri toplama aracı yüksek güvenilirliğe sahiptir.

Üçüncü bölüm ise istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı sınıf öğretmenlerinin kullandıkları başetme yöntemlerinin saptanması amaçlanmaktadır. İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla başetmekte kullanılan yöntemleri tespit etmek amacıyla ilgili literatüre başvurulmuş ve 23 yöntem tespit edilmiştir. Eğer öğretmen belirtilenlerin dışında bir davranışı uygun buluyorsa, ankette bulunan “diğer” seçeneğine görüşünü yazması istenmiştir. Böylece 24 başetme yöntemi ankette yer almıştır. Bu bölümde, istenmeyen öğrenci davranışına karşı öğretmenlerden kendilerince uygun olan davranışın numarasını istenmeyen davranışın yanında belirtilen yere yazmaları istenmiştir.

3.4.1. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Araştırma için kullanılan ölçeğin, Denizli İl merkezinde 2012-2013 eğitim-öğretim yılında görev yapan 1. sınıf öğretmenlerine uygulanması için Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurularak gerekli onay alınmıştır. Araştırmacı tarafından veri toplama aracı, örnekleme yer alan okullara tek tek götürülmüş, okul yönetimi ile görüşülerek bir hafta sonra toplanmak üzere sınıf öğretmenlerine gerekli açıklamalar yapılarak bırakılmıştır. Süre sonunda dağıtılan anket formları araştırmacı tarafından toplanmıştır. Bu araştırmada dağıtılan 450 anket formundan 376 tanesi araştırmacıya geri dönmüş, 36 tanesi eksik ve amaca uygun doldurulmaması nedeniyle araştırmaya dahil edilmediğinden, 340 adet anket değerlendirmeye alınmıştır. Bu 340 anketten sağlanan veriler üzerinde “SPSS 15 for Windows” paket programı kullanılarak istatistiksel işlemler yapılmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler elektronik ortama aktarıldıktan sonra Kolmogorov-Smirnov testi kullanılarak elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiş, dağılımların normal olduğu belirlendikten sonra maddelere verilen yanıtların frekans, yüzde dağılımları ve aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır. Standart sapma ve varyans analizleri kullanılarak yapılan istatistiksel analizlerin tümünde .05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır. Verilerin önce frekans ve yüzde dağılımları yapılmıştır. Araştırmalarda, bağımlı değişken üzerinde etkisi gözlenecek değişken sayısı tek ise, tek yönlü analizler kullanılır (Büyüköztürk, 2006). “Cinsiyet, ekonomik durum ve cinsiyet etkisi” sorularında yalnız iki seçenek bulunduğu için parametrik testlerden bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Çalışmada diğer parametrelerde normal dağılımlı ve sık sayısı > 2 olduğundan tek yönlü ANOVA (varyans analizi) uygulanmıştır. Uygulanan varyans analizinde gruplar arasında anlamlı fark bulunması durumunda farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirtmek için Post Hoc testlerinden Tukey HSD (Tukey’s Honestly Significant Difference Test) çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde uzman görüşüne başvurulmuştur.

Verilerin analizinde öğretmenlere verilen anketlerde “diğer” seçeneğini işaretleyip görüş bildiren katılımcı olmadığı için, “diğer” seçeneği değerlendirme dışında bırakılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın örnekleminde bulunan ilkökul öğretmenlerinin veri toplama aracına verdikleri cevapların alt problemlere göre analiz edilmesiyle elde edilen bulgular ve bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Sınıf içerisinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarıyla öğretmenlerin karşılaşma sıklığı ne düzeydedir?” şeklinde belirtilmiştir. İstenmeyen öğrenci davranışlarının görülme sıklığına ilişkin bulgular, ortalama sütunu dikkate alınarak en sık gözlenenenden en az gözlenene doğru sıralanarak aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.1

İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı

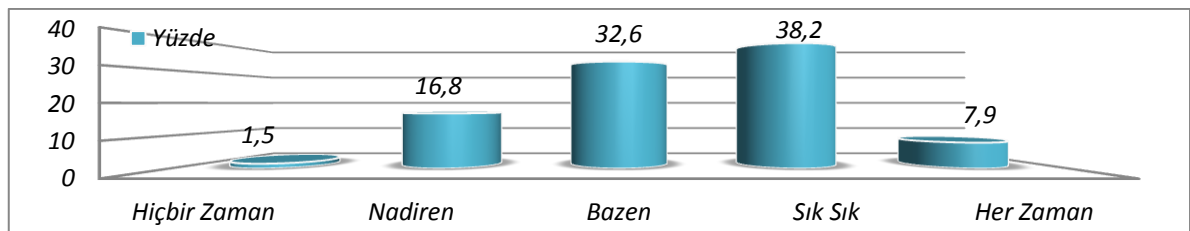
İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI	İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı										\bar{X}
	Hiçbir Zaman (1)		Nadiren (2)		Bazen (3)		Sık Sık (4)		Her Zaman (5)		
		%		%		%		%		%	
1. Sınıfta söz almadan konuşmak,	5	1,5	57	16,8	111	32,6	130	38,2	27	7,9	3,35
2.Sınıfa gürültüyle girmek çıkmak, diğer öğrencileri itelemek,	7	2,1	65	19,1	121	35,6	114	33,5	33	9,7	3,30
3. Sürekli arkadaşlarını şikâyet etmek,	15	4,4	99	29,1	102	30	99	29,1	23	6,8	3,05
4. Sürekli tuvalet izni istemek,	15	4,4	102	30	101	29,7	101	29,7	21	6,2	3,03
5. Ders için gerekli materyalleri getirmemek,	17	5	121	35,6	114	33,5	74	21,8	12	3,5	2,83
6. Dersi dinlememek (dalıp gitmek, derste uyumak, ders dışı şeylerle ilgilenmek vb.)	15	4,4	132	38,8	105	30,9	72	21,2	12	3,5	2,80
7. Arkadaşlarına fiziki ya da diğer biçimlerde zorbalık yapma (bağırma, üzerine yürüme, hükmetme, saldırma)	30	8,8	104	30,6	137	40,3	53	15,6	14	4,1	2,75
8. Diğer öğrencileri kızdırmak ve onlara sataşmak,	36	10,6	109	32,1	118	34,7	63	18,5	6	1,8	2,68
9. Sınıfta sürekli dolaşmak, bir yerde uzun süreli oturamamak,	48	14,1	130	38,2	84	24,7	56	16,5	20	5,9	2,62
10. İlgisiz davranışlarda bulunarak komiklik yapmaya çalışmak,	31	9,1	143	42,1	104	30,6	54	15,9	6	1,8	2,59

İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI	Hiçbir Zaman (1)		Nadiren (2)		Bazen (3)		Sık Sık (4)		Her Zaman (5)		\bar{X}
		%		%		%		%		%	
11. Öğrencilerin dikkatini dağıtıcı ses ve gürültü yapmak (ışık çalmak, sürekli konuşmak, nesnelere vurarak gürültü çıkarmak)	38	11,2	139	40,9	100	29,4	52	15,3	8	2,4	2,56
12. Sınıfını ve çevresini temiz kullanmamak (yerlere çöp atma duvarları kirletme, sıraları çizme vb.)	37	10,9	144	42,4	98	28,8	50	14,7	10	2,9	2,56
13. Verilen görevleri yapmamak (ödev, sınıf içi görevler vb.)	32	9,4	143	42,1	113	33,2	46	13,5	6	1,8	2,56
14. Ev ödevlerini yapmamak,	32	9,4	156	45,9	103	30,3	40	11,8	8	2,4	2,52
15. Sınıf içinde koşmak, sıraların ve masaların üstüne çıkmak,	60	17,6	136	40	82	24,1	48	14,1	14	4,1	2,47
16. Kendi eşyalarına zarar vermek uygun kullanmamak,	57	16,8	126	37,1	101	29,7	41	12,1	9	2,6	2,46
17. Yalan söylemek,	36	10,6	159	46,8	101	29,7	32	9,4	4	1,2	2,42
18. Temizlik ve görgü kurallarına uymamak,	53	15,6	135	39,7	108	31,8	34	10	6	1,8	2,42
19. Arkadaşlarının eşyalarını izin almadan kullanmak,	54	15,9	142	41,8	98	28,8	33	9,7	8	2,4	2,40
20. Arkadaşlarına asılsız ithamlarda bulunmak,	47	13,8	160	47,1	93	27,4	31	9,1	5	1,5	2,37
21. Kaba veya küfürlü dil kullanmak (kırıcı, argo konuşmak, kaba ve müstehcen veya küstah ve münasebetsiz dil kullanmak)	80	23,5	135	39,7	84	24,7	33	9,7	6	1,8	2,26
22. Makul eleştirilere düşmanca tepki göstermek,	92	27,1	112	32,9	102	30	25	7,4	7	2,1	2,24
23. Arkadaşlarına lakap takmak,	77	22,6	142	41,8	88	25,9	23	6,8	6	1,8	2,22
24. Başarısızlığından dolayı başkalarını suçlamak,	78	22,9	148	43,5	78	22,9	27	7,9	5	1,5	2,21
25. Sınıfa (veya derse) geç gelmek, erken çıkmak veya izinsiz ayrılmak	99	29,1	144	42,4	61	17,9	30	8,8	4	1,2	2,10
26. Derste oturup hiçbir şey yapmamak, konuyu ya da sorunun cevabını bilmesine rağmen derse katılmamak,	108	31,8	139	40,9	62	18,2	24	7,1	4	1,2	2,04
27. Nedsiz devamsızlık yapmak,	144	42,4	122	35,9	47	13,8	13	3,8	10	2,9	1,88
28. Arkadaşlarının, sınıfın, öğretmenin eşyalarına zarar vermek,	138	40,6	135	39,7	46	13,5	17	5	1	0,3	1,84
29. Kopya çekmek veya çektirmek,	166	48,8	91	26,8	49	14,4	17	5	4	1,2	1,78
30. Diğer öğrencileri ve öğretmenleri sözlü olarak taciz ve fiziksel olarak tehdit etmek,	184	54,1	84	24,7	46	13,5	18	5,3	3	0,9	1,72
31. Arkadaşlarıyla ders sırasında mesajlaşmak (kâğıda not yazıp göndermek)	205	60,3	72	21,2	32	9,4	13	3,8	3	0,9	1,58
32. Hırsızlık yapmak,	209	61,5	90	26,5	28	8,2	9	2,6	2	0,6	1,54
											$\bar{X}=2,41$

Bütün davranışların genel ortalaması 2,41 olup, Tablo 3.2'deki beşli değerlendirme ölçeğine göre "nadiren" düzeyine karşılık gelmektedir. Araştırmaya konu olan 9 tane istenmeyen davranışın ortalaması "bazen" düzeyinde çıkmış olup; genel davranışların ortalamasının üzerindedir. 19 tane davranışın ortalamaları "nadiren" düzeyinde çıkmış olup; genel ortalamayla aynı düzeydedir. 4 tane davranışın ortalamaları ise hiçbir zaman düzeyinde çıkmıştır ve genel ortalamasının altındadır.

Grafik 4.1

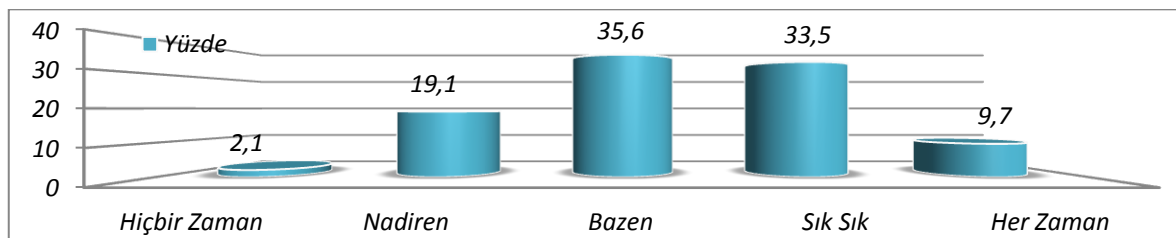
"Sınıfta söz almadan konuşmak" Davranışının Yüzelik Dağılımları

Grafik 4.1'de ortalama aralık değerine bakıldığında, "Sınıfta söz almadan konuşmak" davranışının öğretmenlerin sınıflarında en sık karşılaştıkları istenmeyen davranış olduğu ($X=3,35$) ve bu davranışın aralık değerine bakıldığında "sık sık" düzeyine çok yakın olduğu görülmektedir. Davranışın yüzde dağılımına bakıldığında öğretmenlerin önemli bir kısmı (% 38,2) bu davranışı sık sık, bu yüzdeye yakın bir kısmı da (%32,6) bazen düzeyinde karşılaşıırken, nadiren karşılaşılanlar (% 16,98) ve bu davranışla hiçbir zaman karşılaşmayan öğretmenlerin oranının çok düşük bir oranda (% 1,5) olduğu görülmektedir.

Grafik 4.2

"Sınıfa gürültüyle girmek çıkmak, diğer öğrencileri itelemek" Davranışının Yüzelik Dağılımları

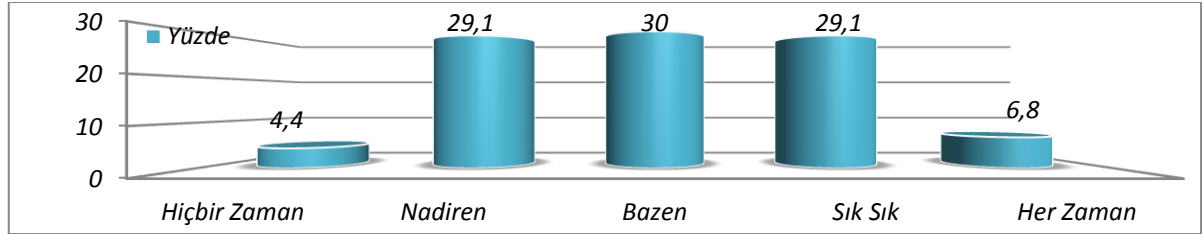

Grafik 4.2'de ortalama aralık değerine göre ikinci en fazla sıklıkla gözlemlenen istenmeyen öğrenci davranışı "Sınıfa gürültüyle girmek çıkmak, diğer öğrencileri itelemek" tir. Aralık değerlerinin bazen düzeyinin üst sınırlarında ($X = 3,30$) olduğu görülmektedir. Grafik 11'e göre öğretmenlerin üçte birinden fazlası (%35,6) bu davranışla bazen

düzeyinde, yaklaşık üçte birinin (%33,5) sık sık düzeyinde karşılaştığı görülürken, bu davranışla hiçbir zaman karşılaşmayan öğretmen oranı çok düşüktür (%2,1).

Grafik 4.3

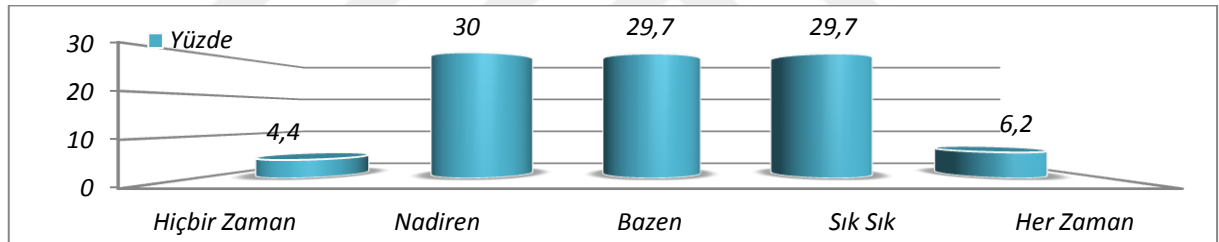
“Sürekli arkadaşlarını şikâyet etmek” Davranışının Yüzelik Dağılımları

Grafik 4.3’de “Sürekli arkadaşlarını şikâyet etme” davranışı ortalaması ($X=3,05$) bazen şikkının içerisinde bulunmaktadır. Öğretmenlerin üçte birine yakın bir kısmı (%30,0) bazen şikkını işaretlerken buna yakın bir oranla (%29,1) nadiren ve yine bununla aynı oranda (%29,1) sık sık şikkını işaretlemişlerdir.

Grafik 4.4

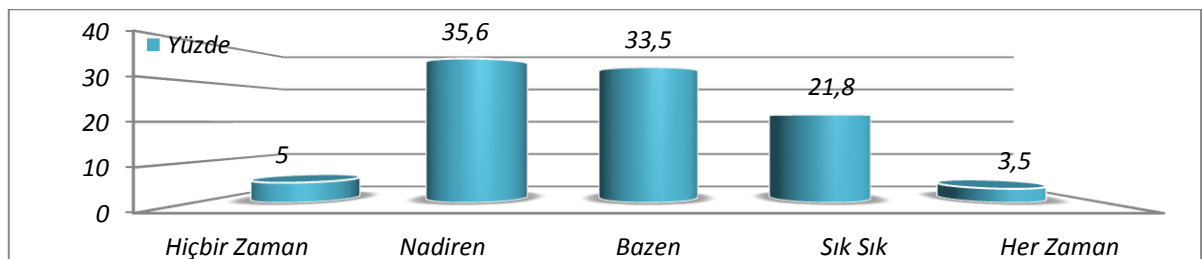
“Sürekli tuvalet izni istemek” Davranışının Yüzelik Dağılımları

Grafik 4.4’de "Sürekli tuvalet izni istemek" davranışı, aralık değerine bakıldığında öğretmenlerin bu davranışlarla bazen düzeyinde karşılaştıkları görülmektedir ($X = 3,03$). Öğretmenlerin üçte biri (%30,0) bu istenmeyen davranışla nadiren düzeyinde karşılaşırken, yaklaşık üçte biri (%29,7) bazen düzeyinde ve yine aynı oranda (29,7) sık sık düzeyinde karşılaşmaktadırlar. Sınıflarında bu davranışla her zaman düzeyinde karşılaşan öğretmenlerin oranı ise düşüktür (%6,2).

Grafik 4.5

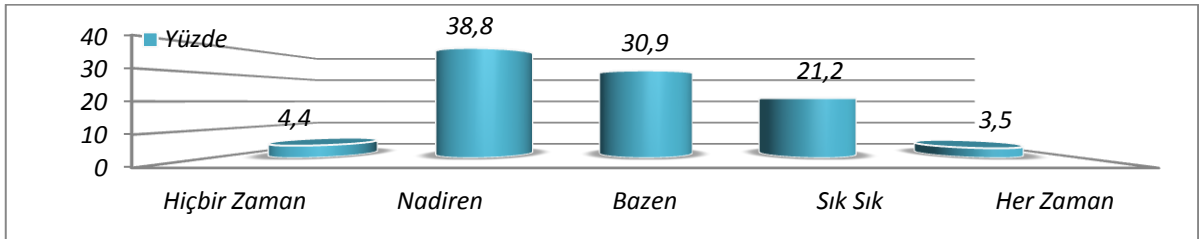
“Ders için gerekli materyalleri getirmemek” Davranışının Yüzelik Dağılımları

Grafik 4.5’de "*Ders için gerekli materyalleri getirmemek*" davranışının öğretmenler tarafından bazen düzeyinde gözlemlendiği anlaşılmaktadır ($X= 2,83$). Öğretmenlerin üçte birinden fazlası (%35,6) sınıflarında bu davranışla nadiren, yaklaşık üçte biri (%33,5) bazen ve yaklaşık beşte birinin (% 27,1,8) ise sık sık karşılaştıkları sonucuna varılabilir.

Grafik 4.6

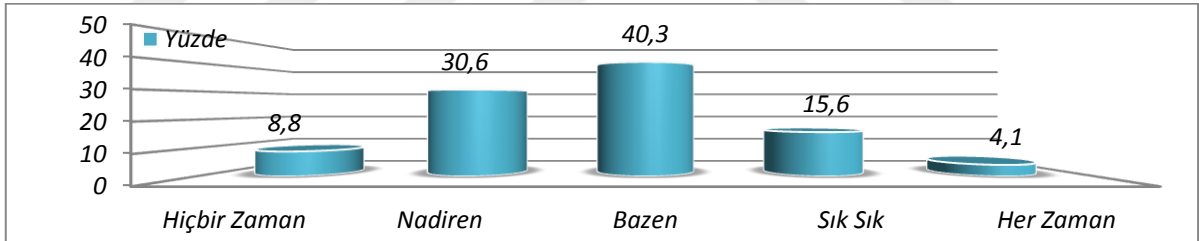
“*Dersi dinlememe*” Davranışının Yüzelik Dağılımları

Grafik 4.6’da “*Dersi dinlememe*” davranışı ($X=2,80$) bazen düzeyinde gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu (%38,8) nadiren, (%30,9) bazen bu davranışla karşılaştıklarını belirtmişler, (%3,5) her zaman şikkı ise en az işaretlenen sık olmuştur.

Grafik 4.7

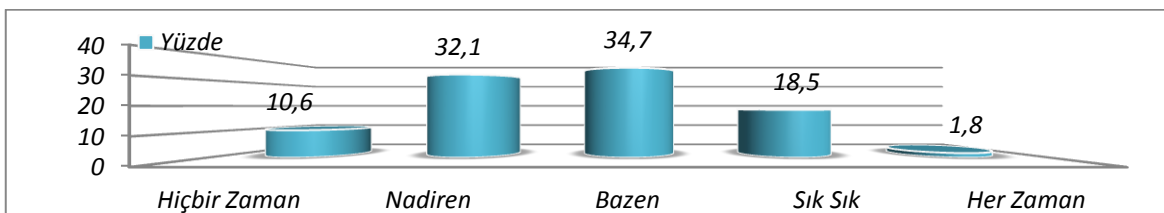
“*Arkadaşlarına karşı fiziki ya da diğer biçimlerde zorbalık yapmak (bağırarak, üzerine yürümek, hükmetmek, saldırmak)*” Davranışının Yüzelik Dağılımları

Grafik 4.7’de “*Arkadaşlarına karşı fiziki ya da diğer biçimlerde zorbalık yapmak (bağırarak, üzerine yürümek, hükmetmek, saldırmak)*” davranışının ($X= 2,75$) bazen düzeyinde gözlemlendiği görülmektedir. Öğretmenlerin yarıya yakını (%40,3) bu davranışla bazen düzeyinde, yaklaşık üçte birinin (%30,6) nadiren düzeyinde karşılaştığı görülürken, bu davranışla her zaman karşılaşan öğretmen oranı düşüktür (%4,1).

Grafik 4.8

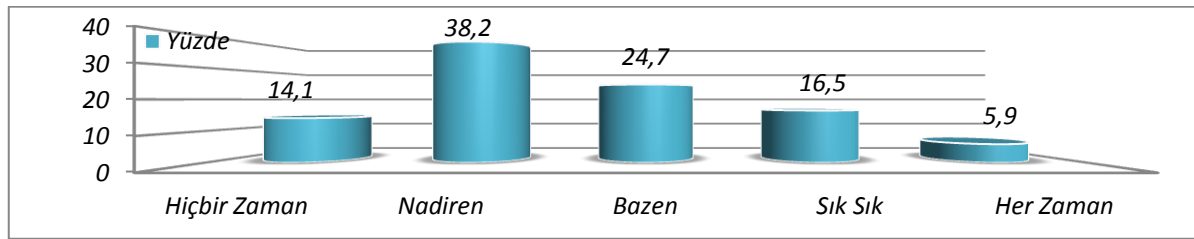
“*Diğer öğrencileri kızdırmak ve onlara sataşmak*” Davranışının Yüzelik Dağılımları

Grafik 4.8'deki başka bir istenmeyen öğrenci davranışı da "*Diğer öğrencileri kızdırmak ve sataşmak*" tır. Öğretmenlerin yarıya yakın bir bölümü (%34,7) bu davranışı bazen düzeyinde, yaklaşık üçte biri (%32,1) nadiren, çok az bir kısmı ise (%1,8) her zaman gözlemlediklerini ($X= 2,68$) bazen ortalama aralık değeri ile sınıflarında gözlemlediklerini belirtmişlerdir.

Grafik 4.9.

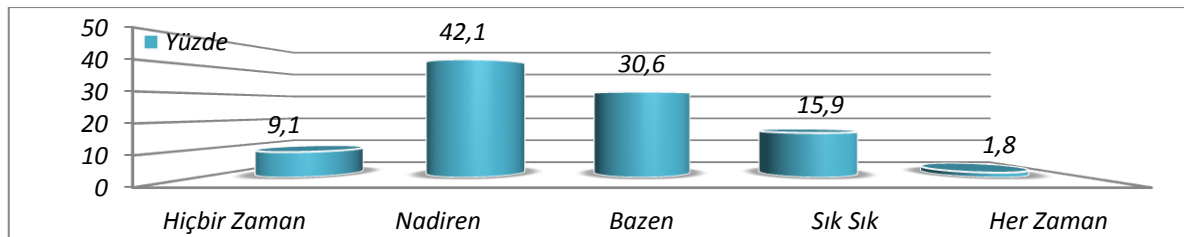
"Sınıfta sürekli dolaşmak, bir yerde uzun süreli oturamamak" Davranışının Yüzdelerle Dağılımları

Grafik 4.9'a bakıldığında, "Sınıfta sürekli dolaşmak, bir yerde uzun süreli oturamamak" davranışının öğretmenlerin bazen düzeyinde karşılaştıkları bir başka davranış olduğu görülmektedir. ($X=2,62$). Öğretmenlerin üçte birinden fazlası (% 38,2) nadiren, yaklaşık dörtte biri (%24,7) nadiren ve az bir kısmı da (%5,9) her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.10

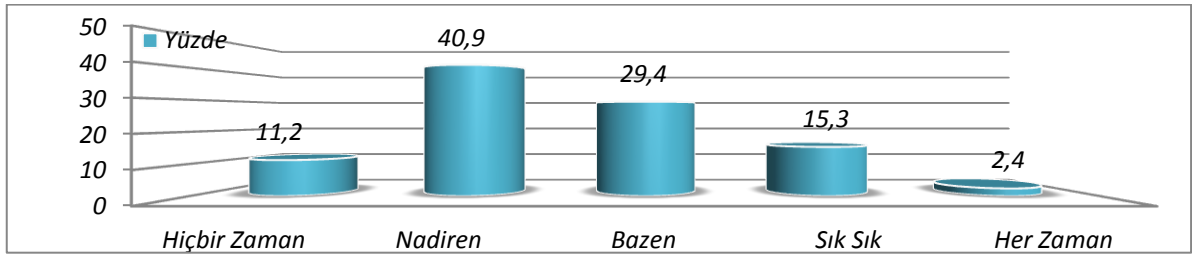
"İlgisiz davranışlarda bulunarak komiklik yapmaya çalışmak" Davranışının Yüzdelerle Dağılımları

Grafik 4.10'daki "İlgisiz davranışlarda bulunarak komiklik yapmaya çalışmak" davranışının ortalama aralık değerlerine bakıldığında nadiren düzeyinde ($X= 2,59$) karşılaşılan bir istenmeyen öğrenci davranışı olduğu gözlenmektedir. Öğretmenlerin yarıya yakını (%42,1) bu davranışla nadiren düzeyinde, (%30,6) bazen düzeyinde karşılaşılan, öğretmenlerin bu davranışla en az karşılaştığı düzey (%1,8) ile her zaman'dır.

Grafik 4.11

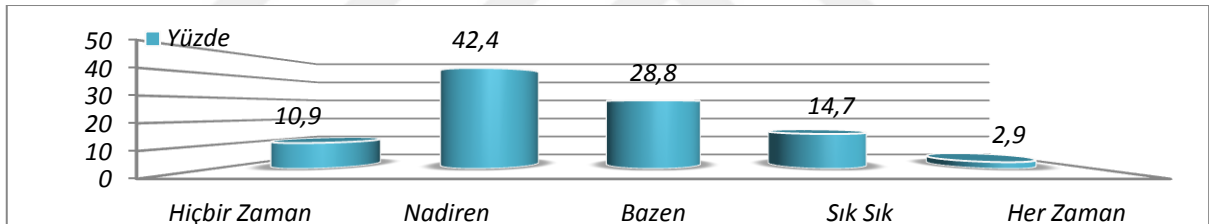
“Öğrencilerin dikkatini dağıtıcı ses ve gürültü yapmak” Davranışının Yüzdelerle Dağılımları

Grafik 4.11’de "Öğrencilerin dikkatini dağıtıcı ses ve gürültü yapmak (ıslık çalmak, sürekli konuşmak, nesnelere vurarak gürültü çıkarmak v.b.)" davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,56$) ile nadiren görülen davranışlar arasında yerini almaktadır. Öğretmenlerin bu davranışla karşılaşma oranları(%40,8) nadiren, (%29,4) bazen düzeyindedir. Bu davranışta da en az karşılaşılan düzey (% 2,4) ise her zaman ‘dır.

Grafik 4.12

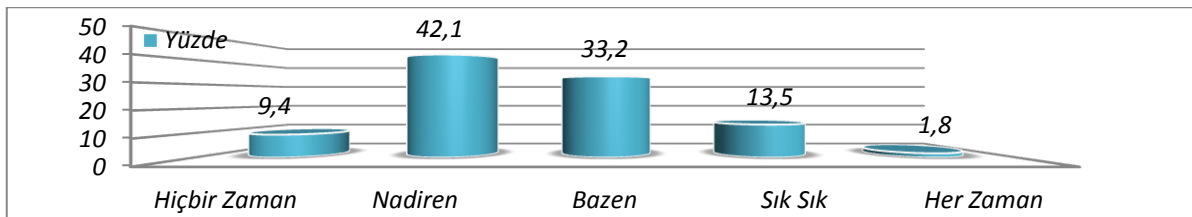
“ Sınıfı ve çevresini temiz kullanmamak” Davranışının Yüzdelerle Dağılımları

Grafik 4.12’deki “ Sınıfını ve çevresini temiz kullanmamak (yerlere çöp atma, duvarları kirletme, sıraları çizme vb.)" davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,56$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin yaklaşık yarısı (%42,4) bu davranışa nadiren, üçte birine yakını (%28,8) bazen, çok az bir kısmı (% 2,9) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.13

“Verilen görevleri yapmamak (ödev, sınıf içi görevler vs)” Davranışının Yüzdelerle Dağılımları

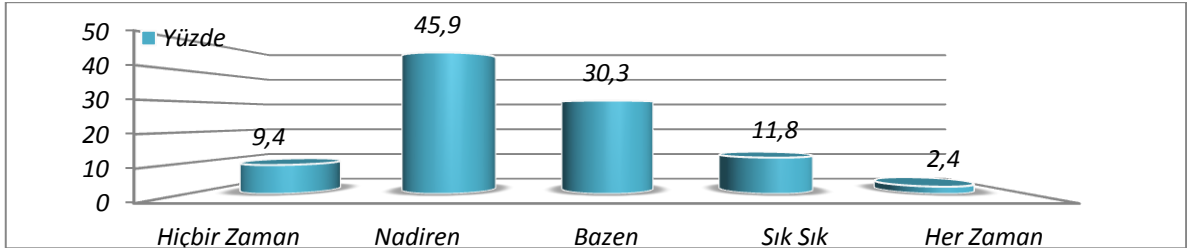

Grafik 4.13’deki “Verilen görevleri yapmamak (ödev, sınıf içi görev vs.) " davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,56$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin yaklaşık

yarısı (%42,1) bu davranışa nadiren, üçte biri (%33,2) bazen, çok az bir kısmı (% 1,8) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.14

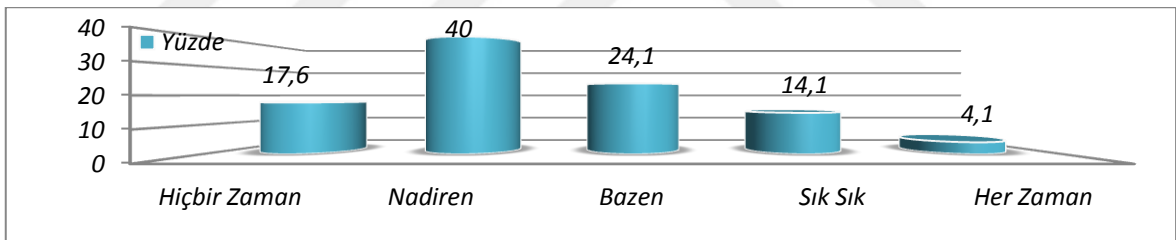
“ Ev ödevlerini yapmamak ” Davranışının Yüzdelerle Dağılımları

Grafik 4.14'deki “Ev ödevlerini yapmamak ” davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,52$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin yaklaşık yarısı (%45,9) bu davranışa nadiren, üçte birine yakını (%30,3) bazen, çok az bir kısmı (% 2,4) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.15

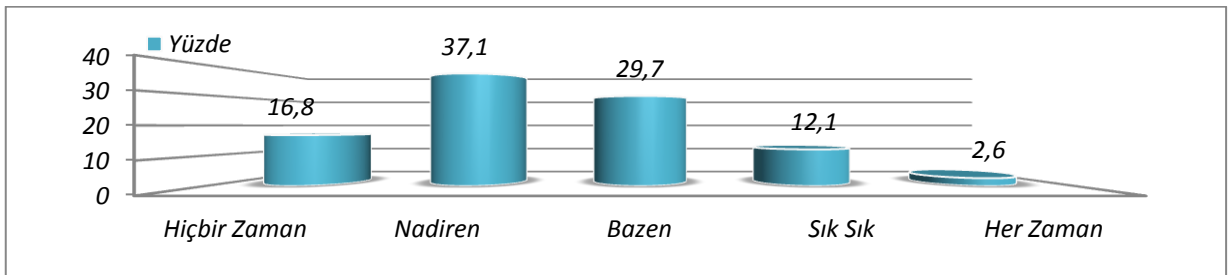
“Sınıf içinde koşmak, sıraların ve masaların üstüne çıkmak” Davranışının Yüzdelerle Dağılımları

Grafik 4.15'deki “Sınıf içinde koşmak, sıraların ve masaların üstüne çıkmak” davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,47$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin yaklaşık yarısı (%40) bu davranışa nadiren, dörtte biri (%24,1) bazen, az bir kısmı (%17,6) hiçbir zaman ve çok az bir kısmı (% 4,1) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.16

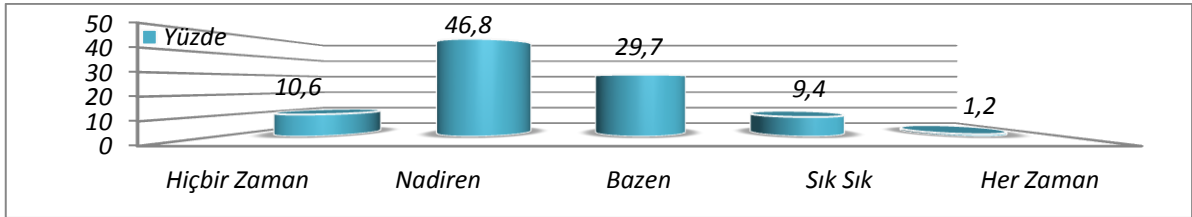
“ Kendi eşyalarına zarar vermek, uygun kullanmamak ” Davranışının Yüzdelerle Dağılımları

Grafik 4.16'daki "Kendi eşyalarına zarar vermek, uygun kullanmamak" davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,46$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin çoğunluğu (%37,1) bu davranışa nadiren, üçte birine yakını (%29,7) bazen, az bir kısmı(%16,8) hiçbir zaman ve çok az bir kısmı (% 2,6) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.17

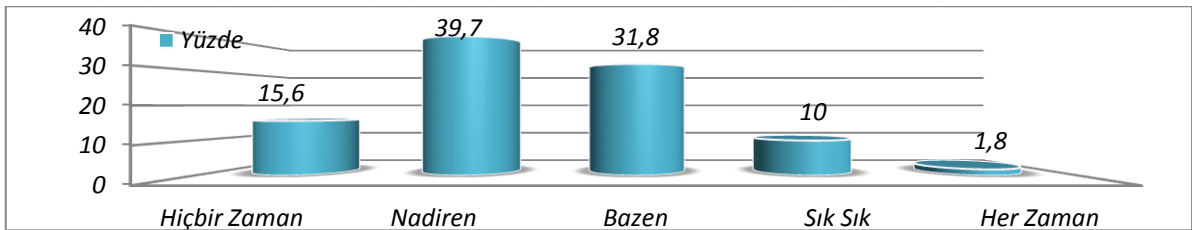
" Yalan söylemek " Davranışının Yüzdelerle Dağılımları

Grafik 4.17'deki "Yalan söylemek " davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,42$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin yarısına yakını (%46,8) bu davranışa nadiren, üçte birine yakını (%29,7) bazen, az bir kısmı(%10,6) hiçbir zaman ve çok az bir kısmı (% 1,2) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.18

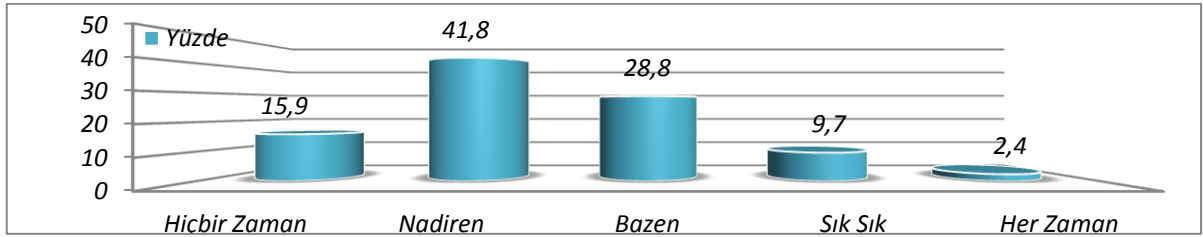
" Temizlik ve görgü kurallarına uymamak " Davranışının Yüzdelerle Dağılımları

Grafik 4.18'deki "Temizlik ve görgü kurallarına uymamak " davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,42$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin çoğunluğu (%39,7) bu davranışa nadiren, üçte birine yakını (%31,8) bazen, az bir kısmı(%15,6) hiçbir zaman ve çok az bir kısmı (% 1,8) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir

Grafik 4.19

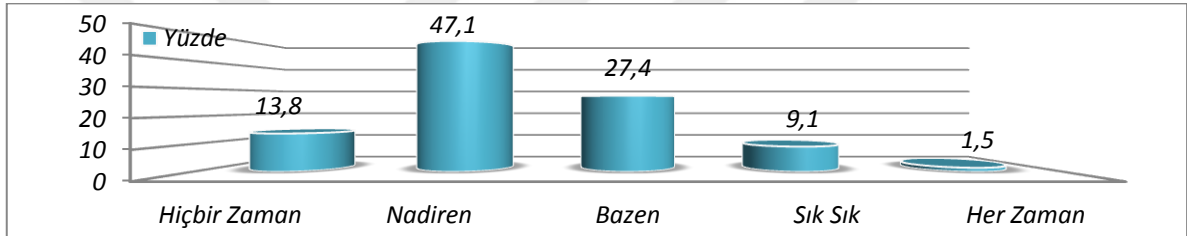
“Arkadaşlarının eşyalarını izin almadan kullanmak” Davranışının Yüzelik Dağılımları

Grafik 4.19'daki *“Arkadaşlarının eşyalarını izin almadan kullanmak”* davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,40$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin yarısına yakını (%41,8) bu davranışa nadiren, üçte birine yakını (%28,8) bazen, az bir kısmı(%15,9) hiçbir zaman ve çok az bir kısmı (% 2,4) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.20

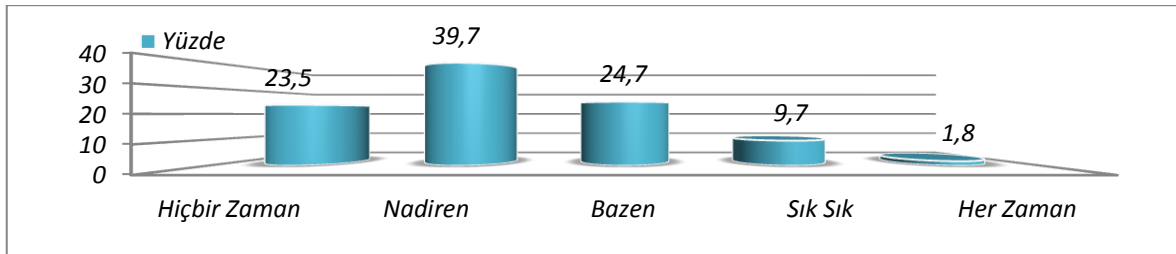
“Arkadaşlarına asılsız ithamlarda bulunmak” Davranışının Yüzelik Dağılımları

Grafik 4.20'deki *“Arkadaşlarına asılsız ithamlarda bulunmak”* davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,37$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin yarısına yakını (%47,1) bu davranışa nadiren, dörtte birinden fazlası (%27,4) bazen, az bir kısmı(%13,8) hiçbir zaman ve çok az bir kısmı (% 1,5) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.21

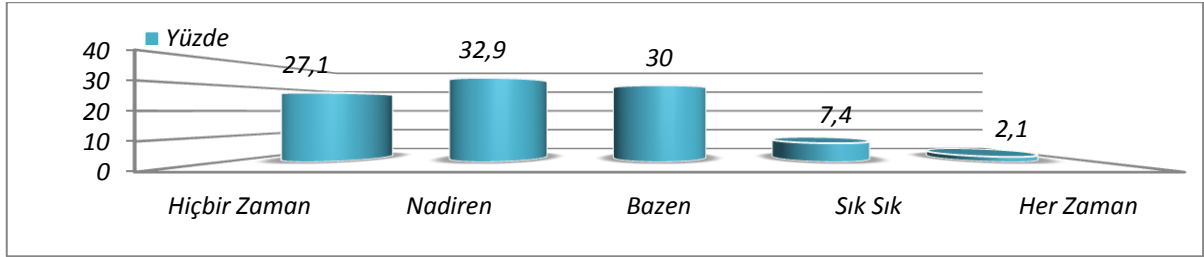
“Kaba ve küfürlü dil kullanmak” Davranışının Yüzelik Dağılımları

Grafik 4.21'deki *“Kaba ve küfürlü dil kullanmak”* davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,26$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin çoğunluğu (%39,7) bu davranışa nadiren, dörtte birine yakını(%24,7) bazen, dörtte birine yakını (%23,5) hiçbir zaman ve çok az bir kısmı (% 1,8) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.22

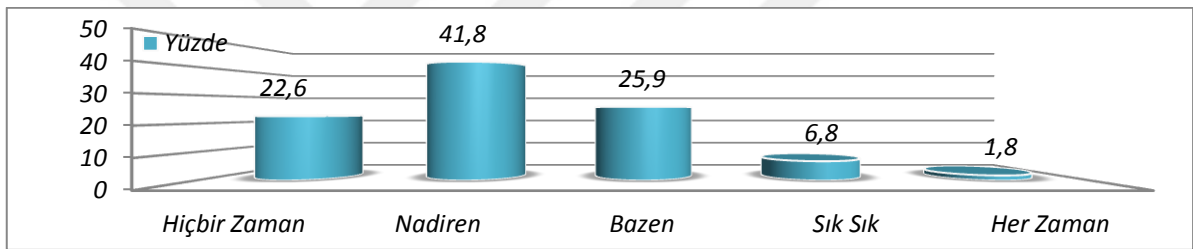
“Makul eleştirilere düşmanca tepki göstermek” Davranışının Yüzelik Dağılımları

Grafik 4.22’deki “Makul eleştirilere düşmanca tepki göstermek ” davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,24$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin üçte biri (%32,9) bu davranışa nadiren, üçte birine yakını(%30) bazen, üçte birine yakını (%27,1) hiçbir zaman ve çok az bir kısmı (% 2,1) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.23

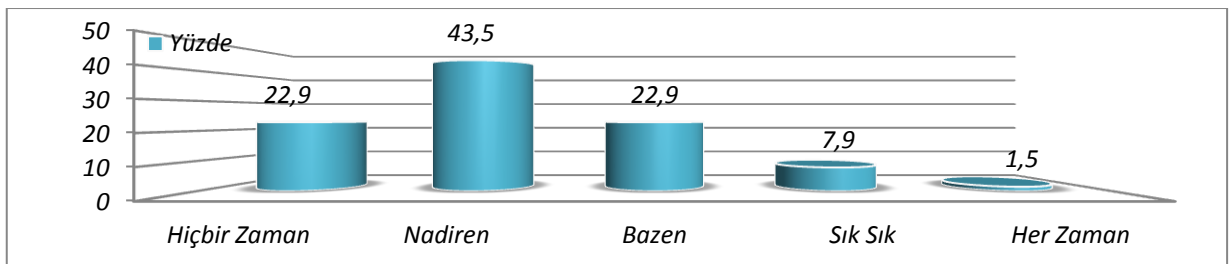
“ Arkadaşlarına lakap takmak ” Davranışının Yüzelik Dağılımları

Grafik 4.23’deki “Arkadaşlarına lakap takmak ” davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,22$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin yarısına yakını (%41,8) bu davranışa nadiren, dörtte biri (%25,9) bazen, dörtte birine yakını (%22,6) hiçbir zaman ve çok az bir kısmı (% 1,8) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.24

“ Başarısızlığından dolayı başkalarını suçlamak ” Davranışının Yüzelik Dağılımları

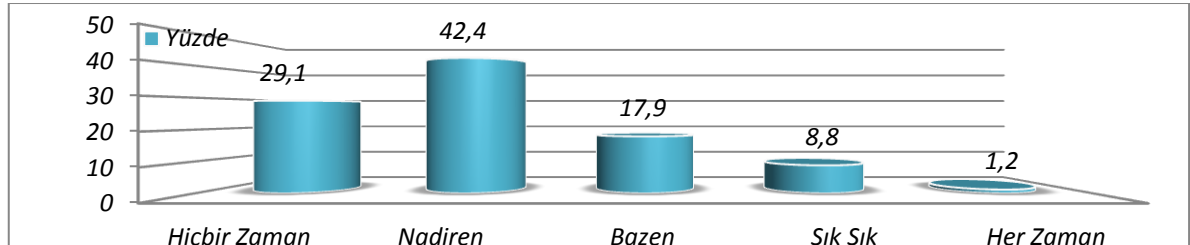

Grafik 4.24’deki “Başarısızlığından dolayı başkalarını suçlamak ” davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,21$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin yarısına yakını (%43,5) bu davranışa nadiren, dörtte birine yakını(%22,9) bazen, dörtte birine yakını

(%22,9) hiçbir zaman ve çok az bir kısmı (% 1,5) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.25

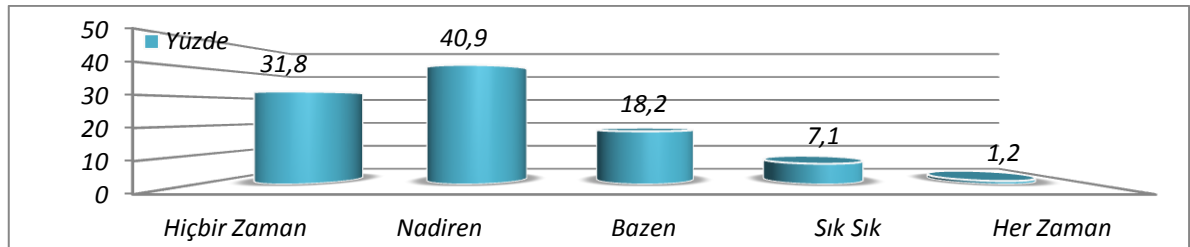
“ Sınıfa geç gelmek, erken çıkmak veya izinsiz ayrılmak ” Davranışının Yüzdelerle Dağılımları

Grafik 4.25'deki "Sınıfa geç gelmek, erken çıkmak veya izinsiz ayrılmak " davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,10$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin yarısına yakını (%42,4) bu davranışa nadiren, üçte birine yakını (%29,1) hiçbir zaman, beşte birine yakını(%17,9) bazen ve çok az bir kısmı (% 1,2) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.26

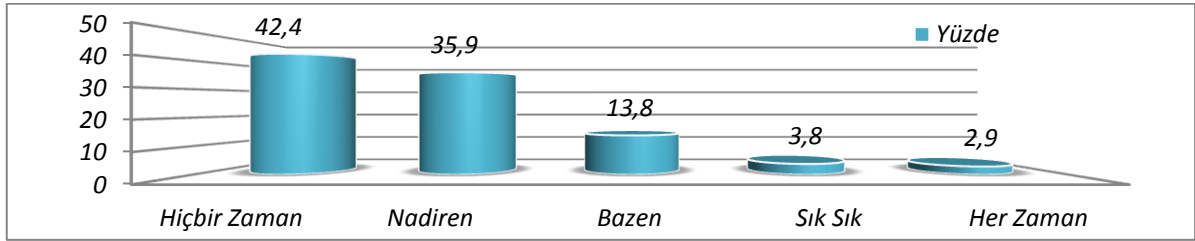
“ Derste oturup hiçbir şey yapmamak, konuyu ya da sorunun cevabını bilmesine rağmen derse katılmamak ” Davranışının Yüzdelerle Dağılımları

Grafik 4.26'daki "Derste oturup hiçbirşey yapmamak, konuyu ya da sorunun cevabını bilmesine rağmen derse katılmamak " davranışının ortalama aralık değeri ($X=2,04$) nadiren düzeyindedir. Öğretmenlerin yarısına yakını (%40,9) bu davranışa nadiren, üçte birine yakını(%31,8) hiçbir zaman, beşte birine yakını (%18,2) bazen ve çok az bir kısmı (% 1,5) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.27

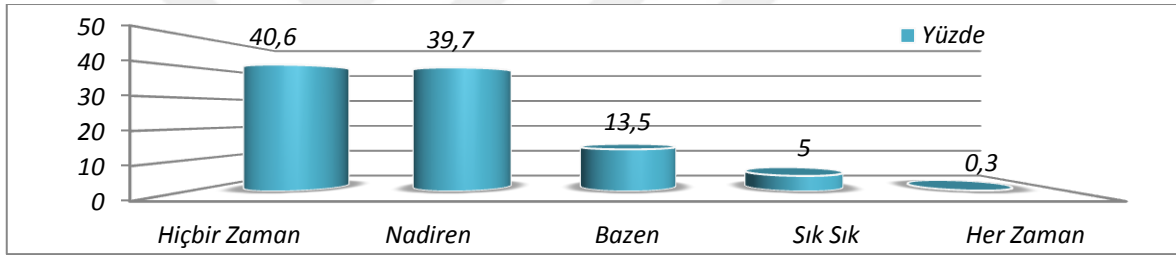
“Nedensiz devamsızlık yapmak” Davranışının Yüzelik Dağılımları

Grafik 4.27’deki “Nedensiz devamsızlık yapmak ” davranışının ortalama aralık değeri ($X=1,88$) nadiren düzeyinin alt sınırındadır. Öğretmenlerin yarısına yakını (%42,4) bu davranışla hiçbir zaman karşılaşmazken, üçte birinden fazlası (%35,9) nadiren ve çok az bir kısmı (% 2,9) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.28

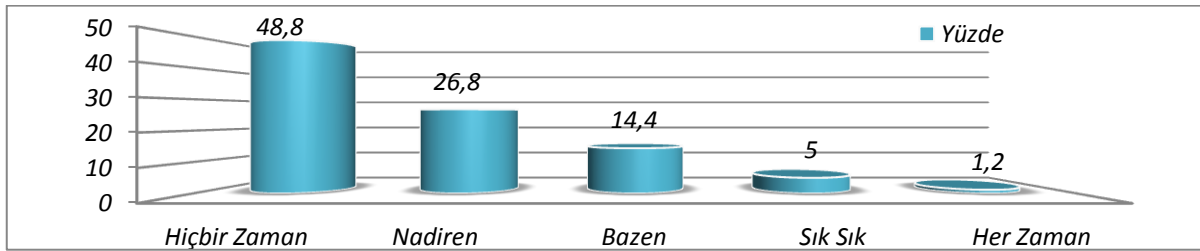
“Arkadaşlarının, sınıfın, öğretmenin eşyalarına zarar vermek” Davranışının Yüzelik Dağılımları

Grafik 4.28’deki “Arkadaşlarının, sınıfın, öğretmenin eşyalarına zarar vermek ” davranışının ortalama aralık değeri ($X=1,84$) nadiren düzeyinin alt sınırındadır. Öğretmenlerin yarısına yakını (%40,6) bu davranışla hiçbir zaman karşılaşmazken, yine yarısına yakını da(%39,7) nadiren ve çok çok az bir kısmı (% 0,3) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.29

“Kopya çekmek veya çektirmek” Davranışının Yüzelik Dağılımları

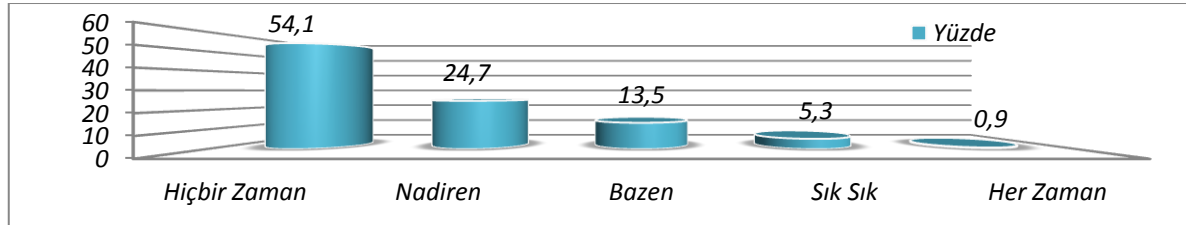

Grafik 4.29’deki “Kopya çekmek veya çektirmek ” davranışının ortalama aralık değeri ($X=1,78$) hiçbir zaman düzeyindedir. Öğretmenlerin yarısına yakını (%48,8) bu

davranışla hiçbir zaman karşılaşmazken, üçte birinden azı (%26,8) nadiren ve çok çok az bir kısmı (% 1,2) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4.30

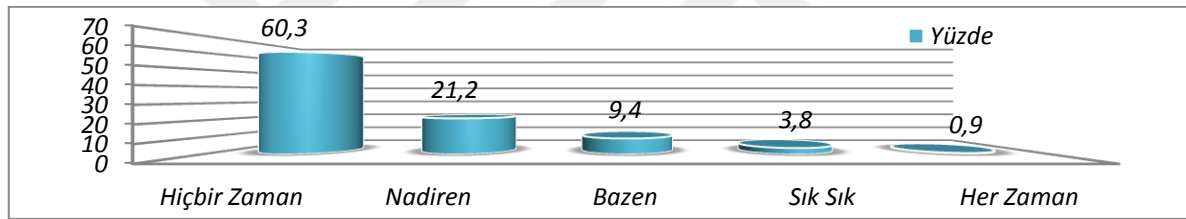
“ Diğer öğrencileri ve öğretmenleri sözlü taciz ve fiziksel olarak tehdit etmek ” davranışının yüzdeler dağılımları

Grafik 4.30'daki “Diğer öğrencileri ve öğretmenleri sözlü taciz ve fiziksel olarak tehdit etmek ” davranışının ortalama aralık değeri ($X=1,72$) hiçbir zaman düzeyindedir.

Grafik 4.31

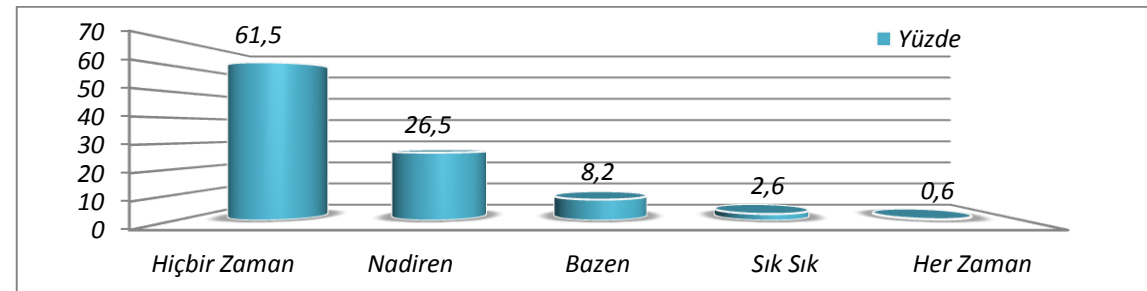
“ Arkadaşlarıyla ders sırasında mesajlaşmak (kâğıda not yazıp göndermek) ” Davranışının Yüzdeler Dağılımları

Grafik 4.31'deki “Arkadaşlarıyla ders sırasında mesajlaşmak (kâğıda not yazıp göndermek)” davranışının ortalama aralık değeri ($X=1,58$) hiçbir zaman düzeyindedir.

Grafik 4.32

“ Hırsızlık yapmak ” Davranışının Yüzdeler Dağılımları

Grafik 4.32'deki “Hırsızlık yapmak ” davranışının ortalama aralık değeri ($X=1,54$) hiçbir zaman düzeyindedir. Öğretmenlerin yarısından çoğu (%61,5) bu davranışla hiçbir zaman karşılaşmazken, dörtte birinden fazlası (%26,5) nadiren ve çok çok az bir kısmı (% 0,6) ise her zaman rastladıklarını belirtmişlerdir.

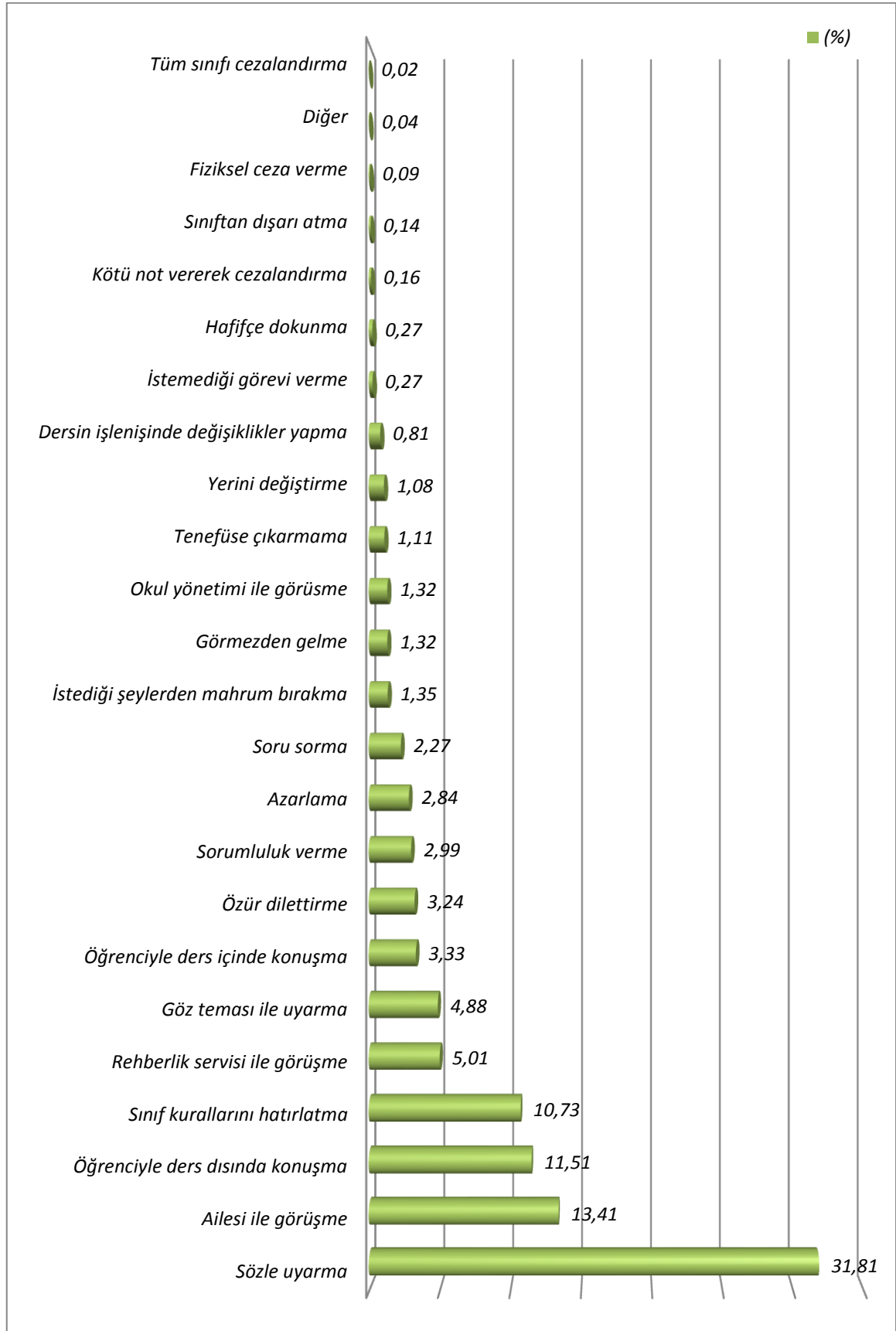
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin sınıf içerisinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başetmekte kullandıkları yöntemler” olarak belirtilmişti. Bu bölümde bu alt probleme ait bulgulara yer verilecektir.

Tablo 4.2

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarında Öğretmenlerin Tercih Ettikleri Başetme Yöntemlerinin Frekans Dağılımları

Sıra No	İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetme Yöntemleri	f	(%)
1	Sözle uyarma	3358	31,81
2	Ailesi ile görüşme	1416	13,41
3	Öğrenciyle ders dışında konuşma	1215	11,51
4	Sınıf kurallarını hatırlatma	1133	10,73
5	Rehberlik servisi ile görüşme	529	5,01
6	Göz teması ile uyarma	515	4,88
7	Öğrenciyle ders içinde konuşma	352	3,33
8	Özür diletirme	342	3,24
9	Sorumluluk verme	316	2,99
10	Azarlama	300	2,84
11	Soru sorma	240	2,27
12	İstediği şeylerden mahrum bırakma	142	1,35
13	Görmezden gelme	139	1,32
14	Okul yönetimi ile görüşme	139	1,32
15	Tenefüse çıkarmama	117	1,11
16	Yerini değiştirme	114	1,08
17	Dersin işlenişinde değişiklikler yapma	86	0,81
18	İstemediği görevi verme	29	0,27
19	Hafifçe dokunma	28	0,27
20	Kötü not vererek cezalandırma	17	0,16
21	Sınıftan dışarı atma	15	0,14
22	Fiziksel ceza verme	9	0,09
23	Diğer	4	0,04
24	Tüm sınıfı cezalandırma	2	0,02

Grafik 4.33*İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetme Yöntemlerinin Kullanılma Sıklığı (%)*

Tablo 4.3*Öğretmenlerin En Çok Başvurdukları Yöntemler*

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetme Yöntemleri	F	(%)
Sözle uyarma	3358	31,81
Ailesi ile görüşme	1416	13,41
Öğrenciyle ders dışında konuşma	1215	11,51
Sınıf kurallarını hatırlatma	1133	10,73
Rehberlik Servisi İle Görüşme	529	5,01

Tablo 4.3'e göre istenmeyen öğrenci davranışlarıyla bahsetmede en çok kullanılan yöntem, *sözle uyarma*'dır. Öğretmenlerin yaklaşık üçte biri (% 31,81), istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı ilk olarak *sözle uyarma*'yı tercih etmektedirler. Yüzde dağılımı açısından öğretmenler tarafından en fazla tercih edilen ikinci başetme yöntemi öğrencinin ailesi ile konuşmaktır (% 13,41). Yüzde dağılımı açısından öğretmenler tarafından en fazla tercih edilen üçüncü başetme yöntemi öğrenci ile ders dışında konuşmaktır (%11,51).

Öğretmenlerin yaklaşık onda biri (%10,73) de istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaştıklarında sınıf kurallarını hatırlatma yöntemini tercih etmektedirler. Yine Öğretmenlerin yirmide biri (İlk tercih edilen bu beş başetme yöntemi toplandığında (% 72,46) gibi yüksek bir yüzde olduğu görülmektedir.

Tablo 4.4*Öğretmenlerin En Az Başvurdukları Yöntemler*

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetme Yöntemleri	F	(%)
Hafifçe dokunma	28	0,27
Kötü not vererek cezalandırma	17	0,16
Sınıftan dışarı atma	15	0,14
Fiziksel ceza verme	9	0,09
Tüm sınıfı cezalandırma	2	0,02

Tablo 4.4'e bakıldığında yüzde dağılımı açısından öğretmenlerin en az tercih ettikleri yöntemler ise; hafifçe dokunma, kötü not vererek cezalandırma, sınıftan dışarı atma, fiziksel ceza verme ve tüm sınıfı cezalandırma yöntemleridir. Öğretmenlerin kullandığı bu yöntemler toplam olarak % 0.68 gibi çok çok düşük bir yüzdeye sahiptir.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Sınıf içerisinde görülen istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi” olarak belirtilmişti. Bu bölümde bu alt probleme ait bulgulara yer verilecektir.

4.3.1. ‘Cinsiyet’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma Sıklıklarına Ait Bulgular

Tablo 4.5

Cinsiyet Değişkenine İlişkin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Anlamlılık Düzeyi

	N	\bar{X}	SS	t	p
Kadın	198	77,69	20,35	1,48	1,39
Erkek	142	74,41	19,90		

Tablo 4.5’de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklıklarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız örneklemlili (independent samples) t testi analizi .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t= 1,48$ $p=1,39>0,05$]. Bir başka ifadeyle, kadın öğretmenlerle erkek öğretmenler arasında istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklığı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.3.2. ‘Yaş’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma Sıklıklarına Ait Bulgular

Tablo 4.6

Yaş Değişkenine İlişkin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Varyans Analizi

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	4218,39	3	1406,13	3,52	,015*
Grup İçi	134138,37	336	399,22		
Toplam	138356,76	339			

* $p < .05$

Tablo 4.6’ da görüldüğü gibi yaş değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklıklarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere yapılan tek yönlü ANOVA (varyans analizi) analizi .05 düzeyinde anlamlı

bir farklılık göstermektedir [$p=0,15<0,05$]. Bir başka ifadeyle, öğretmenlerin yaş aralıkları arasında istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklığı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirtmek için Post Hoc testlerinde Tukey HDS (Tukey's Honestly Significant Difference Test) çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır.

Tablo 4.7

Yaş Değişkenine İlişkin Tukey HDS Çoklu Karşılaştırma Analizi

<i>Yaş Aralıkları</i>	<i>26-35</i>	<i>36-45</i>	<i>46-55</i>	<i>55-...</i>
26-35				
36-45			*,038	
46-55		*,038		
55-...				

* $p < .05$

Tablo 4.7' de görüldüğü gibi yaş değişkenine göre anlamlı farklılık "36-45" yaş aralığı ile "46-55" yaş aralıklarındaki öğretmenler arasında görülmektedir. Bu farkı daha iyi yorumlayabilmek için çapraz tablolara bakmak yerinde olacaktır.

Tablo 4.8

Öğretmenlerin Yaşlarına Göre İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklıklarının İncelenmesi

<i>Yaş/Karşılaşma Sıklığı</i>	<i>26-35</i>		<i>36-45</i>		<i>46-55</i>		<i>56-...</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>(%)</i>	<i>f</i>	<i>(%)</i>	<i>f</i>	<i>(%)</i>	<i>f</i>	<i>(%)</i>	<i>f</i>	<i>(%)</i>
Hiçbir Zaman (1)	234	10,42	825	36,75	1051	46,82	135	6,01	2245	100
Nadiren (2)	465	11,87	1528	39,02	1777	45,38	146	3,73	3916	100
Bazen (3)	391	13,88	1218	43,24	1124	39,90	84	2,98	2817	100
Sık Sık (4)	177	12,02	762	51,77	496	33,70	37	2,51	1472	100
Her Zaman (5)	36	11,73	129	42,02	133	43,32	9	2,93	307	100
\bar{X}	2,48		2,52		2,32		2,12		2,41	

Tablo 4.8' de görüldüğü gibi yaş değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklıklarındaki farkın nereden kaynaklandığını

açıklayabilmek için çapraz karşılaştırmalar(crosstabulation) yapılmış ve 36-45 yaş aralığındaki öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla ‘sık sık’ karşılaştıkları, 46-55 yaş aralığındaki öğretmenlerin ise ‘bazen’ düzeyinde karşılaştıkları gözlenmiştir.

4.3.3. ‘Mesleki Kıdem’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma Sıklıklarına Ait Bulgular

Tablo 4.9

Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler	Df	Kareler	F	p
Gruplar Arası	1540,77	2	770,38	1,89	,15
Grup İçi	136815,99	337	405,98		
Toplam	138356,76	339			

Tablo 4.9’ da görüldüğü gibi mesleki kıdem değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklıklarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA (varyans analizi) analizi .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$p=0,15>0,05$]. Bir başka ifadeyle, öğretmenlerin mesleki kıdemleri arasında istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklığı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.3.4. ‘Mezun Olunan Okul’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma Sıklıklarına Ait Bulgular

Tablo 4.10

Mezun Olunan Okul Değişkenine İlişkin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler	Df	Kareler	F	p
Gruplar Arası	1883,62	5	376,72	,92	,47
Grup İçi	136473,13	334	408,60		
Toplam	138356,76	339			

Tablo 4.10’ da görüldüğü gibi mezun olunan okul değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklıklarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere yapılan tek yönlü ANOVA (varyans analizi) analizi

.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$p=0,47>0,05$]. Bir başka ifadeyle, öğretmenlerin mezun oldukları okullar arasında istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklığı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.3.5. ‘Sınıftaki Öğrenci Sayısı’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma Sıklıklarına Ait Bulgular

Tablo 4.11

Sınıftaki Öğrenci Sayısı Değişkenine İlişkin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler	Df	Kareler	F	p
Gruplar Arası	2246,12	2	1123,06	2,78	,06
Grup İçi	136110,63	337	403, 89		
Toplam	138356,76	339			

Tablo 4.11’ de görüldüğü gibi sınıftaki öğrenci sayısı değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklıklarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere yapılan tek yönlü ANOVA (varyans analizi) analizi .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$p=0,06>0,05$]. Bir başka ifadeyle, öğretmenlerin buldukları sınıflardaki öğrenci sayıları arasında istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklığı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.3.6. ‘Sınıfındaki Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Durumu’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma Sıklıklarına Ait Bulgular

Tablo 4.12

Sınıfındaki Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Durumu Değişkenine İlişkin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Anlamlılık Düzeyi

	N	\bar{X}	SS	t	p
0-1000 TL	168	78,53	21,33	1,99	,046*
1000-3250 TL	172	74,16	18,83		

* $p < .05$

Tablo 4.12’ de görüldüğü gibi sınıfındaki öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma

sıklıklarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere yapılan bağımsız örneklemlili (independent samples) t testi analizi .05 düzeyinde önemli bir farklılık göstermektedir [$t= 1,99$ $p=,046 < 0,05$]. Bir başka ifadeyle, dersine girdikleri okulun sosyo-ekonomik durumu “0-1000 TL” ile “1000-3250 TL” olan öğretmenler arasında istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklığı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 4.13

Öğretmenlerin Sınıflarındaki Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklıklarının İncelenmesi

<i>Ekonomik Durum / Karşılaşma Sıklığı</i>	0-1000		1000-3250		Toplam	
	f	(%)	f	(%)	f	(%)
Hiçbir Zaman (1)	1071	47,71	1174	52,29	2245	100
Nadiren (2)	1829	46,71	2087	53,29	3916	100
Bazen (3)	1408	49,98	1409	50,02	2817	100
Sık Sık (4)	849	57,68	623	42,32	1472	100
Her Zaman (5)	169	55,05	138	44,95	307	100
\bar{X}	2,48		2,35		2,41	

Tablo 4.12’ deki farklılığın nereden kaynaklandığını daha iyi açıklayabilmek için Tablo 4.13’ de görüldüğü gibi çapraz karşılaştırmalar (crosstabulation) yapılmış ve sosyo-ekonomik durumu 0-1000 TL arası olan okullarda istenmeyen davranışlarla ‘sık sık’ karşılaşıldığı, buna karşın 1000-3250 TL olan okullarda ‘bazen’ karşılaşıldığı gözlenmiştir.

4.3.7. ‘Buldukları Yerleşim Yeri’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma Sıklıklarına Ait Bulgular

Tablo 4.14

Buldukları Yerleşim Yeri Değişkenine İlişkin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığı Anlamlılık Düzeyi

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	318,52	2	159,26	,39	,68
Grup İçi	138038,24	337	409,60		
Toplam	138356,76	339			

Tablo 4.14 de görüldüğü gibi buldukları yerleşim yeri değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklıklarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA (varyans analizi) analizi .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$p=0,68>0,05$]. Bir başka ifadeyle, öğretmenlerin buldukları yerleşim yerleri arasında istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklığı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Sınıf içerisinde görülen istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullanılan başetme yöntemlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi” olarak belirtilmişti. Bu bölümde bu alt probleme ait bulgulara yer verilecektir.

4.4.1. ‘Cinsiyet’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular

Tablo 4.15

Cinsiyet Değişkenine İlişkin Kullanılan Başetme Yöntemlerinin Anlamlılık Düzeyi

	N	\bar{X}	SS	T	p
Kadın	198	272,66	74,17	2,83	,005*
Erkek	142	249,51	74,23		

* $p < .05$

Tablo 4.15’ de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başetme yöntemlerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere yapılan bağımsız örneklemli (independent samples) t testi analizi .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t= 2,83$ $p=0,005<0,05$]. Bir başka ifadeyle, kadın öğretmenlerle erkek öğretmenler arasında istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başetme yöntemleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Bu farkın nereden kaynaklandığını analiz edebilmek için kadın ve erkek öğretmenlere ilişkin çapraz tablolara bakılmıştır.

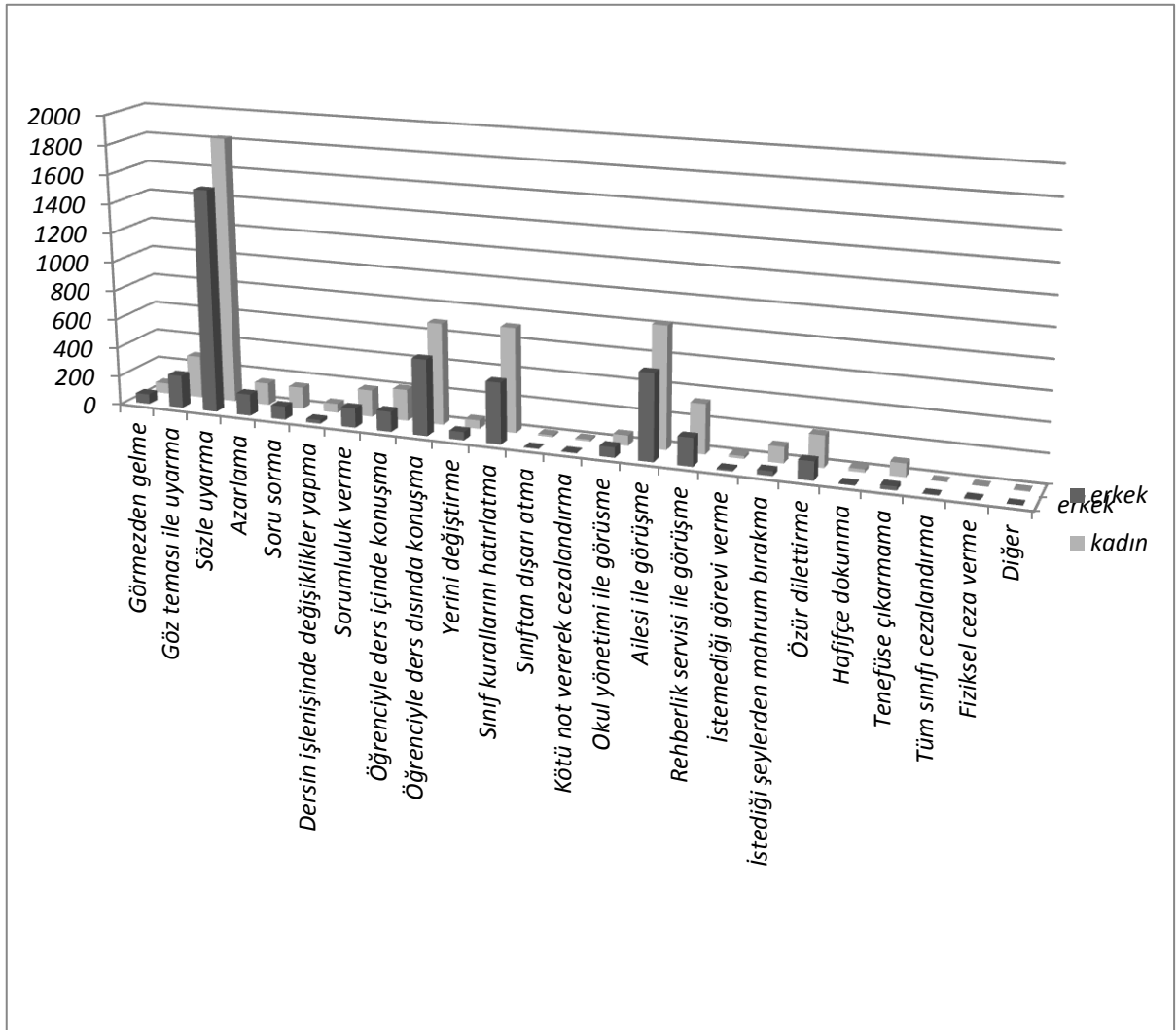
Tablo 4.16

Öğretmenlerin Cinsiyetine göre İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetme Yöntemlerinin İncelenmesi

Sıra No	İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetme Yöntemleri	Kadın		Erkek		Toplam	
		f	(%)	f	(%)	f	(%)
1	Görmezden gelme	71	51,08	68	48,92	139	100
2	Göz teması ile uyarma	289	56,12	226	43,88	515	100
3	Sözle uyarma	1829	54,47	1529	45,53	3358	100
4	Azarlama	152	50,67	148	49,33	300	100
5	Soru sorma	149	62,08	91	37,92	240	100
6	Dersin işlenişinde değişiklikler yapma	61	70,93	25	29,07	86	100
7	Sorumluluk verme	184	58,23	132	41,77	316	100
8	Öğrenciyle ders içinde konuşma	214	60,80	138	39,20	352	100
9	Öğrenciyle ders dışında konuşma	695	57,20	520	42,80	1215	100
10	Yerini değiştirme	58	50,88	56	49,12	114	100
11	Sınıf kurallarını hatırlatma	715	63,11	418	36,89	1133	100
12	Sınıftan dışarı atma	13	86,67	2	13,33	15	100
13	Kötü not vererek cezalandırma	12	70,59	5	29,41	17	100
14	Okul yönetimi ile görüşme	69	49,64	70	50,36	139	100
15	Ailesi ile görüşme	829	58,55	587	41,45	1416	100
16	Rehberlik servisi ile görüşme	337	63,71	192	36,29	529	100
17	İstemediği görevi verme	18	62,07	11	37,93	29	100
18	İsteddiği şeylerden mahrum bırakma	110	77,46	32	22,54	142	100
19	Özür diletirme	215	62,87	127	37,13	342	100
20	Hafifçe dokunma	22	78,57	6	21,43	28	100
21	Tenefüse çıkarmama	91	77,78	26	22,22	117	100
22	Tüm sınıfı cezalandırma	1	50,00	1	50,00	2	100
23	Fiziksel ceza verme	3	33,33	6	66,67	9	100
24	Diğer	4	100,00	0	0,00	4	100

Grafik 4.34

Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre İstenmeyen Davranışlarla Başetme Yöntemleri

Tablo 4.16 ve Grafik 4.34 incelendiğinde kadın öğretmenlerin sınıf kurallarını erkek öğretmenlere göre daha önce hatırlattıkları, erkek öğretmenlerin ise kadın öğretmenlere göre öğrenciyle ders dışında konuşmayı daha önce tercih ettikleri gözlenmiştir. Kadın öğretmenler rehberlik servisiyle görüşmeyi daha üst sıralarda tercih ederken, erkek öğretmenler daha çok göz teması kurmayı tercih etmişlerdir. Erkek öğretmenler azarlamaya daha önce başvururken, Kadın öğretmenler özür diletirmeyi tercih etmektedirler. Kadın öğretmenler teneffüse çıkarmama davranışına yönelirken, erkek öğretmenler yerini değiştirme davranışını tercih etmektedirler. Kadın öğretmenler istediği şeylerden mahrum bırakmayı öncelikle tercih ederken erkek öğretmenler ise okul yönetimi ile görüşmeyi tercih etmektedirler.

4.4.2. ‘Yaş’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular

Tablo 4.17.

Yaş Değişkenine İlişkin Kullanılan Başetme Yöntemlerinin Varyans Analizi

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	23369,32	3	7789,77	1,39	,245
Grup İçi	1881827,67	336	5600,68		
Toplam	1905196,99	339			

Tablo 4.17’ de görüldüğü gibi yaş değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başetme yöntemlerinin önemli bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA (varyans analizi) analizi .05 düzeyinde önemli bir farklılık göstermemektedir [$p=0,245>0,05$]. Bir başka ifadeyle öğretmenlerin yaş aralıklarıyla istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başetme yöntemleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.4.3. ‘Mesleki Kıdem’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular

Tablo 4.18

Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Kullanılan Başetme Yöntemlerinin Varyans Analizi

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	11137,89	2	5568,95	,991	,372
Grup İçi	1894059,10	337	56020,35		
Toplam	1905196,99	339			

Tablo 4.18’ de görüldüğü gibi mesleki kıdem değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başetme yöntemlerinin önemli bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için üzere yapılan tek yönlü ANOVA (varyans analizi) analizi .05 düzeyinde önemli bir farklılık göstermemektedir [$p=0,372>0,05$]. Bir başka ifadeyle öğretmenlerin mesleki kıdemleriyle istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başetme yöntemleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.4.4. ‘Mezun Olunan Okul’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular

Tablo 4.19

Mezun Olunan Okul Değişkenine İlişkin Kullanılan Başetme Yöntemlerinin Analizi

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	17573,13	5	3514,62	,622	,683
Grup İçi	1887623,86	334	5651,57		
Toplam	1905196,99	339			

Tablo 4.19’ da görüldüğü gibi mezun olunan okul değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başetme yöntemlerinin önemli bir farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere yapılan tek yönlü ANOVA (varyans analizi) analizi .05 düzeyinde önemli bir farklılık göstermemektedir [$p=0,683>0,05$]. Bir başka ifadeyle öğretmenlerin mezun oldukları okullar ile istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başetme yöntemleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.4.5. ‘Sınıfta Bulunan Öğrenci Sayısı’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular

Tablo 4.20

Sınıfta Bulunan Öğrenci Sayısı Değişkenine İlişkin Kullanılan Başetme Yöntemlerinin Varyans Analizi

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	2114,24	2	1057,12	,187	,829
Grup İçi	1903082,75	337	5647,13		
Toplam	1905196,99	339			

Tablo 4.20’ de görüldüğü gibi sınıfta bulunan öğrenci sayısı değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başetme yöntemlerinin önemli bir farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere yapılan tek yönlü ANOVA (varyans analizi) analizi .05 düzeyinde önemli bir farklılık göstermemektedir [$p=0,829>0,05$]. Bir başka ifadeyle öğretmenlerin sınıflarındaki öğrenci sayısı ile

istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başetme yöntemleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.4.6. ‘Sınıfındaki Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Durumu’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular

Tablo 4.21

Sınıfındaki Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Durumu Değişkenine İlişkin Kullanılan Başetme Yöntemlerinin Anlamlılık Düzeyi

	N	\bar{X}	SS	t	p
0-1000 TL	168	265,24	78,20	,54	,58
1000-3250 TL	172	260,80	71,82		

Tablo 4.21’ de görüldüğü gibi buldukları okulun sosyo ekonomik durumu değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başetme yöntemlerinin önemli bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız örneklemlili (independent samples) t testi analizi .05 düzeyinde önemli bir farklılık göstermemektedir [t= 0,54 p=0,58>0,05].Bir başka ifadeyle öğretmenlerin buldukları okulun sosyo-ekonomik durumu ile istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başetme yöntemleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.4.7. ‘Buldukları Yerleşim Yeri’ Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başetmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular

Tablo 4.22

Buldukları Yerleşim Yeri Değişkenine İlişkin Kullanılan Başetme Yöntemlerinin Varyans Analizi

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	14140,57	2	7070,28	1,26	,28
Grup İçi	1891056,42	337	5611,44		
Toplam	1905196,99	339			

Tablo 4.22' de görüldüğü gibi buldukları yerleşim yeri değişkenine göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başetme yöntemlerinin önemli bir farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere yapılan tek yönlü ANOVA (varyans analizi) analizi .05 düzeyinde önemli bir farklılık göstermemektedir [$p=0,28>0,05$]. Bir başka ifadeyle öğretmenlerin buldukları yerleşim yeri ile istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başetme yöntemleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular ışığında ortaya çıkan sonuçlar, alanyazınla karşılaştırmalı olarak tartışılacak ve gelecek çalışmalara yön vereceği düşünülen önerilerde bulunulacaktır. Bu bölüm tartışma ve öneriler olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

5.1 Tartışma

Araştırmanın birinci alt problemi; “Sınıf içerisinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarıyla öğretmenlerin karşılaşma sıklığı ne düzeydedir?” şeklinde tanımlanmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklıkları “nadiren” düzeyinde çıkmıştır. Buradan hareketle istenmeyen davranışların genel olarak öğrenme etkinliklerini engelleyici boyutta olmadığı sonucuna varılabilir. En yüksek karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışı “sınıfta söz almadan konuşma” davranışı olup, sonraki davranışlar; “sınıfa gürültüyle girip çıkmak, diğer arkadaşlarını itelemek” ve “sürekli arkadaşlarını şikâyet etmek”, en az karşılaşılan istenmeyen davranış ise “hırsızlık yapma” olarak belirlenmiştir. Bunun yanında aynı ölçeği kullanan Tolunay (2008), yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşmış ve en sık görülen istenmeyen davranışların “sınıfta söz almadan konuşmak, sınıfa gürültüyle girip çıkmak ve arkadaşlarını şikâyet etmek” olduğunun belirtmiştir. Alanyazın incelendiğinde sınıfta görülen istenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili yapılan araştırmalardan; Keskin (2002), Karakaş (2005), Kutlu (2006), Gökdoğan (2007), Keskin (2009), Elban (2009), Özer, Bozkurt ve Tuncay (2014), Sadık ve Aslan (2015) yaptıkları çalışmalarda, en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları “sınıfta söz almadan konuşmak ve sürekli arkadaşlarını şikâyet etmek” olarak belirtilmiştir. Bu çalışmalar da araştırma bulgularını destekler niteliktedir. En yüksek karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışının “sınıfta söz almadan konuşma” olmasının nedenleri öğretmenlerin sınıf yönetimindeki yetersizlikleri olabileceği gibi sınıf kurallarının öğrenciler tarafından benimsenmemiş olması, dolayısıyla ders yılı başında sınıf kurallarının öğretmen ve öğrenciler tarafından ortak hazırlanmaması olabilir. Etkili bir sınıf yönetimi için sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte öğretim yılının başında belirlenmesi gerekir. Aksi halde öğrencilerin kendilerinin katılımı olmayan kurallara

uymaları da beklenmemelidir (Sarıtaş, 2001). Ayrıca ilköğretim çağına yeni ulaşmış öğrenciler doğru davranışın bilmelerine rağmen unutarak davranışı tekrarlayabilirler. Balay ve Sağlam (2008), öğrencilerin en çok izinsiz konuşma, arkadaşının sözünü kesme ve izinsiz ayağa kalkıp dolaşmak davranışlarının olduğu sonucuna ulaşarak bunun nedenini de öğrencilerin gelişim özellikleri itibarıyla sınıf kurallarını henüz benimseyememiş olmaları ve çocukların kuralları ve doğru davranışı bilseler dahi çok çabuk unutup istenmeyen davranışı tekrarlayabildikleri şeklinde belirtmiştir. Sürekli arkadaşını şikâyet etme davranışının nedeni de öğretmenin ya da arkadaşının ilgisini çekmek olabileceği gibi aile de aşırı ilgi gören bir öğrencinin sınıfta da bu ilgiyi görmek istemesi olabilir. Sınıf yönetimi ve öğrenci gelişimi bakımından olumlu bir durum ise; öğretmenlerin “azarlama tepkisini” çok az göstermeleridir.

Yüksel (2005), yaptığı çalışmada sınıf içerisinde en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışı olarak “Bir yerde uzun süreli oturamamak” ve “Derste sıraların arasında dolaşmak ve verilen ödevleri eksik yapmak ya da hiç yapmamak” olarak belirtmiştir. Bunun yanında Keleş (2010), yaptığı çalışmada en sık karşılaşılan istenmeyen davranışların “ders sırasında arkadaşlarıyla konuşma, kısa süreli dalgınlıklar ve gereğinden fazla sosyal konuşma” olarak belirtmiştir. Danaoğlu (2009), yaptığı çalışmada öğrencilerin “birbirleriyle konuşmak, söz hakkı almadan konuşmak ve dersin akışını bilerek bozmak” gibi istenmeyen davranışlar sergilediğini belirtmiştir. Bunlara benzer şekilde diğer çalışmalarda farklı bulguların ortaya çıkması; istenmeyen öğrenci davranışların farklılık göstermesi, içinde bulunulan çevrenin, aile yapılarının farklı olması, öğrencilerin bireysel farklılıkları, öğretmenlerin sınıf yönetim biçimlerindeki farklılıklardan da kaynaklanabilir. Özer (2009) yapmış olduğu çalışmada, istenmeyen davranışların nedenleri olarak; aile, çocuğun okul dışındaki arkadaş çevresi, kalabalık sınıflar ve çocuğun gelişim özellikleri şeklinde sıralayarak çalışma bulgularına paralellik göstermiştir. Geçtan’a göre (1982) ilkököl çocuklarının gelişim dönemi özelliklerine göre belirli bir yerde oturmaları, izin alarak konuşmaları, dikkatlerini yapılan etkinliklere yoğunlaştırmaları ve birlikte hareket etmeleri çok zordur.

Araştırmanın ikinci alt problemi; “Sınıf öğretmenlerinin sınıf içerisinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başetmekte kullandıkları yöntemler nelerdir?” şeklinde tanımlanmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde, öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla başetmekte en sık kullandıkları yöntemler “sözle uyarma”, “ailesi ile görüşme”, “öğrenciye ders dışında konuşma” ve “sınıf kurallarını hatırlatma” olarak belirlenmiştir. Akar, Erden, Tor ve Şahin (2010), Karakaş (2005), Yüksel (2005),

Kutlu (2006), Kuzu (2007), Yılmaz (2008), Kılıç ve Özmen (2009), ve Danaoğlu (2009), yapmış oldukları çalışmalarda da istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemek için en çok sözlü uyarma ve öğrenciyle özel olarak konuşmayı tercih ettiklerini belirtmeleri araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Alanyazında benzer sonuçlara ulaşılan çalışmalar mevcuttur (Tolunay, 2008; Uğurlu ve diğ., 2014; Çetin, 2013). Buradan hareketle öğretmenlerin çoğunlukla sözel yöntemleri kullandıkları, bunun nedeninin de bir an önce istenmeyen davranışı durdurmaya odaklanmaları olabileceği söylenebilir. Sözel yöntemler etkili birer yöntem olmalarına karşın diğer öğrencilerin dikkatini ve derse olan motivasyonlarını etkileyebilecek nitelikte olması yönüyle çok dikkatli kullanılması gereken yöntemlerdir. Öğrenciyle ders dışında konuşma, Keskin'in (2009) de belirttiği gibi öğrenciyle açık iletişime geçerek sorunun nedenlerinin iyice anlaşılıp problemin çözümünün sağlanması açısından önemlidir. Ayrıca problemin çözümünün sadece öğretmen ve öğrenci tarafından çözülemeyeceği durumların ortaya çıkarılması açısından da önemli bir yöntemdir. Araştırma bulgularına paralel olarak, Şentürk ve diğerleri (2006) yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin en çok "kuralları hatırlatma" tepkisini gösterdiğini belirtmiştir. Sayın'ın (2001) yapmış olduğu çalışmada da 1. sınıf öğretmenlerinin diğer öğretmenlere göre önleyici disiplin yöntemini (Olumlu davranışta bulunan öğrenciyi örnek gösterme, öğrenciye sınıf kurallarını hatırlatma ve dersin konusuyla ilgili sorular sorarak öğrencinin dikkatini derse çekme) daha fazla kullandıkları belirtilmiştir. Öğretmenler istenmeyen davranışlara karşı daha çok geleneksel anlayışla örtüşen; sözlü uyarılarda bulunma, dersten sonra öğrenci ile konuşma ve kuralları hatırlatma gibi başat yöntemlerini sıklıkla kullanmışlardır. Sınıf yönetimi açısından günümüz koşullarında öğretmenlerin geleneksel anlayışı kullanıyor olmaları çok da uygun değildir. Çünkü geleneksel sınıf yönetiminde sınıf kurallarının belirleyicisi ve uygulayıcısı öğretmen olup ödül-ceza vardır ve sınıf içi kurallar oldukça katı ve tek yönlüdür, (Aydın, 2012). Sınıf öğretmenleri özellikle toplumsal beklentilere ters düşen davranışlarla karşılaştıklarında (yalan söylemek, hırsızlık yapmak ve arkadaşlarının çantalarını kurcalamak vb.) dersten sonra konuşmayı istenmeyen öğrenci davranışlarını azaltmadaki etkili metotlardan saymaktadır (Özer, Bozkurt ve Tuncay, 2014). İsteddiği şeylerden mahrum bırakma az rastlanan yöntemlerdendir. Ödevini yapmadan okula gelen bir öğrenci teneffüslere çıkarılmayıp ödevleri yaptırılabilir, bu yöntem öğrencinin öğretmene sevgisinin azalmasına yol açabilir. Teneffüse çıkarmama yöntemi öğrenciyi dersten ve öğretmenden soğutabilir. Unutulmamalıdır ki ilköğretim 1. kademedeki bir öğrencinin devamlı derste tutulması, istenmeyen davranışı azaltmaz, artırır (Tolunay, 2008). Bunların yanında öğretmenlerin en az başvurdukları yöntemler ise

“tüm sınıfı cezalandırma”, “fiziksel ceza verme”, “sınıftan dışarı atma” ve “not ile cezalandırma” olarak belirlenmiştir. Buradan hareketle öğretmenlerin fiziksel cezaya başvurmamaları olumlu bir davranış olup, davranışın yanlış olduğunu değil de öğrencilerin kendisinin hatalı olduğunu düşünmeye sevk edebilecek ve haksız uygulamaya yol açabilecek tüm sınıfı cezalandırma davranışına yer verilmemesi güzel bir durumdur. Kazu da (2007) yapmış olduğu çalışmada olumsuz davranıştan dolayı tüm sınıfı cezalandırma davranışını “çok az” ve disiplin sorunlarında aile ile görüşmeyi de “fazla” derecede bulmasını araştırmasının olumlu görülebilecek sonuçları olarak belirtmiştir. Benzer şekilde, Keskin de (2009) yaptığı çalışmada öğrencilerin tepkisine ve başarılarının düşmesine neden olabilecek not ile cezalandırma ve tüm sınıfı cezalandırma yöntemlerini en az kullandıkları sonucuna ulaşması araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Bunun yanında öğrencinin eğitim hakkını elinden alan ve arkadaşları önünde rencide olmasına hatta duygusal yönden çöküntü yaşamasına sebep olabilecek sınıftan dışarı atma davranışının çok düşük görülmesi eğitim sürecine yön veren ilkelere “bilimsellik” ilkesine uygun bir durumdur. Çünkü olumsuz olgu ve olaylar karşısında öğrencinin duygusal açıdan okula, öğretmenine ve derse karşı olumsuz tutumlar geliştirmesine neden olduğu ileri sürülmektedir (Yapıcı ve Fidan, 2006). Uygulaması zor, katı, kaba, kişiliği zedeleyen, tehdit ve şiddet içeren, onur ve cesaret kırıcı, hoşgörüden yoksun, aşağılayıcı, küçük düşürücü ve yansımaları öğrenciye, öğretmene, sınıf ve eşyalara, okul ve topluma zararlı olabilecek uygulamalardan kesinlikle uzak durulmalı, öğrenme zamanından fazla süre almayacak stratejiler kullanılmalıdır (Yılmaz 2008).

Alanyazın incelendiğinde Beşdok (2007), Konti (2011), Konur ve Konur (2014) tarafından yapılan çalışmalarda en çok; göz teması kurma, yanına yaklaşma, sessizce uyarma gibi sözel olmayan yöntemler kullanıldığı sonucuna ulaşılması araştırma bulgularıyla paralellik göstermemektedir. Bunun nedeni sınıfta diğer öğrencilerin dikkatini dağıtmamak ve istenmeyen davranışın kendiliğinden sönmesini sağlamak olabilir (Tertemiz, 2001). Yine Sipahioğlu (2008) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin en çok göz teması kurma, doğru davranışlar üzerinde durma ve yaptığı davranışın sonuçlarını hatırlatma tepkilerini çoğunlukla kullandığı sonucuna ulaşmış ve bunu içinde sene başında öğrencilere hangi davranışların istenen, hangilerinin istenmeyen davranış olduğunu açıkça belirtilmesi ve istenmeyen davranışlar meydana gelince öğrencilerin ne tür yaptırımlarla karşılaşacağını açıkça belirtilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Şahin ve Arslan (2014) yaptıkları çalışmada da öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında sözel olmayan davranışları öncelikle kullanmalarının, öğrencilerle aralarındaki sevgi ve

saygıyı göstermek adına önemli olduğunu, daha sonra sorumluluk verme ve rehberlik etme stratejilerini kullanmalarının da derse motive olmalarında olumlu etki yarattığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin öğrencilerle bireysel sözleşme yapma, rehber öğretmenle görüşme gibi stratejilere daha az başvurdukları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olmalarının, geleneksel disiplin yaklaşımına daha yatkın olmaları yönünden etkisi bulunduğu söylenebilir.

Araştırmaya ilişkin bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin, yanına yaklaşma, dokunma, sessizce uyarma, göz teması kurma, görmezden gelme gibi sözel tepkilere; kuralları hatırlatma, sesli uyarma, soru sorma gibi sözlü tepkilere göre daha az başvurdukları görülmektedir. Davranış yönetiminde, öğrencilerin istenmeyen davranışlarının düzeltilmesinde öğretmenlerin kendilerinin veya diğer öğrencilerin model olması, etkili olabilir. İstenilen davranışı model olarak gösterme, öğrencinin istendik davranışı daha hızlı kavrayıp göstermesine, dolayısıyla davranışın kalıcılığının sağlanmasında yardımcı olabilir. Ancak, öğretmenlerin, davranış yönetiminde model olma özelliklerinin, istenilen davranışı gösterme tepkisini çok sık göstermemelerinden de anlaşılacağı gibi sınırlı kaldığı ileri sürülebilir (Şentürk vd., 2006). Dersin islenişinde değişiklik yapma, ders akışını engelleyici davranışların önlenmesinde kullanılması gereken bir yöntemdir. Sınıftaki sorunları, çoğunlukla etkinliklere katılmayan öğrenciler yaratır ve diğer öğrencileri de bu etkinliklerden uzaklaştırabilirler. İlginin azaldığı bir anda dersin islenişinde değişiklik yapmak veya ara vermek yararlı olabilir. Ders ilginçliğini kaybedince istenmeyen davranışlar ortaya çıkmaya başlayabilir (Başar, 2006). Disiplinin amacı; istenmeyen davranışların tekrarlanmasını önlemektir. Bunu sağlayabilmek için, öğrencilerin kendi davranışlarının farkında olup onu değerlendirmelerinin sağlanması gerekir. Davranışlarının neden uygun olmadığını anlayan öğrencilerin istendik şekilde davranmalarını destekleyici ortamların da öğretmen tarafından hazırlanması gerektirir (Tertemiz, 2012). Bu açıdan sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte belirlenmesi, davranışın nedenini araştırma, davranış değiştirme planı oluşturma uygun olacaktır. Süreç içerisinde öğrencilerdeki olumlu değişimleri fark ederek onaylama, öğrencinin ailesi ile işbirliği yapma, onlara destek olma ve en önemlisi öğrencilere sevgiyle yaklaşma daha etkili olabilen stratejilerdir (Habacı, Tanrıku, Atıcı, Ürker ve Adıgüzelli, 2013).

Araştırmanın üçüncü alt problemi; “Sınıf içerisinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarıyla öğretmenlerin karşılaşma sıklığı öğretmenlerin cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, mezun olunan okul, sınıftaki öğrenci sayısı, buldukları sınıfın sosyo ekonomik durumu ve buldukları yerleşim yerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?”

şeklinde tanımlanmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde, öğretmenlerin yaşları ve buldukları okulun sosyo ekonomik durumları ile istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklıkları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu çalışmada 46-55 yaş grubundaki öğretmenlerin sınıflarında öğrencilerin özellikle arkadaşlarının dikkatini dağıtıcı ses ve gürültü yapmak, ilgisiz davranışlarda bulunarak komiklik yapmaya çalışmak, arkadaşlarının ve sınıfın eşyalarına zarar vermek, arkadaşlarının eşyalarını izinsiz kullanmak, sürekli arkadaşlarını şikâyet etmek, sürekli tuvalet izni istemek vb davranışları 36-45 yaş arası öğretmenlerin sınıflarına göre daha az gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, Karakaş da (2005) yapmış olduğu çalışmada benzer şekilde arkadaşlarını şikâyet etme davranışıyla öğretmenlerin yaşları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmış ancak; daha yaşlı öğretmenlerin sınıflarında istenmeyen davranışların daha fazla görüldüğünü, bunun nedeninin ise bu yaş gurubu öğretmenlerin daha sabırlı ve anlayışlı davranmalarının öğrencilerce kötüye kullanılması olabileceğini belirtmiştir. Bu yönüyle araştırma sonuçları farklılık göstermektedir. Balay ve Sağlam (2008) ise; yaptıkları çalışmada istenmeyen öğrenci davranışlarının gözlenme sıklıklarıyla öğretmenlerin yaşları arasında anlamlı farklılık olmamasına karşın 21 yıl ve üzeri öğretmenlerin okulu ve öğrenciyi daha iyi tanımaya bağlı olarak öğrenci davranışlarına daha iyimser bakarak daha az istenmeyen davranışla karşılaştıklarını belirtmiştir. Diğer yandan öğretmenlerin mezun oldukları okul açısından anlamlı bir fark bulunmuş olup, bunu da lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin gelişim ve öğrenme psikolojisinin ilkelerini dikkate alarak öğrenci davranışlarını geniş bir perspektiften ele almalarına bağlamaktadır (Balay ve Sağlam, 2008). Keleş de (2010) benzer şekilde meslekte daha uzun yıllar çalışmanın mesleki deneyim açısından önemli olduğunu ve mesleki deneyim arttıkça istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklıklarının azaldığını belirtmiştir. Şenay da (2011) yapmış olduğu çalışmada 31-40 yaş arasındaki öğretmenlerin öğrencileri ile 51 yaş üstü öğretmenlerin öğrencileri karşılaştırıldığında; 31-40 yaş arası öğretmenlerin sınıflarında daha çok istenmeyen öğrenci davranışları gözlemlendiğini, dolayısıyla bu öğretmenlerin önleme yöntemleri konusunda daha çok çaba sarf ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu durumun nedeni olarak da, genç öğretmenlerin belirli bir yaş olgunluğuna sahip öğretmenlerden daha yumuşak tavırlar sergiledikleri, öğrencilerinde bu durumu olumsuz yönde kullandıkları yönünde belirtmiştir. Ekici de (2014) yaptığı çalışma sonucunda genç öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla daha çok karşılaştığı ve tecrübeli öğretmenlerin zaman içinde belli bir sınıf yönetim yaklaşımı belirleyerek aktif bir şekilde kullandıklarını ve böylece sınıf yönetiminde daha etkili olduklarını belirtmiştir.

Araştırmada cinsiyet değişkenine göre istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklığı açısından anlamlı bir fark bulunmaması Yüksel (2005), Bulut (2008), Balay ve Sağlam (2008), Ekici (2014) ile paralellik göstermekte ancak Keleş (2010), Özer (2009), Özgan ve diğ. (2011) Şenay (2011) ile örtüşmemektedir. Bu farkın erkek ve kadın öğretmenler arasındaki mezun oldukları okul değişkeninden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Özer (2009), izin almadan konuşmak davranışıyla kadın öğretmenlerin daha sık karşılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Şenay (2011) öğrencilerin, erkek öğretmenleri daha korkutucu profil olarak görmesi yönüyle daha az istenmeyen davranış sergiledikleri ve anne kavramının çocuklar üzerinde olumlu etki yaratmasıyla bayan öğretmenlerin daha yumuşak mizaçlı olmalarından kaynaklandığını belirtmiştir. Bunun yanında aynı ölçeği kullanan Tolunay (2008), yaptığı araştırmada istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığı açısından çeşitli değişkenlerce herhangi bir anlamlı fark bulamamıştır. Bu yönüyle bu araştırmadan ayrılmasının nedeni olarak; içerisinde bulunan çevre faktörlerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırma bulguları incelendiğinde sosyo- ekonomik durumu daha düşük olan sınıflarda öğretmenlerin özellikle; dersi dinlememek (dalıp gitmek, ders dışı şeylerle ilgilenmek), öğrencilerin dikkatini dağıtıcı ses ve gürültü yapmak, arkadaşlarını sürekli şikâyet etmek, temizlik ve görgü kurallarına uymamak, arkadaşlarının eşyalarını izinsiz kullanmak davranışları daha çok görüldüğü belirlenmiştir. Karakaş (2005) yapmış olduğu çalışmada sosyo-ekonomik durumuna göre daha alt düzeyde bulunan okullardaki öğrencilerin kurallara uymada isteksiz davrandıklarını ifade etmiştir. Bununla birlikte çevre koşullarının yetersizliği, aile ve okulun ekonomik ve alt yapı yetersizlikleri, çocukların sosyal, sanatsal ve teknolojik açıdan yeterli bir ortama katılmasına engel teşkil etmekte ve bu olumsuzluğu ortadan kaldırmak isteyen öğrencide asosyal ve kural tanımaz bir kişilik oluşmasına neden olmaktadır diye belirtmiştir. Bunun yanında, Yüksel'in (2005) yaptığı çalışmada; alt düzey sosyo-ekonomik çevrede bulunan sınıflardaki öğrencilerin verilen görevi yapmama ya da konuya dikkatini toplayamama davranışlarını daha sık tekrarladıklarını belirtmesi bu çalışmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi; "Sınıf içerisinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı öğretmenlerin kullandıkları başatma yöntemleriyle öğretmenlerin cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, mezun olunan okul, sınıftaki öğrenci sayısı, buldukları sınıfın sosyo-ekonomik durumu ve buldukları yerleşim yerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" şeklinde tanımlanmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde öğretmenlerin cinsiyetleri ile istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı

kullandıkları başetme yöntemleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kadın ve erkek öğretmenlerin her ikisinin de öncelikli olarak sözel uyarılarda bulunmasına karşın; kadın öğretmenlerin sınıf kurallarını erkek öğretmenlere göre daha önce hatırlattıkları, erkek öğretmenlerin ise öğrenciyle ders dışında konuşmayı daha önce tercih ettikleri görülmektedir. Erkek öğretmenler göz teması kurmayı ve azarlamayı daha çok tercih ederken kadın öğretmenler özür diletirmeyi ve rehberlik servisiyle görüşmeyi daha üst sıralarda tercih etmektedirler. Kadın öğretmenler sevdiği şeylerden mahrum bırakma ve teneffüse çıkarmama yöntemlerini öncelikli kullanırken erkek öğretmenler yerini değiştirme ve okul yönetimiyle konuşma yöntemlerini tercih etmektedirler. Aynı ölçeği kullanan Tolunay'ın (2008) yaptığı araştırmada benzer cinsiyet değişkenine göre başetme yöntemlerinin farklılaştığını; kadın öğretmenlerin daha çok rehberlik servisi ile görüşme, özür diletirme, dersin işlenişinde değişiklik yapma yöntemlerini kullandığı, erkek öğretmenlerin ise göz teması ile uyarma, azarlama, okul yönetimiyle görüşme yöntemlerini kullandıklarını belirtmesi araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Ancak mesleki kıdem, ve buldukları sınıfın sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılık göstermesi araştırma bulguları ile örtüşmemektedir. Öğretmenlerin mesleki kıdeme göre öğretmenliğin ilk yıllarında sorumluluk verme ve ders dışında konuşma yöntemlerini daha sık kullanırken, ilerleyen yıllarda rehberlik servisi ile görüşme ve ailesiyle görüşme yöntemlerini daha sık kullandıklarını belirtmiş, bununla birlikte alt sosyo-ekonomik düzeydeki sınıflarda sözel uyarılara daha sık başvurulduğunu da vurgulamıştır. Yine Erol (2006) yaptığı çalışmada cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunduğunu ve kadın öğretmenlerin daha olumlu olduklarını, öğrenciyi yargılayıcı değil de daha hassas tepkiler verdiklerini belirtmiştir.

Beşdok (2007) ise cinsiyet değişkenine göre başetme yöntemleri kullanma sıklığının değiştiğini ve “davranışı görmezden gelme”, “doğru davranışı ve olumlu sonucu belirtme”, “aile ile görüşme”, “rehberlik servisi ile görüşme” yöntemlerini bayan öğretmenlerin daha çok kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Alanyazın incelendiğinde bu araştırmanın bulgularını destekleyen çalışmalar olduğu görülmektedir. Balay ve Sağlam (2008), mezun olunan okul değişkenine göre istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başetme yöntemlerinde herhangi bir farklılık gözlenmediğini belirtmiştir. Buna karşın, genç öğretmenlerin yaşlı öğretmenlere göre daha fazla tepki verme eğiliminde olduğu, görmezden gelirlirse zayıf öğretmen olarak tanınacakları endişesiyle hareket ettiklerini belirtmesi araştırma bulgularını desteklememektedir (Smith ve Laslett 1996, akt. Balay ve Sağlam 2008). Keskin'in (2009) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin cinsiyet

değişkenine göre başetmede kullandıkları yöntemler arasında anlamlı bir fark olmasına karşın meslekteki kıdemlerine göre başetme yöntemlerinin değiştiği sonucuna ulaşması araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir. Bu durumu deneyimin hayatın her alanında olduğu gibi sınıf yönetiminde etkili olmasına öğrencilerin analizinde ve etkili baş etme yöntemleri seçiminde aktif rol oynadığını belirterek açıklamıştır. Bunun yanında Çoban da (2015) yapmış olduğu araştırmada cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin kullandıkları başetme yöntemlerinin anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiğini, kadın öğretmenlerin sertçe uyarma ve fiziksel cezaya daha çok başvurdukları sonucuna ulaşması bu araştırma bulgularını destekler niteliktedir ancak mezun olunan okula göre farklı tepkilerin verilmesi araştırma bulgularından ayrılmaktadır. Yine Özer (2009) ve Sipahioğlu'nun (2008) yaptıkları araştırmalarda cinsiyete göre öğretmenlerin kullandıkları başetme yöntemleri arasında farklılık olmaması ve mezun olunan okul değişkenine göre anlamlı farklılık olması bu araştırmanın bulgularını desteklememektedir. Bununla birlikte Karakaş (2005) de yaptığı araştırmada öğretmenlerin sosyo ekonomik durumu düşük olan sınıflarda sözel tepkilerin, sosyo ekonomik düzeyi yüksek olan sınıflarda sözel olmayan tepkilerin verildiğini belirtmiş olması araştırma bulgularını desteklememektedir. Bunun içinde bulunan sosyal çevrenin etkisi ile ilgili olduğu ve öğretmen tepkilerinin çeşitli çevrelerde görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının farklılık göstermesinden dolayı kullandıkları başetme yöntemlerinin de istemli ya da istemsiz olarak o çevrenin özelliklerine göre farklılaşmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

5.2 Öneriler

Araştırma bulgularına dayanarak istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla daha az karşılaşması için; öğrencilerin içinde bulunduğu sosyal gelişim döneminin özelliklerini iyi bilmeleri, onların ihtiyaçlarını anlamaları ve buna uygun sınıf ortamı yaratmaları gerektiği söylenebilir.

2. İstenmeyen öğrenci davranışlarının oluşmasını önlemek için, öğretmenler istenilen öğrenci davranışlarını uygun bir tarzda takdir edebilir ve istenilen davranışların yapılması için de onları teşvik ederek istenmeyen davranışları azaltabilirler. Dersin görselleştirilmesi, somut hale getirilmesi bu yaş grubunun dersi daha iyi anlamasına ve kavramasına yardımcı olup derse olan ilgisini arttıracığından istenmeyen davranışların azalmasına yardımcı olabilir.

3. İstenmeyen öğrenci davranışları meydana geldikten sonra onu düzeltmek için uğraşmaktansa, davranışın oluşmasını engellemek daha kolay olacağından; öğretmenler önleyici disiplin yöntemlerini kullanabilirler.

4. Sınıf kurallarının öğrencilerin kişisel özellikleri göz önünde bulundurularak dönem başında öğrencilerle birlikte oluşturulması, anlaşılır, kolay uygulanabilir olması, öğrencinin kendisinden beklenen davranışların farkında olmasını sağlayabilir. **Ayrıca sınıf kurallarının zaman içerisinde öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda yenilenmesi ve geliştirilmesi sağlanmalıdır.**

5. Öğretmenlerin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını; sınıfta söz almadan konuşmak, sınıfa gürültüyle girip çıkmak ve arkadaşlarını şikâyet etmek davranışları oluşturmuştur. Öğrencilerin içinde bulunduğu gelişim özellikleri değerlendirilerek istenmeyen davranış görmezden gelme yöntemi daha sık kullanılabilir; böylelikle davranışlar pekiştirilmeden sönebilir.

6. Sınıf içerisinde çeşitli istenmeyen öğrenci davranışları görülmektedir. Bu davranışlardan bazılarının etkileri de kısa süreli olur. Öğrenci derste ayağa kalkabilir, yanındakine bir şey söyleyebilir, dışarıyı izleyebilir veya hayal kurabilir. Azarlamanın ve cezanın öğrenciyi olumsuz etkileyebileceği göz önünde bulundurularak, öğretmenler istenmeyen davranışlara çok ileri düzeyde tepkiler vermekten kaçınmalıdır.

7. İstenmeyen davranışlar karşısında öğretmenler en çok sözel uyarıda bulunmayı tercih etmişlerdir. Kısa vadeli sözel uyarılar yerine davranışın altında yatan nedenleri araştırma yoluna gidilmelidir. Öğrenci ile öğretmen arasındaki sevgi, saygı gibi duygusal ilişkinin bozulmaması için öğrenci uyarılırken çok dikkat edilmeli, öğrencinin kendisinin değil, istenmeyen davranışının eleştirildiği öğretmen tarafından belirtilmelidir.

8. Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını azaltmak için, rehberlik servisinden daha fazla yararlanılmalıdır. Ailenin görevleri arasında çocuğun davranışlarına yön vermek, kurallara uyumunu sağlamak ve rehberlik etmek de yer almaktadır. Öğretmenlerin öğrencilerin aileleriyle iletişime geçmesi, onları düzenli olarak bilgilendirmesi, sınıf içerisinde görülen istenmeyen öğrenci davranışlarını azaltabilir.

9. 46-55 yaş arası öğretmenlerin meslekteki deneyimlerinin artması, okul ve çevreyi daha iyi tanımaları ve uygun sınıf yönetimi modelini tercih etmeleri neticesinde istenmeyen davranışlarla daha az karşılaştıkları görülmektedir. Genç öğretmenlere okul ve bulunduğu çevreyle ilgili oryantasyon çalışmalarının yapılması, onların okullarına aidiyet duygusuyla bağlanmaları ve meslekleriyle ilgili doyuma ulaşabilecekleri ortamların

sağlanması; okulu sahiplenmelerine, çevre ve öğrenci yapısını daha iyi bilerek uygun sınıf yönetimi yaklaşımı oluşturabilmelerine olanak sağlayacaktır.

10. Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmen adaylarına uygulama eğitimleri daha fazla verilerek genç öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklıklarının azaltılması sağlanabilir.

11. Milli Eğitim Bakanlığı olarak, belirli dönemlerde öğretmenlerin öğrenciyi tanıma, öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma, öğretmen-veli işbirliğinin sağlanması, önleyici disiplin stratejileri konularında düzenli hizmet içi eğitimler almaları sağlanabilir.

12. Bu çalışma farklı sınıf düzeylerinde ve farklı okul çevrelerinde de yapılarak istenmeyen davranışların farklılık gösterip göstermediği ve hangi başatme yönteminin daha etkili olduğuna yönelik çalışmalarla bu konuda daha fazla faydalı bulgulara ulaşılabilir.

KAYNAKLAR

- Ağaoğlu, E. (2003). Sınıf Yönetimi İle İlgili Genel Olgular. İçinde Z. Kaya (Ed.), Sınıf Yönetimi (5-16). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akar, İ. (2000). Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Etmenler. İçinde Z. Kaya (Ed.), Sınıf Yönetimi (28-35). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aksu, Ü. (1999). Sınıf Öğretmenlerinin Disiplin Problemlerine Yönelik Sınıf Yönetimi Yöntemleri İle Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki İlişki (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Alkan, H. B. (2007). İlköğretim öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri ve okulda şiddet (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Atıcı, M. (2001). Yüksek ve Düşük Yetkinlik Düzeyine Sahip Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Stratejileri. Kurum ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 28, 483-490. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr> sayfasından elde edilmiştir.
- Aydın, A. (1998). Sınıf Yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydın, A. (2000). Sınıf Yönetimi (3. Baskı). Alfa Yayınevi. Bursa
- Aydın, B. (2004). Disiplin Sorunları ve Çözüm Yöntemleri Konusunda Öğretmenlerin Görüşleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 39, 326-337. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr> sayfasından elde edilmiştir.
- Aydın, A. (2006). Sınıf Yönetimi (6. Baskı). Ankara: Tek Ağaç Eylül Kitap Yayın Dağıtım.
- Aydın, A. (2012). Sınıf Yönetimi (15. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Aytekin, H. (2003). Çağdas Sınıf Yönetimi Yaklaşımında İdeal Öğretmen Modeli. İçinde L. Küçükahmet (Ed.), Sınıf Yönetimi (75-82). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Balay, R. ve Sağlam, M. (2008). Sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin öğretmen görüşleri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5, 1-24.
- Baloğlu, N. (2001). Etkili Sınıf Yönetimi (1. Baskı). Ankara: Baran Ofset.
- Başar, H. (1999). Sınıf Yönetimi (10. Baskı). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Başar, H. (2003). Sınıf Yönetimi (10. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Başar, H. (2006). Sınıf Yönetimi (13. Baskı) İstanbul: Anı Yayıncılık.

- Beşdok, D. (2007). Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleyebilme Yeterliliklerinin İncelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Bulut, M. (2008). İlköğretim Okullarında İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Sınıf Öğretmenlerinin Performansına Etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Celep, C. (2002), Sınıf Yönetimi Ve Disiplini (2. Baskı). Ankara: AnıYayıncılık.
- Celep, C. (2008), Sınıf Yönetiminde Kuram ve Uygulama (4. Baskı). Ankara, Pegem A Akademi Yayınları.
- Civelek, K. (2001) İlköğretimde Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçi Disiplini Sağlamakta Kullandıkları Yöntemler (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Cüceloğlu, D. (2001). Savaşçı (15. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Çelik, V. (2002). Sınıf Yönetimi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çelik, V. (2003). Sınıf Yönetimi (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çelik, V. (2005). Sınıf Yönetimi (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Çetin, B. (2013). Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla İlgili Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (Kefad), 14(1), 255-269.
- Çoban, A. (2015). Sınıf Ortamında İstenmeyen Davranışlara İlişkin Öğretmenlerin Gösterdikleri Tepkiler. Eğitim ve Bilim Dergisi, 180, 89-102. <http://egitimvebilim.ted.org.tr> sayfasından elde edilmiştir.
- Danaoğlu, G. (2009). Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin İlköğretim 5. Sınıflarda Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar ve Bu Davranışlarla Baş Etme Stratejileri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Demir, Y. (2003). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaşılan Problem Davranışlara Karşı Basetme Stratejileri, Çukurova Üniversitesi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Durukan, H. ve Öztürk, H.İ. (2005). Sınıf Yönetimi. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Ekici, R. Ve Ekici, A (2014). Sınıf Yönetiminde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının İlkokul Ve Ortaokullarda Karşılaştırmalı İncelenmesi. Ekev Akademi Dergisi, 59, 107-118.
- Ekici, G. (2002). Öğretim Yönetimi. İçinde E. Karip (Ed.), Sınıf Yönetimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Elban, L. (2009). İlköğretimdeki Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma ve Çözüm Bulma Durumlarının İncelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Erden, M. (2005). Sınıf yönetimi, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Erden, M. (2008). Sınıf yönetimi, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erol, Z. (2006). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. Yüksek Lisans (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Evertson, C. M. & Emmer, E. T. (2012). Classroom Management For Elementary School Teachers (9. Baskı.). (A. Aypay, Cev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. (1997)
- Geçtan, E. (1982). Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar, Ankara: Maya Matbaacılık.
- Girmen, P., Anılan, H., Şentürk, İ. ve Öztürk, A. (2006). Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Gösterdikleri Tepkiler. Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15, 235-244.
- Gözütok, F. D (2000). Öğretmenliği Geliştiriyorum, Ankara: Siyasal Yayıncılık.
- Gündoğdu, H. (2007). İlköğretim Okullarındaki Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Güneş, F. (2007). Yapılandırmacı Yaklaşımla Sınıf Yönetimi, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Gürsoy, H. (2001). Eğitimde Sınıf Yönetimi. Milli Eğitim Bakanlığı Adana Rehberlik Ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü, <http://www.zgefdergi.com> sayfasından elde edilmiştir.
- Habacı, İ., Tanrıkulu, F.Z., Atıcı, R., Ürker, A. ve Adıgüzelli, F. (2013). Sınıf İçi Disiplin Kurallarının Benimsetilmesinde Öğretmen Rollerini. Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 8/8, 1639-1665.
- İlgar, L. (2000). Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- İlgar, L. (2005). Eğitim Yönetimi Okul yönetimi Sınıf Yönetimi. İstanbul: Beta Yayınları
- Johansen, A., Little, S. G. & Akın, L. A. (2011). An Examination of New Zealand Teachers' Attributions and Perceptions of Behavior, Classroom Management, and The Level of Formal Teacher Training Received in Behavior Management. Kairaranga, 12 (2), 3-12. <http://scholar.google.com.tr> adresinden elde edilmiştir.

- Kahraman, C. (2006). Sınıf İçi İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Kapucuoğlu, T. A. (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlara Karşı Kullandıkları Baş Etme Yöntemleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Karakaş, N. B. (2005). İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinde Gözlenen İstenmeyen Davranışlar ve Öğretmenlerin Bunlarla Başa Çıkma Yöntemleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, Z. (2002). Sınıf Yönetimi, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kayıs, A. (2010). Güvenilirlik Analizi. İçinde Ş. Kalaycı (Ed.). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri (404-425). Ankara: Asil Yayıncılık.
- Kazu, H. (2007). Öğretmenlerin Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi Ve Değiştirilmesine Yönelik Stratejileri Uygulama Durumları. Milli Eğitim Dergisi, 175, 57-65.
- Keleş, Z. (2010). İlköğretim Okulları Birinci Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Bu Davranışlarla Baş Etme Yöntemleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Keskin, M. A. (2002). Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Baş Etme Yolları (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Keskin, R. (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul
- Kılıçoğlu, C. (2015). Sınıf İçerisinde İstenmeyen Davranışlara Karşı Öğretmenlerin Başedebilme Yöntem Ve Teknikleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Toros Üniversitesi, Mersin
- Konti, F. (2011). Teachers and students perceptions towards teachers classroom management applications in primary schools. Procedia Social and Behavioral Sciences, 15, 4093–4097.
- Konur, B., Konur, B. (2014). Sınıf Ortamında İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Öğretmen Stratejileri. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(8), 219-232
- Korkmaz, İsa. (2003) İstenmeyen Davranışların Önlenmesi. İçinde Z.Kaya (Ed.), Sınıf Yönetimi(56-64). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Korkmaz, İsa. (2004) İstenmeyen Davranışların Önlenmesi. İçinde Z.Kaya (Ed.), Sınıf Yönetimi (63-72). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kutlu, E. (2006). Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Sınıf Yönetiminde Davranış Düzenleme Sürecinin Değerlendirilmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri
- Küçükahmet, L. (2003). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme (14. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lewis, R., & Lovegrove, M. N. (1987). What students think of teachers' classroom control techniques: Results from four studies. In: J. Hastings and J. Schwieso (Eds.), *New Directions in Educational Psychology*, 2, 93-113. <http://scholar.google.com.tr> adresinden elde edilmiştir.
- Mursal, E. (2005). İlköğretim 1. Kademe 5. Sınıf Öğrencilerinin Sınıf İçerisinde İstenmeyen Davranışlar Göstermesine Neden Olan Öğretmen Davranışlarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- O'neil, S. & Stephenson, J. (2013). One year on: first-year primary teachers' perceptions of preparedness to manege misbehaviour and their confidence in the strategies they use. *Australasian Journal of Special Education*, 37 (2), 125-146. <http://scholar.google.com.tr> adresinden elde edilmiştir.
- Okutan, M. (2004). Sınıf Yönetiminde Örnek Olaylar, Ankara: Öğreti Yayınları.
- Özdem, E. (2003). İlköğretim Birinci Kademesindeki Öğretmenlerin Sınıf Disiplinine İlişkin Görüşleri ve Uygulamaları (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Özdemir, E. (2004). Sınıf Ortamında İstenmeyen Davranışlar. İçinde S. S. Erçetin, M. Ç. Özdemir (Ed.). *Sınıf Yönetimi* (132-143). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Özer, G. (2009). Öğretmen Adaylarının Sınıf İçerisinde Gözlemledikleri İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlarla Baş Etmede Kullanılabilecek Stratejilere İlişkin Görüşleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Özer, B. Bozkurt, N. Ve Tuncay, A. (2014). İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Öğretmenlerin Kullandıkları Başa Çıkma Stratejileri. *Turkish Journal of Educational Studies*, 1(2), 140-145. <http://academia.edu.tr> adresinden elde edilmiştir.
- Özgan, H., Yiğit, C., Aydın, Z. ve Küllük, M. (2011). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimine İlişkin Algılarının İncelenmesi ve Karşılaştırılması. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 617-635.

- Özmen, Z. (2009). İlköğretim Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeyleriyle Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarını Algılamaları Ve Başa Çıkma Yöntemleri Arasındaki İlişki (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk, N. (2001). Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, B. (2002). Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi. İçinde E.Karip (Ed.). Sınıf yönetimi (118–153). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özyürek, M. (1997). Sınıfta Davranış Değiştirme. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Pala, A. (2005). Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önlemeye Dönük Disiplin Modelleri. Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13, 171-179.
- Peker, S., İnandı, Y. (2011). Sınıf Yönetimi İle İlgili Kavramlar ve Olgular. İçinde Y. İnandı (Ed.). Sınıf Yönetimi (1-12). Adana: Karahan Kitabevi.
- Saban, A. (1999). Sınıf Yönetimi, Konya: Günay Ofset.
- Sadık, F. Aslan, S. (2015). İlkokul Sınıf Öğretmenlerinin Disiplin Problemleri İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi. Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 10(3), 115-138.
- Sarıtaş, M. (2001). Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama. İçinde L. Küçükahmet (Ed.), Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sarıtaş, M. (2006). Öğretmen Adaylarının Değerlendirmelerine Göre Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Değiştirmek ve Düzeltmek Amacıyla Yararlanılan Stratejiler. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19, 47-90.
- Sayın, N. (2001). Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşler ile İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskisehir
- Sipahioğlu, E. (2008). İlköğretim I. Kademe Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Çözüm Önerileri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Sahin, O. (2005). İlköğretim Okullarında I. Kademe 5. Sınıf Öğrencilerinin Gösterdikleri İstenmeyen Davranışların Görülme Derecesi ve Bu Davranışlara İlişkin Öğretmenlerin Kullandıkları Çözüm Stratejileri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Şahin, S. ve Arslan, M.C. (2014). Öğrenci Ve Öğretmen Görüşlerine Göre İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Kullanılan Öğretmen Stratejilerinin Öğrenciler Üzerindeki Etkileri. Turkish Studies -International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9/2, 1399-1415.

- Şenay, K. (2011). İlköğretim okulları I. kademedeki görevli yönetici ve öğretmen algılarına göre istenmeyen öğrenci davranışları ve önleme yöntemleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Taşkaya, M. S. (2012). Nitelikli Bir Öğretmende Bulunması Gereken Özelliklerin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre İncelenmesi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 33(2), 283-298.
- Tertemiz, N. (2000). Sınıf Yönetimi ve Disiplin. İçinde L. Küçükahmet (Ed.). Sınıf Yönetimi (67-89)., Ankara: Nobel Yayınları.
- Tertemiz, N. (2003). Sınıf Yönetimi ve Disiplin. İçinde L. Küçükahmet (Ed.), Sınıf Yönetimi (67-102). Ankara: NobelYayıncılık.
- Tertemiz, N. (2012). Sınıf Yönetimi Ve Disiplin. İçinde L. Küçükahmet (Ed.), Sınıf Yönetimi (67-98). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Terzi, Ç. (2001). Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Anlayışlarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Turan, S. (2004). Sınıf Yönetimi (2.Baskı). Ankara: Öğreti Yayınları
- Türnüklü, A. ve Galton, M. (2001). Student's Misbehaviours in Turkish and English Primary Classrooms. Educational Studies, 27, 291-305.
- Türnüklü, A.ve Yıldız, V. (2002). Öğretmenlerin Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarıyla Başa Çıkma Stratejileri. Çağdas Eğitim Dergisi, 284, 22-27.
- Uğurlu, C.T., Doğan, S., Şöförtakımcı, G., Ay, D. ve Zorlu, H. (2014). Öğretmenlerin Sınıf Ortamında Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar Ve Bu Davranışlarla Baş Etme Stratejileri. Turkish Studies -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9/2, 577-602.
- Yalçınkaya, M. ve Küçükkaragöz, H. (2006). Sınıfta Disiplin Kuralları Belirleme ve Uygulaması. İçinde M. Yılman(Ed.), Sınıf Yönetimi (101-132). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Yapıcı, M. ve Fidan, N. (2006). İlköğretim Kademesindeki Kişilik Özelliklerinin Kazandırılmasında Sınıf Öğretmeninin Rolü. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildiri Kitabı (70-77). Ankara: Kök Yayıncılık
- Yılmaz N. (2008). Dersin Akışını Bozan İstenmeyen Davranışları Yönetme Stratejilerinin İncelenmesi. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi,10(1-37).
- Yiğit, B. (2004). Sınıfta Disiplin ve Öğrenci Davranışının Yönetimi. İçinde M. Şişman ve S. Turan (Ed.), Sınıf Yönetimi(156-179). Ankara: Öğreti Yayınları.
- Yiğit, B. (2008). Sınıfta Disiplin ve Öğrenci Davranışlarının Yönetimi. İçinde M. Şişman, ve S. Turan (Ed.), Sınıf Yönetimi (42-56). Ankara: Öğreti Yayınları.

- Yüksel, A. (2005). İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. Sınıflarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Gözlem ve Görüşleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Yüksel, S. (2006). Öğrencilerin Öğretme-Öğrenme Sürecine Yönelik Direnç Davranışları. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(1), 171-200.
- Zuckerman, J. T. (2007). Classroom management in secondary schools: A study of student teachers' successful strategies. American Secondary Education, 35(2), 4-16.

EK- 1. VERİ TOPLAMA ARACI

Ek.3: Öğretmen Anket Formu

Sayın Meslektaşım;

Size verilen bu anket ilkökulda çalışan sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının görülme sıklığını ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemlerini belirlemek amacıyla kullanılacaktır. Sorulara içten ve doğru bir şekilde cevap vermeniz; verilerin bilimsel amaçlarla kullanılacağından dolayı önem taşımaktadır.

Kimlik belirtmenize gerek yoktur. İlginize şimdiden teşekkür ederim.

Osman SERTTAŞ
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM 1

1. Çalıştığınız Okulun Adı
2. Cinsiyetiniz () Bayan () Bay
3. Yaşınız ()25 yaş ve daha az ()25-35 () 36-45 () 46-55 () 56 yaş ve üzeri
4. Öğretmenlikte Kıdeminiz
() 0-5 yıl () 6-20 yıl () 21 yıl ve üzeri
5. Mezun Olduğunuz Okul Türü
() Öğretmen Okulu () Eğitim Fakültesi () Eğitim Yüksekokulu
() Eğitim Enstitüsü () Açık Öğretim () Diğer
6. Sınıftaki Öğrenci Sayınız
() 1 -15 () 16-30 () 31 +
7. Genel Olarak Sınıfınızdaki Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Durumu
() Düşük (0-1000) () Orta(1000-3250) () Yüksek (3250+)
8. Sınıfta Karşılaştığınız İstenmeyen Öğrenci Davranışlarında Cinsiyet Faktörünün Etkili Olduğunu Düşünüyor musunuz?
() Evet () Hayır
9. 8. Soruya cevabınız evet ise istenmeyen davranışı hangi öğrenciler daha sık gerçekleştiriyor?
() Kız () Erkek
10. Hangi yaş grubu istenmeyen davranışları daha sıklıkla gösteriyor?
() 60-66 aylık öğrenciler () 66 + aylık öğrenciler

D

BÖLÜM 2

İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI	İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklığınız				
	Hiçbir zaman (1)	Nadiren (2)	Bazen (3)	Sık sık (4)	Her Zaman (5)
1. Sınıfa gürültüyle girmek çıkmak,diğer öğrencileri itelemek,					
2. Arkadaşlarına fiziki ya da diğer biçimlerde zorbalık yapma(bağırma,üzerine yürüme,hükmetme,saldırma vb)					
3.Makul eleştirilere düşmanca tepki göstermek,					
4.Arkadaşlarına asılsız ithamlarda bulunmak,					
5.Arkadaşlarına lakap takmak,					
6.Sınıfa (veya derse) geç gelmek,erken çıkmak veya izinsiz ayrılmak					
7.Kopya çekmek veya çektirmek,					
8.Ders için gerekli materyalleri getirmemek,					
9.Sınıfta söz almadan konuşmak,					
10.Kaba veya küfürlü dil kullanmak(kırıcı,argo konuşmak, kaba ve müstehcen veya küstah ve münasebetsiz dil kullanmak)					
11. Nedensiz devamsızlık yapmak,					
12.Sınıfta sürekli dolaşmak,bir yerde uzun süreli oturamamak,					
13.Temizlik ve görgü kurallarına uymamak,					
14.Başarısızlığından dolayı başkalarını suçlamak,					
15.Dersi dinlememek(dalıp gitmek,derste uyumak,ders dışı şeylerle ilgilenmek v.b.)					
16.İlgisiz davranışlarda bulunarak komiklik yapmaya çalışmak,					
17.Diğer öğrencileri kızdırmak ve onlara sataşmak,					
18.Diğer öğrencileri ve öğretmenleri sözlü olarak taciz ve fiziksel olarak tehdit etmek,					
19.Yalan söylemek,					
20.Öğrencilerin dikkatini dağıtıcı ses ve gürültü yapmak (ışık çalmak, sürekli konuşmak ,nesnelere vurarak gürültü çıkarmak)					
21.Sınıf içinde koşmak,sıraların ve masaların üstüne çıkmak,					
22.Verilen görevleri yapmamak(ödev,sınıf içi görevler v.b.)					
23.Arkadaşlarının eşyalarını izin almadan kullanmak,					
24.Arkadaşlarıyla ders sırasında mesajlaşmak(kağıda not yazıp göndermek)					
25.Derste oturup hiçbir şey yapmamak, konuyu ya da sorunun cevabını bilmesine rağmen derse katılmamak,					
26.Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek,					
27.Sürekli tuvalet izni istemek,					
28.Kendi eşyalarına zarar vermek uygun kullanmamak,					
29.Ev ödevlerini yapmamak,					
30.Hırsızlık yapmak,					
31.Arkadaşlarının,sınıfın, öğretmenin eşyalarına zarar vermek,					
32. Sınıfını ve çevresini temiz kullanmamak (yerlere çöp atma duvarları kirletme, sıraları çizme v.b.)					
33. Başka(Lütfen yazınız):					

BÖLÜM 3

		İstenmeyen davranışa karşı en çok gösterdiğiniz yaklaşımın başındaki numarayı parantez içine yazınız.(Aynı yaklaşımı birden çok yerde kullanabilirsiniz.)
1. Sınıfa gürültüyle girmek çıkmak,diğer öğrencileri itelemek,	()	1.Görmezden gelme
2. Arkadaşlarına fiziki ya da diğer biçimlerde zorbalık yapma(bağırma,üzerine yürüme,hükmetme,saldırma vb)	()	2.Göz teması ile uyarm
3.Makul eleştirilere düşmanca tepki göstermek,	()	3.Sözle uyarma
4.Arkadaşlarına asılsız ithamlarda bulunmak,	()	4.Azarlama
5.Arkadaşlarına lakap takmak,	()	5.Soru sorma
6.Sınıfa (veya derse) geç gelmek,erken çıkmak veya izinsiz ayrılmak	()	6.Dersin işlenişinde değişiklikler yapma
7.Kopya çekmek veya çektirmek,	()	7.Sorumluluk verme
8.Ders için gerekli materyalleri getirmemek,	()	8.Öğrenciyle ders içinde konuşma
9.Sınıfta söz almadan konuşmak,	()	9.Öğrenciyle ders dışında konuşma
10.Kaba veya küfürlü dil kullanmak(kırıcı,argo konuşmak, kaba ve müstehcen veya küstah ve münasebetsiz dil kullanmak)	()	10.Yerini değiştirme
11. Nedensiz devamsızlık yapmak,	()	11.Sınıf kurallarını hatırlatma
12.Sınıfta sürekli dolaşmak,bir yerde uzun süreli oturamamak,	()	12.Sınıftan dışarı atma
13.Temizlik ve görgü kurallarına uymamak,	()	13.Kötü not vererek cezalandırma
14.Başarısızlığından dolayı başkalarını suçlamak,	()	14.Okul yönetimi ile görüşme
15.Dersi dinlememek(dalıp gitmek,derste uyumak,ders dışı şeylerle ilgilenmek v.b.)	()	15.Ailesi ile görüşme
16.İlgisiz davranışlarda bulunarak komiklik yapmaya çalışmak,	()	16.Rehberlik servisi ile görüşme
17.Diğer öğrencileri kızdırmak ve onlara sataşmak,	()	17.İstemediği görevi verme
18.Diğer öğrencileri ve öğretmenleri sözlü olarak taciz ve fiziksel olarak tehdit etmek,	()	18.İsteddiği şeylerden mahrum bırakma
19.Yalan söylemek,	()	19.Özür diletirme
20.Öğrencilerin dikkatini dağıtıcı ses ve gürültü yapmak(ıslık çalmak,sürekli konuşmak,nesneleri vurarak gürültü çıkarmak)	()	20.Hafifçe dokunma
21.Sınıf içinde koşmak,sıraların ve masaların üstüne çıkmak,	()	21.Tenefüse çıkarmama
22.Verilen görevleri yapmamak(ödev,sınıf içi görevler v.b.)	()	22.Tüm sınıfı cezalandırma
23.Arkadaşlarının eşyalarını izin almadan kullanmak,	()	23.Fiziksel ceza verme(Sınıfa dönük ayakta ya da tek ayak üzerinde bekletme,kulağını çekme,eline cetvelle vurma v.b.)
24.Arkadaşlarıyla ders sırasında mesajlaşmak(kağıda not yazıp göndermek)	()	24.Diğer(Lütfen yazınız):
25.Derste oturup hiçbir şey yapmamak,konuyu ya da sorunun cevabını bilmesine rağmen derse katılmamak,	()	
26.Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek,	()	
27.Sürekli tuvalet izni istemek,	()	
28.Kendi eşyalarına zarar vermek, uygun kullanmamak,	()	
29.Ev ödevlerini yapmamak,	()	
30.Hırsızlık yapmak,	()	
31.Arkadaşlarının,sınıfın, öğretmenin eşyalarına zarar vermek,	()	
32. Sınıfını ve çevresini temiz kullanmamak (yerlere çöp atma, duvarları kirlenme, sıraları)	()	
33. Başka(Lütfen yazınız):	()	

EK-2: ÖLÇEK İZİN ONAYI

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

26 Şubat 2013

Sayı : 16605029 -044.01.00.00 5978
Konu : Anket Onayı.

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 06/02/2013 tarih ve 117 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği yüksek lisans programı öğrencisi Osman SERTTAŞ "Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önlemede Öğretmenlerin Kullandığı Yöntemler" konulu anket çalışmalarını ilgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Merkez Köy ve Kasaba İlkokullarında görev yapan 1. Sınıf Öğretmenlerine uygulamak istemektedir .

Yukarıda adı geçen müracaatlar ile ilgili Lisans, Yüksek Lisans, Doktora öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (İlköğretim/Ortaöğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının "Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2012/2013 eğitim-öğretim yılı içerisinde uygulamaları Müdürlüğümüzce uygun görülmüş olup;

Olurlarınıza arz ederim.

Sebahattin AKGÜL
Millî Eğitim Müdürü

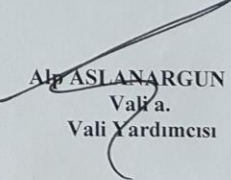
OLUR.
25/02/2013
Alp ASLANARGUN
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 16605029 -044.01.00.00
Konu : Anket Onayı.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Alp ASLANARGUN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Anket Formları

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Osman
Soyadı	SERTTAŞ
Doğum Yeri ve Tarihi	Göhlisar / 01.09.1981
Uyruğu	TC
İletişim adresi ve telefonu	Bağbaşı Merkez. Mah. 1019 Sok. No:18/F Pamukkale/DENİZLİ osmanserttas@hotmail.com
Eğitimi	
İlkokul	Atatürk İlköğretim Okulu 1987-1992
Ortaokul	Göhlisar Ortakulu 1992-1995
Lise	Göhlisar Lisesi 1995-1998
Yüksek Öğretim (Önlisans)	ADÜ Yenipaza MYO Bankacılık 1998-2001
Yüksek Öğretim(Lisans)	Afyon Koc. Üni. Uşak Eğitim Fak. Sınıf Öğretmenliği 2002-2006
Yüksek Öğretim(Lisans)	Anadolu Ün. İşletme Fakültesi İşletme 2012-2014
Yüksek Öğretim(Yüksek Lisans)	PAÜ- Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği 2010-2016
Yabancı dil	
İngilizce ÜDS	66,5
Mesleki Deneyim	
Milli Eğitim Bakanlığı	Öğretmenlik 2006-.....